

ADVIESRAPPORT

Kwaliteitsonderzoek naar de Wad-, strand- en korexcursies op Ameland

18-10-2018
Natuurcentrum Ameland
S.J.M. Brouwer

Kwaliteitsonderzoek naar de Wad-, strand- en korexcursies op Ameland

Auteur:	S.J.M. Brouwer	selina.brouwer@hvhl.nl	(890330002)
Afstudeerbegeleiders:	Peter Hofman	peter.hofman@hvhl.nl	
	Suzanne Assink	suzanne.assink@hvhl.nl	
Opponent:	Uche Obinna	uche.obinna@hvhl.nl	
Opdrachtgevers:	Stichting Amelanders Musea		
	Joop de Jong (Directeur) & Johan Krol (Bioloog)		
	Natuurcentrum Ameland		
	Strandweg 38, 9163 GN Nes-Ameland		
Instituut:	Hogeschool Van Hall Larenstein, Leeuwarden		
Datum:	18-10-2018		

(Figuur voorblad: Wad-, Kor- en Strandexcursie, S.J.M. Brouwer (Brouwer))

(Figuur voorblad & titel pagina: Logo Hogeschool VHL (VHL, 2018), Logo Natuurcentrum Ameland (Ameland, 2018)

VOORWOORD

Hiervoor u ligt een adviesrapport, het is geschreven in opdracht van Natuurcentrum Ameland en Hogeschool Van Hall Larenstein. Het advies is ter verbetering van de Wad-, strand- en korexcursies die door het Natuurcentrum Ameland worden georganiseerd. Voor mij was dit een leuke interessante en uitdagende afstudeeropdracht. Graag wil ik hier nog een aantal persoonlijke woorden schrijven. Mijn passie ligt bij de instandhouding en bescherming van zee(zoo)g dieren door middel van natuureducatie. Tijdens mijn stageperiodes heb ik het gedrag van dolfijnen onderzocht en een beetje voorlichting gegeven. Dit stukje voorlichting vond ik erg leuk en interessant om te doen, hierdoor wou ik graag voor mijn afstuderen het stuk natuureducatie uitbreiden.

Het afstuderen was net als Wadlopen. Vaak liep ik goed, stevig en vlot door, maar er zijn ook momenten geweest dat ik me vast liep in het dikke slik. Gelukkig had ik genoeg mensen om mij heen die mij uit het slik hielpen. Hiervoor wil ik graag de volgende personen bedanken:

- Allereerst bedank ik mijn ouders (Paul & Joke Brouwer), zonder jullie steun, geduld en ruimte was het me niet gelukt.
- Joop de Jong en Johan Krol, heel erg bedankt dat jullie mij op zeer korte termijn deze kans gegeven hebben en voor de hulp en vertrouwen.
- Mijn begeleiders Suzanne Assink en Peter Hofman voor jullie steun, hulp en spellingcontrole(s).
- Alle gidsen van het Natuurcentrum Ameland, bedankt voor jullie medewerking, vertrouwen en gezelligheid.
- Baukje Brouwer-Visser voor je hulp, steun en ingevingen.
- Marie Kathöfer voor de vertaling van de enquêtes.
- Natuurcentrum Ameland & Waddencampus voor het gebruik van jullie ruimtes.

Veel leesplezier!!

Selina (S.J.M.) Brouwer

Oktober 2018, Buren
Ameland

FIGUUR 1: WADLOOP SPOREN (BROUWER)

Figuur 2: (Figuur voorblad & titel pagina: Logo Hogeschool VHL (VHL, 2018), Logo Natuurcentrum Ameland (Ameland, 2018), Logo Waddencampus (Waddencampus, z.d.)

SAMENVATING

Natuurcentrum Ameland organiseert 11 verschillende excursies die bestaan uit de categorieën: groep en individuele boekingen. De excursies zijn een bron van werk en inkomsten, met als doel mens en natuur met elkaar te verbinden. Uit het jaarverslag van 2017 van het Natuurcentrum Ameland blijkt dat de groepsboekingen bij de Wadexcursies 12,5% zijn gedaald. Deze Wadexcursies worden al vele jaren georganiseerd met dezelfde inhoud en structuur. Mogelijk zijn tijdens deze jaren de wensen van de doelgroep wel veranderd, denk hierbij aan het betrekken van actuele onderwerpen. Op verzoek van de opdrachtgevers zijn de Wad-, strand- en korexcursies meegenomen in het onderzoek. De opdrachtgevers willen graag weten wat een oorzaak is van deze daling en of de huidige excursies nog in orde zijn of dat er aanpassingen nodig zijn. Ook wordt er gevraagd naar suggesties voor een nieuwe excursie.

Het doel van dit onderzoek is te achterhalen wat de oorzaak of oorzaken zijn van het dalende aantal groepsboekingen bij de Wadexcursies door te onderzoeken wat de huidige situatie van de Wad-, strand- en korexcursies is en wat de wensen en suggesties van de doelgroep en gidsen van het Natuurcentrum zijn om de huidige excursies aan te passen. De volgende hoofdvraag is daaruit ontstaan: Wat is de oorzaak van het dalende aantal boekingen bij de Wad-, strand- en korexcursies? Welke wijze kunnen deze excursies worden aangepast, zodat ze aansluiten bij de wensen van de doelgroep en Natuurcentrum Ameland?

Voor het onderzoek zijn semigestructureerde enquêtes afgenomen bij 85 deelnemers en 10 gidsen van het Natuurcentrum Ameland. Er hebben 57 participerende en gestructureerde observaties plaatsgevonden. Literatuurstudie is gebruikt om suggesties voor de huidige en een nieuwe excursie te vinden. Om de daling te achterhalen is er een deskstudie naar het aantal groepsverblijven op Ameland gedaan. De data verkregen uit de enquêtes, observaties en deskstudie zijn verwerkt in Ms Excel, hiervan zijn staaf- en kolomgrafieken gemaakt.

Er kan geen significante oorzaak gevonden worden van het dalende aantal groepsboekingen bij wad excursies. De meest deelnemers en gidsen zijn tevreden over de huidige Wad-, strand- en korexcursies. Wel zouden de excursies verder aangepast kunnen worden zodat ze beter aansluiten bij de wensen van de deelnemers en gidsen. De belangrijkste verbeterpunten bij de Wadexcursie zijn de tijdsduur verlengen, excursie prijs verhogen, minder deelnemers per excursie en de deelnemers meer zelf laten onderzoeken en ontdekken. Bij de korexcursie tijdsduur verkorten, minder deelnemers per excursie en meer inhoud.

Er zijn minder enquêtes afgenomen bij de groepsboekingen doordat 1 deelnemer die de groep vertegenwoordigde de enquête heeft ingevuld. Tijdens het enquêteren en observeren kan er sociaal wenselijke antwoorden en een positiever beeld van de werkelijkheid gecreëerd zijn. Er is geen voldoende data over het aantal groepsverblijven verkregen om een conclusie te kunnen trekken. Een beperking was de tijdslimiet hierdoor was het onderzoek gebonden aan 1 seizoen.

De algemene aanbevelingen zijn om de informatie vooraf over de excursies duidelijker en uitgebreider maken met een optie om online te boeken bij VVV Ameland, betere communicatie en jaarlijkse (bij)scholing voor de gidsen en de inhoud verbreden met actuele onderwerpen. De excursies aanpassen op de belangrijkste verbeterpunten zoals tijdsduur, prijs en aantal deelnemers verminderen per excursie. De groepsboekingen van Wadexcursies zou op maat gemaakt kunnen worden. Aanbevelingen voor nieuwe excursies zijn een vogelkijkexcursie op verschillende plaatsen op Ameland, een kwelderexcursie op Neerlands Reid, een excursie gericht op duurzaamheid, vogeltrekspel, een speurtocht op het Wad, geschiedenistoet en een excursie bij zonsopkomst en zonsondergang.

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	7
1.1. Probleemstelling	7
1.2. Doelstelling	10
1.3. Onderzoeksvragen	10
1.3.1. Hoofdvraag	10
1.4. Leeswijzer	10
2. Methoden & Technieken	11
2.1. Operationalisering	11
2.2. Data Collectie	12
2.2.1. Deelvraag 1	13
2.2.2. Deelvraag 2	15
2.3. Data-analyse	17
2.3.1. Deelvraag 1	17
2.3.2. Deelvraag 2	18
3. Resultaten	20
3.1. Deelvraag 1	20
3.2. Deelvraag 2	35
4. Conclusie	40
5. Discussie	44
6. Aanbevelingen	45
Bibliografie	48
I. Bijlage: Beschrijving Excursies	52
II. Bijlage: Informatie mails Gidsen	53
III. Bijlage: Enquête Groep Deelnemers excursies	54
IV. Bijlage: Enquête Individuele Deelnemers excursies	56
V. Bijlage: Mail & Enquête Gidsen	58
VI. Bijlage: Data sheet Excursies	60
VII. Bijlage: Deelvraag 1: Extra resultaten	61
VIII. Bijlage: Deelvraag 2: Extra resultaten	70

FIGUREN- EN TABELLENLIJST

Figuur 1: Wadloop sporen (Brouwer).....	2
Figuur 2: (Figuur voorblad & titel pagina: Logo Hogeschool VHL (VHL, 2018), Logo Natuurcentrum Ameland (Ameland, 2018), Logo Waddencampus (Waddencampus, z.d.)	2
Figuur 4: Aantal excursies Natuurcentrum Ameland	7
Figuur 3: Natuurcentrum Ameland (Feddema, 2016).....	7
Figuur 5: Startlocaties Wad-, strand- en korexcursies. Bewerkt met Google Maps (2018).....	11
Figuur 6: Wadexcursie Buren programma.....	20
Figuur 7: Wadexcursie Hollum programma	21
Figuur 8: Strandexcursie programma's	22
Figuur 9: Korexcursie programma.....	23
Figuur 10: Inhoud excursies aanpassen	24
Figuur 11: Volgorde excursies aanpassen	24
Figuur 12: Deelnemers betrekken bij excursies.....	24
Figuur 13: Hoe is de excursie ontdekt.....	25
Figuur 14: Genoeg informatie vooraf.....	25
Figuur 15: Contact gids en deelnemers	26
Figuur 16: Inhoud excursie	26
Figuur 17: Tijdsduur VAN excursie	26
Figuur 18: Bereikbaarheid excursie locatie	27
Figuur 19: Locatie excursie	27
Figuur 20: Prijs van de excursie.....	27
Figuur 21: Nogmaals een excursie bij het Natuurcentrum.....	28
Figuur 22: Welke excursie zou u nogmaals doen	28
Figuur 23: Beleving deelnemers Wadexcursie.....	29
Figuur 24: Beleving deelnemers strandexcursie	29
Figuur 25: Beleving deelnemers korexcursie.....	29
Figuur 26: Inhoud Wadexcursies	31
Figuur 27: Tijdsduur Wadexcursies	31
Figuur 28: Inhoud strandexcursie.....	31
Figuur 29: Tijdsduur strandexcursie	32
Figuur 30: Inhoud korexcursie.....	32
Figuur 31: Tijdsduur korexcursie	32
Figuur 32: Aantal groepsverblijven VVV	33
Figuur 33: Aantal Duitse groepvakanties.....	33
Figuur 34: Aantal Duitse kinderen in groepsverblijven.....	33
Figuur 35: Sport of natuuractiviteit	34
Figuur 36: Andere activiteiten op Ameland.....	34
Figuur 37: Welke andere activiteit	34
Figuur 38: Verbeterpunten Deelnemers	35
Figuur 39: Belangrijke thema's van de deelnemers	36
Figuur 40: Sport en Natuur combinaties.....	36
Figuur 41: Belangrijke thema's van de gidsen.....	37
 Tabel 1: Prijzen excursies (Natuurcentrum Ameland, 2018).....	8
Tabel 2: Totaal aantal enquêtes	12
Tabel 3: Totaal aantal observaties & gidsen	14

AFKORTINGEN

Afkorting	
A1	Wadexcursie Groep Buren
A13	Strandexcursie Groep
A18	Korexcursie Groep
A2	Wadexcursie Groep Hollum
R1	Wadexcursie Individueel Buren
R13	Strandexcursie Individueel
R18	Korexcursie Individueel
R2	Wadexcursie Individueel Hollum
StAM	Stichting Amelander Musea
VVV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer

1. INLEIDING

In het Noorden van Nederland ligt het Waddengebied. Dit gebied heeft in 2009 de UNESCO Werelderfgoed status verkregen. “Het gebied is één van de laatst overgebleven grootschalige bij eb droogvallende ecosystemen waar natuurlijke processen blijven functioneren” (Werelderfgoed, z.d.). Het gebied is beschermd door de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen die als overkoepelde naam Natura 2000 gebruikt (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, z.d.). Het is een belangrijk broed-, rust-, rui- en voedselgebied voor onder andere vele (trek)vogels, vissen, zeehonden (WaddenZee.nl, 2016). In het Waddengebied ligt het eiland Ameland. Aan de noordkant van het eiland bevindt zich de Noordzee met het strand. Dit strand is ongeveer 27 kilometer lang (Ameland-info, 2016-2018). Aan de zuidkant ligt de Waddenzee met de droogvallende zandplaten en oesterbanken, ook wel het Wad genoemd. Op en rondom Ameland zijn er 3 Natura 2000 gebieden, elk met zijn eigen beheerplan: Noordzeekustzone, Waddenzee en de duinen van Ameland (Gemeente Ameland, z.d.).

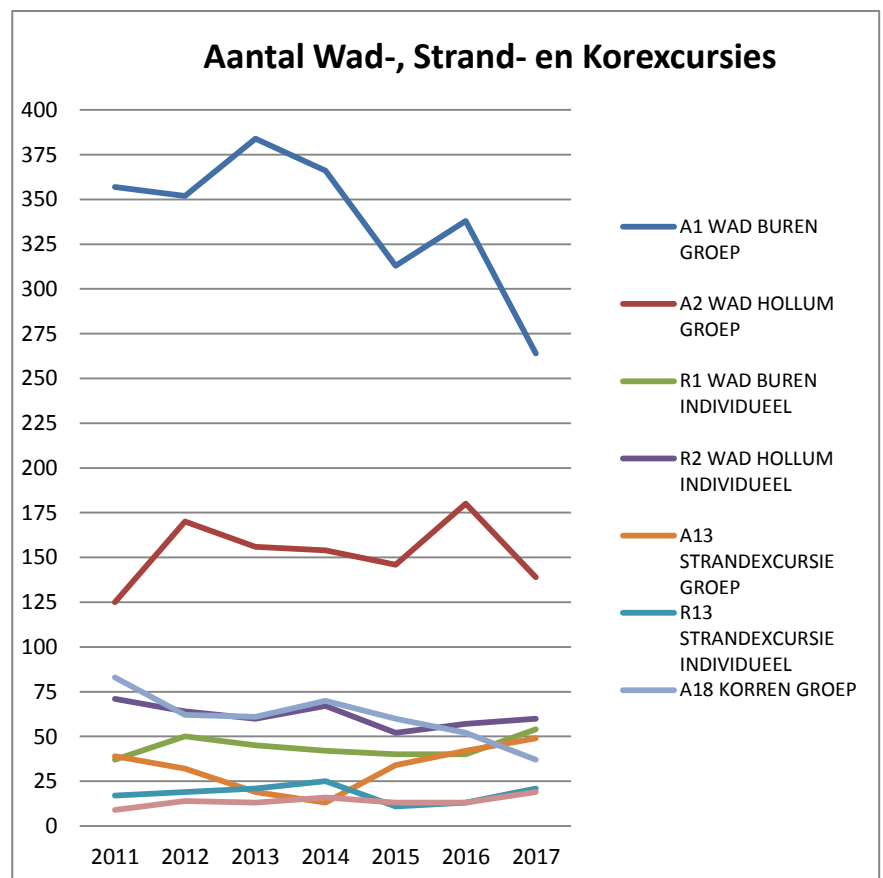
Op Ameland is een Natuurmuseum opgericht in 1972. In 1989 is het vanuit het dorp Nes naar een bestaand gebouw aan de strandweg verhuisd. In 2009 is op deze plaats het huidige Natuurcentrum Ameland gebouwd en geopend, zie figuur 3 (Wikipedia, 2016). Bij Natuurcentrum Ameland staat natuureducatie voorop. Het opdoen van kennis gaat door middel van ervaren en beleven (Museumfederatie Fryslân, z.d.). Hiervoor organiseert het centrum in totaal 11 verschillende excursies (Ameland Museum, 2018). Het doel van deze excursies is om de mens en de natuur met elkaar te verbinden. Ook wil het Natuurcentrum de deelnemers een positieve ervaring en een positief gevoel geven. Aangezien het Natuurcentrum een stichting is, zijn de excursies ook een bron van werk en inkomsten (Krol, 2018).

1.1. PROBLEEMSTELLING

In het jaarverslag 2017 van het Natuurcentrum is te zien dat het aantal deelnemers aan natuuractiviteiten en groepsboekingen is gedaald, zie figuur 4. De Jong vermeldt: “Bij de natuuractiviteiten viel dit jaar de sterke daling op van ruim 12,5% van het aantal Wadexcursies. De daling was alleen te merken bij de groepsboekingen, de individuele deelname aan onze activiteiten nam met 7,5% toe. Het aantal uitgevallen excursies door weersomstandigheden was nog nooit zo hoog als het afgelopen

FIGUUR 4: NATUURCENTRUM AMELAND (FEDDEMA, 2016)

FIGUUR 3: AANTAL EXCURSIES NATUURCENTRUM AMELAND

jaar, maar liefst 133 excursies konden geen doorgang vinden” (de Jong, 2017).

De opdrachtgevers, Joop de Jong directeur van Stichting Ameland Museum & Johan Krol bioloog van Natuurcentrum Ameland willen graag weten of de huidige Wad-, strand- en korexcursies nog actueel zijn, of deze nog aan de wensen van het Natuurcentrum en de deelnemers van de excursies voldoen en of er vernieuwing nodig is in de excursies, met de mogelijkheid tot het ontwerp van een geheel nieuwe excursie. Deze Wad-, strand- en korexcursies worden al vele jaren georganiseerd. Krol zegt: “Inhoudelijk is er niets aan de excursies veranderd, terwijl de wensen van de doelgroep mogelijk wel veranderd zijn. Denk hierbij aan actuele onderwerpen zoals plastic soup, vervuiling, UNESCO, klimaatsverandering en bodemdaling. Tevens ook de technologie zoals apps en virtual reality” (Krol, 2018).

Op verzoek van de opdrachtgevers zijn alleen de Wad-, strand- en korexcursies meegenomen in het onderzoek. Een korte beschrijving van deze excursies is te vinden in bijlage I.

HUDIGE SITUATIE EXCURSIES

De doelgroep van de excursies bestaat uit alle bewoners en bezoekers van het eiland Ameland (Krol, 2018).

De excursie aanmeldingen zijn opgedeeld in 2 categorieën. Op verzoek van de opdrachtgever zijn beide categorieën boekingen meegenomen in het onderzoek.

1. Groepsboekingen: op verzoek van schoolgroepen zowel Nederlandse als Duitse, wordt er een excursie gepland.
2. Individuele boekingen: aanmelden bij een door het Natuurcentrum geplande excursie. Deze individuele boekingen bestaan onder andere uit gezinnen, vrienden en stellen.

Het aantal groepsboekingen bij het Natuurcentrum is gedaald het afgelopen jaar. Ameland telt 40 groepsverblijven, gelokaliseerd over het gehele eiland (Vereniging Groepsverblijven Ameland, z.d.). De afgelopen jaren is het aantal groepsverblijven gedaald. Volgens Krol zou dit één van de mogelijke oorzaken kunnen zijn van het aantal dalende groepsboekingen (Krol, 2018).

Om deelnemers voor de excursies aan te trekken is het belangrijk voor het Natuurcentrum dat er gepromoot wordt en dat de excursies makkelijker te boeken zijn. Momenteel wordt er gepromoot via het internet op de website van Ameland museum (2018), VVV Ameland (2018), Excursie Ameland (Ameland museum, 2018), Beleef de Waddennatuur (z.d.) en Boomhiemke (2018), via folders in de informatie mappen in de hotels en in de musea van Stichting Ameland museum. De excursies zijn te boeken bij het Natuurcentrum en VVV Ameland.

Een andere mogelijke oorzaak van de daling van de groepsboekingen en Wadexcursies kan de hoogte van de excursie prijs zijn. De prijzen voor de excursies zijn te vinden in tabel 1.

TABEL 1: PRIJZEN EXCURSIES (NATUURCENTRUM AMELAND, 2018)

Boeking \ Excursie	Wad	Wad zwerftocht	Strand	Kor
Individueel Volwassenen	€ 6.25 p.p.	€8.00 p.p.	€ 6.25 p.p.	€ 6.25 p.p.
Individueel Kind 5 t/m 12jaar	€ 4.00 p.p.	€5.00 p.p.	€ 4.00 p.p.	€ 4.00 p.p.
Groep max 30pers.	€ 72.50	€ 102.50	€ 72.50	€ 85.50

De mogelijkheid van de daling van de groepsboekingen en Wadexcursies kan concurrentie zijn van andere activiteiten of excursies die worden gehouden voor scholen op het eiland. Scholen hebben vaak een laag budget en een korte tijdsduur van 2 á 3 dagen voor hun schoolreisje.

- Wadexcursies: Wijnberg organiseert een wandeling of zwerftocht over het Wad bij Hollum en Buren (Wijnberg, z.d.).
- Robbentochten: door MS Ameland, MS Zeehond, WL35 Brakzand en Schuurman Charters worden er boottochten naar de zeehonden op de wadplaten georganiseerd (VVVAmeland, Robbentochten, 2018). MS Ameland en MS Zeehond gaan tijdens een aantal van deze excursies ook de naar de schelpenbanken toe (VVVAmeland, Excursies, 2018).
- Vissen op de Waddenzee: WL35 Brakzand organiseert ook sleepnet vissen (WL35 Brakzand, 2017).
- Strandrit met tractor: er zijn 6 bedrijven die met een tractor en wagen/huifkar over strand richting de oostpunt rijden, waar de deelnemers een wandeling over het strand kunnen maken (VVVAmeland, Strandrit tractor, 2018., De Amelander, 2016).
- Sportactiviteiten: Ameland Adventure en Beach Ameland organiseren in totaal 17 verschillende activiteiten op het strand en in de zee (Ameland Adventure, 2015) (Beach Ameland, z.d.).

Sommige concurrentie kan ook leiden tot een samenwerkingsverband. Er wordt ook met een aantal bedrijven samengewerkt:

- Staatsbosbeheer Ameland: de excursie Eco-safari (Amelander Musea, 2018).
- Madnes festival: tijdens het festival in juli 2017 en 2018 op het strand bij Nes, werd er door het Natuurcentrum Ameland een aantal excursies verzorgd. Dit waren de Wad- en korexcursies (de Jong, 2017).
- Ameland Adventure (2015) en WL35 Brakzand (Rondvaartbedrijf Kiewied, 2017) hebben een intentieovereenkomst met Stichting Amelander musea om informatie uit te wisselen (Krol, 2018).

1.2. DOELSTELLING

Het doel van dit onderzoek is te achterhalen wat de oorzaak of oorzaken zijn van het dalende aantal groepsboekingen bij de Wadexcursies door te onderzoeken wat de huidige situatie van de Wad-, strand- en korexcursies is en wat de wensen en suggesties van de doelgroep en gidsen van het Natuurcentrum zijn om de huidige excursies aan te passen.

1.3. ONDERZOEKSVRAGEN

1.3.1. HOOFDVRAAG

Wat is de oorzaak van het dalende aantal boekingen bij de Wad-, strand- en korexcursies? Welke wijze kunnen deze excursies worden aangepast, zodat ze aansluiten bij de wensen van de doelgroep en Natuurcentrum Ameland?

DEELVRAGEN & SUB-DEELVRAGEN

De hoofdvraag is verdeeld in 2 deelvragen. Naast de deelvragen zijn er sub-deelvragen gemaakt.

1. Wat is de oorzaak van het dalende aantal boekingen bij de Wad-, strand- en korexcursies?
 - 1.1. Wat is de huidige situatie van de Wad-, strand- en korexcursies?
 - 1.2. Hoe worden de Wad-, strand- en korexcursies beoordeeld door de deelnemers?
 - 1.3. Hoe worden de Wad-, strand- en korexcursies beoordeeld door de gidsen?
 - 1.4. Welke factoren kunnen een negatieve invloed hebben op het aantal boekingen?
2. Op welke wijze kunnen de Wad-, strand- en korexcursies worden aangepast, zodat ze aansluiten bij de wensen en suggesties van de doelgroepen en van het Natuurcentrum Ameland?
 - 2.1. Wat zijn de wensen en suggesties van de deelnemers?
 - 2.2. Wat zijn de wensen en suggesties van de gidsen?
 - 2.3. Welke externe suggesties kunnen een bijdrage leveren aan de Wad-, strand- en korexcursies?

1.4. LEESWIJZER

In het volgende hoofdstuk zijn de methoden en technieken beschreven. Dit hoofdstuk is opgedeeld in 3 delen: operationalisering, datacollectie en data-analyse. In hoofdstuk 3 zijn de resultaten per deelvraag weergegeven. Daaruit zijn de conclusies getrokken, dit is te vinden in hoofdstuk 4. De discussie van dit onderzoek bevindt zich in hoofdstuk 5. De aanbevelingen die voortvloeien uit de laatste 3 hoofdstukken zijn verzameld in hoofdstuk 6. Daarna bevinden zich alle bronverwijzingen en bijlagen.

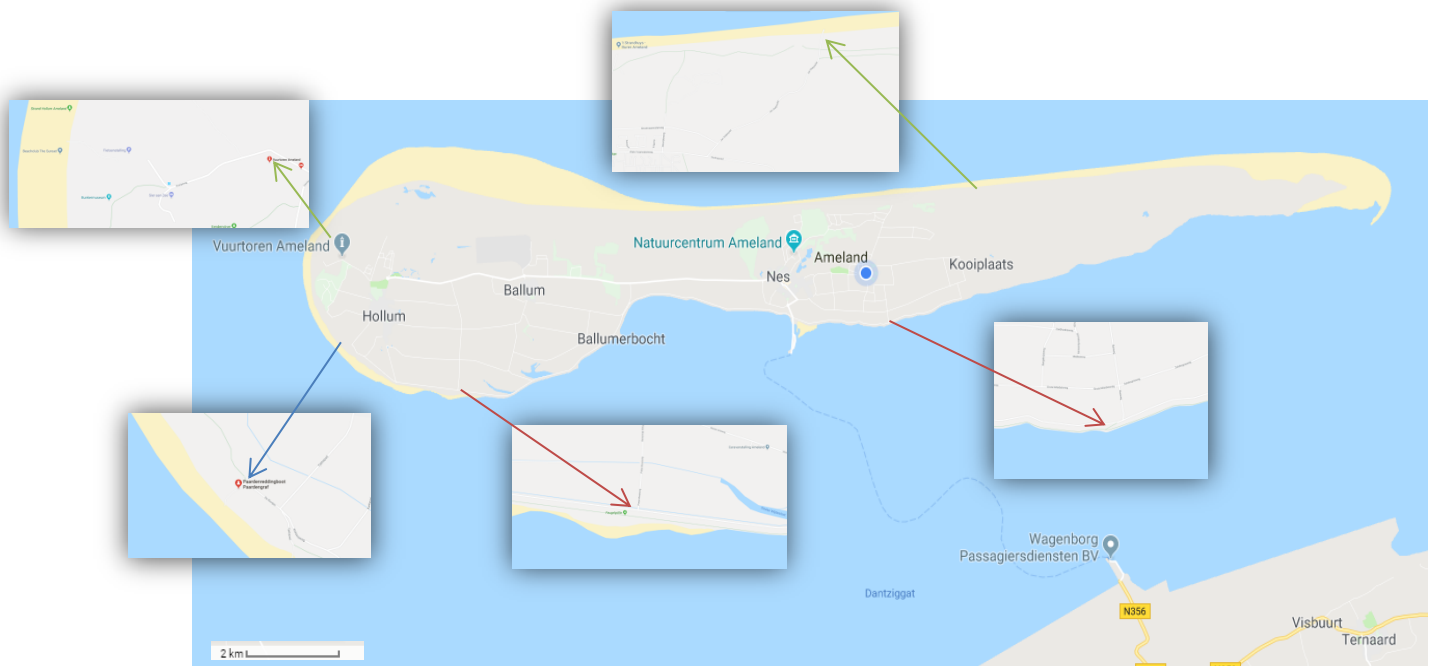
2. METHODEN & TECHNIEKEN

Dit is een toegepast en kwalitatief onderzoek met als eindresultaat de aanbevelingen in hoofdstuk 6. Per deelvraag zijn er een aantal sub-deelvragen gemaakt en verschillende onderzoeksmethoden gebruikt. Voor deelvraag 1 zijn de volgende methoden gebruikt: deskstudie, surveyonderzoek en er zijn observaties uitgevoerd. Voor deelvraag 2 zijn de volgende methoden gebruikt: literatuurstudie, surveyonderzoek en er zijn observaties uitgevoerd. In de paragraaf 2.2 datacollectie is er verder op de gebruikte methoden in gegaan.

Voor datacollectie en data-analyse is gebruik gemaakt van het Basisboek Methoden en Technieken van Baarda en de Goede (2001), de websites Scribbr (z.d.), Survey Monkey (2018) en Checkmarket (z.d.).

2.1. OPERATIONALISERING

De excursies vinden plaats op het Wad en op het strand. De startpunten van de Wadexcursies zijn bij de Reeweg in Buren en bij de Pietje Miedeweg in Hollum (rode pijlen) die van het strandexcursies zijn bij de vuurtoren in Hollum en bij paal 17 in Buren (groene pijlen) en van de korexcursie is bij het paardengraf (blauwe pijl), zie figuur 5.

FIGUUR 5: STARTLOCATIES WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES. BEWERKT MET GOOGLE MAPS (2018)

Bij het onderzoek zijn de volgende stakeholders betrokken:

- Deelnemers van de Wad-, strand- en korexcursies
- Natuurcentrum Ameland
 - Gidsen van de excursies
 - Bernard Kostwinner
 - IJme Brijker
 - Jan Bloem
 - Jan Veenstra
 - Johan Krol
 - José Daemen

- Julian de Jong
- Marie Kathöfer
- Saskia Kah
- Valentin Pöchmüller

Deze stakeholders hebben deelgenomen aan het surveyonderzoek en de observaties.

De gidsen van het Natuurcentrum Ameland hebben een informatieve mail ontvangen, zodat zij weten van de werkzaamheden en activiteiten van de onderzoeker. Hierin is gevraagd naar hun medewerking tijdens het surveyonderzoek en de observaties. Deze mail is te vinden in bijlage II.

Benodigde materialen voor het surveyonderzoek en de observaties zijn klemborden, kladblok, papier, pennen, camera.

Om het overzichtelijk te houden is er voor gekozen om de cijfers in de komende hoofdstukken als cijfers op te schrijven.

2.2. DATA COLLECTIE

In de paragrafen van de deelvragen en sub-deelvragen is beschreven welke onderzoeksmethoden gebruikt zijn. De algemene informatie over het surveyonderzoek en observaties is hieronder beschreven.

Surveyonderzoek

Het doel is om zoveel mogelijk informatie te verzamelen over de huidige en gewenste situatie van de 3 excursies. Daarom is er gekozen voor een surveyonderzoek met enquêtes. Deze enquêtes geven de respondenten de mogelijkheid hun mening te geven en suggesties te doen voor aanpassingen. De enquêtes zijn afgenomen bij de deelnemers en de gidsen van de excursies. Alle gidsen van het Natuurcentrum zijn doormiddel van een mail gevraagd voor hun medewerking. Doordat er geen goede evaluatie met elkaar plaatsvindt is er niet bekend wat de gidsen hun mening is over de excursies.

Een aantal deelnemers van de groepsboekingen en individuele boekingen aan de Wad-, strand- en korexcursies zijn na de excursie ter plaatste gevraagd om deel te nemen aan de enquête. Om de mening van de deelnemers te ontvangen, is er gekozen voor een semigestructureerd enquête om de reden dat er 3 openvragen in de enquête zitten, zie voor beide enquêtes bijlage III & IV. De deelnemers zijn gekozen door middel van een beoordelingssteekproef (Checkmarket, 2018). Doordat vooraf niet bekend was hoeveel deelnemers meegingen met de excursie, was het

eenvoudiger om ter plaatse aan het einde van de excursie te vragen om deze enquête in te vullen. Doordat de onderzoeker de deelnemers kiest kan deze steekproef subjectief zijn (Checkmarket, 2018).

Tijdens het onderzoek heeft een klein deel van alle deelnemers een enquête ingevuld, omdat er bij de groepsboekingen 1 docent/ begeleider per groep een enquête heeft ingevuld. Deze kleine groep

Codes				Enquêtes
A1	Wad	Buren	Groep	22
R1	Wad	Buren	Individueel	3
A2	Wad	Hollum	Groep	9
R2	Wad	Hollum	Individueel	19
A13	Strand	Paal 17, Nes, Hollum	Groep	2
R13	Strand	Paal 17, Nes, Hollum	Individueel	9
A18	Kor	Hollum	Groep	3
R18	Kor	Hollum	Individueel	18
Totaal				85
Een ander soort excursie				2
Totaal				87

TABEL 2: TOTAAL AANTAL ENQUÊTES

vertegenwoordigen wel een grotere groep. Dit had als gevolg dat er minder enquêtes ingevuld werden als vooraf berekend. Dit is van invloed op de betrouwbaarheid. Om deze betrouwbaarheid te berekenen is gebruik gemaakt van de foutmargecalculator, dit een tool op de website van Survey Monkey (2018). Doordat het onderzoek een tijdslimiet heeft en enquêteren op vrijwillige basis, is er bij iedere type excursie minimaal 3 keer geënuquêteerd. In tabel 2 is het totale aantal van 85 enquêtes te zien. Om te zorgen dat dit aantal enquêtes de gehele doelgroep vertegenwoordigd is er gekozen voor een betrouwbaarheid niveau van 80%. Hoe kleiner de foutmarge hoe betrouwbaarder de resultaten zijn. Bijvoorbeeld: "Als 60% 'ja' antwoordt bij een foutmarge van 5%, betekent dit dat tussen de 55% en 65% van de mensen in de complete populatie van mening is dat het antwoord 'ja' is." (Survey Monkey, 2018) Als voorbeeld: Voor de Wadexcursie groepsboeking (A1) geldt een populatieomvang van 403 deelnemers hiervan zijn 22 deelnemers geënuquêteerd (steekproefgrootte). De populatieomvang is berekend door alle deelnemers van de observaties bij elkaar op te tellen, deze uitkomst is een foutmarge calculator gezet. (Survey Monkey, 2018) Hieruit komt een betrouwbaarheidsniveau van 80% en foutmarge van 14%. Het doel is om de huidige en gewenste situatie in kaart te brengen. Doordat uit de berekeningen een lage betrouwbaarheid en hoge foutmarge zijn gekomen, is er voor gekozen om ook observaties uit te voeren. De uitkomsten van de enquêtes en de observatie samen geven een goed beeld van de huidige en de gewenste situatie.

Doordat veel Duitse toeristen verblijven op Ameland is deze enquête in 2 talen gemaakt: Nederlands en Duits. Voor de vertaling is de Duitse studente Marie Kathöfer gevraagd. Zij werkte in 2018 als gids bij het Natuurcentrum.

Alle 10 gidsen van het Natuurcentrum zijn gevraagd om deel te nemen aan een enquête. Om de mening van de gidsen te ontvangen, zitten er 9 open vragen in de enquête, om deze reden is er gekozen voor een semigestructureerd enquête, zie bijlage V. Om de kans op sociaal wenselijke antwoorden te verkleinen is gekozen voor een anonieme schriftelijke enquête, deze is verstuurd via de site van Survio (Baarda & De Goede, Basisboek Methode en Technieken, 2001., Hoftijzer & Korte, 2018., Survio, 2018). Van de 10 gidsen is er 1 gids die de strandexcursie niet begeleidt en zijn er 2 die de korexcursie niet begeleiden. Om deze reden zijn de vragen die over de strand- en korexcursie gaan niet ingevuld door deze gidsen.

2.2.1. WAT IS DE OORZAAK VAN HET DALENDE AANTAL BOEKINGEN BIJ DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES?

Om te achterhalen wat de oorzaak is van het dalende aantal boekingen is er door middel van een surveyonderzoek, observaties en deskstudie gekeken naar de huidige situatie van de excursies en hoe deze excursies worden beoordeeld door de deelnemers en gidsen van het Natuurcentrum.

WAT IS DE HUIDIGE SITUATIE VAN DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES?

Methoden: Surveyonderzoek en observatie

Surveyonderzoek

Om te achterhalen hoe de gidsen de excursie beoordelen, is er gebruik gemaakt van een semigestructureerde enquête. De volgende vragen zijn gesteld: Wordt de inhoud van de excursies aangepast op de doelgroep, bijv. groepen kinderen versus individuele volwassenen? Op welke manier past u de excursie(s) aan? Wordt de inhoud van de excursies aangepast op de weersomstandigheden? Op welke manier past u de excursie(s) aan? Past u de volgorde van de excursies wel eens aan? Waardoor past u de volgorde van de excursie(s) aan? Op welke manier past u de volgorde van de excursie(s) aan? Op welke manier betreft u de deelnemers bij de excursies? Hoe gaat u om met mensen/ kinderen die bijvoorbeeld: minder geïnteresseerd zijn, niet luisteren, hinderlijk of eigenwijs zijn?

Observatie

Er zijn participerende en gestructureerde observaties uitgevoerd. Het doel hiervan was de huidige situatie van de excursies in kaart te brengen. Hierdoor is de onderzoeker zelf met de excursie mee gegaan en informatie zoals het gedrag van de deelnemers en gidsen genoteerd en de volgorde van de excursie. Het gaat om data die niet uit de enquêtes gehaald kunnen worden, zoals reacties op vragen van gids of deelnemer. Het nadeel hiervan is dat het gedrag van de deelnemers en gidsen door de onderzoeker beïnvloed kan worden (Scribbr, z.d.). In tabel 3 is te zien dat alle Wad-, strand- en korexcursies zijn per locatie en boeking minimaal 3 keer bezocht, in totaal zijn dit 57 observaties. Tijdens de observatie is er een observatie formulier (zie bijlage VI) gebruikt en is er genoteerd: welke soort excursie, datum, tijdsduur, de gids, de weersomstandigheden en het aantal deelnemers. Tijdens de observatie is er gelet op welke

programmavolgorde de excursie heeft, op de interactie tussen deelnemers en gids, hoe de deelnemers betrekken bij de excursie en welke inhoudelijke stukken interesse wekken bij de deelnemers. Bij deze laatste is er gekeken of de deelnemers luisteren naar de gids en/of er vragen over gesteld werden. Aan het begin van elke excursie werd de onderzoeker

voorgesteld aan de deelnemers, zodat de deelnemers wisten waarom de onderzoeker informatie en foto's nam van de deelnemers. Hierdoor konden de deelnemers die niet wilden deelnemen dat aangeven. De 35 Wadobservaties hebben bij 9 gidsen plaatsgevonden. De 10 strandobservaties en 12 korobservaties hebben bij 5 gidsen plaatsgevonden.

Codes				Observaties	Gidsen
A1	Wad	Buren	Groep	17	9
R1	Wad	Buren	Individueel	3	
A2	Wad	Hollum	Groep	9	
R2	Wad	Hollum	Individueel	6	
A13	Strand	Paal 17, Nes, Hollum	Groep	5	5
R13	Strand	Paal 17, Nes, Hollum	Individueel	5	
A18	Kor	Hollum	Groep	3	5
R18	Kor	Hollum	Individueel	9	
Totaal				57	
Een ander soort excursie				7	
Totaal				64	

TABEL 3: TOTAAL AANTAL OBSERVATIES & GIDSEN

HOE WORDEN DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES BEOORDEELD DOOR DE DEELNEMERS?

Methode: surveyonderzoek en observatie.

Surveyonderzoek

Om te achterhalen hoe de deelnemers de excursie beoordelen (zie het hoofdstuk 1: Probleemstelling), is er gebruik gemaakt van een semigestructureerde enquête. De volgende vragen zijn gesteld: Hoe heeft u deze excursie ontdekt? Heeft u vooraf genoeg informatie over de excursie gekregen? Wat vond u inhoudelijk van de excursie? Hoe vond u het contact tussen de gids en de deelnemers? Wat vond u van de tijdsduur van de excursie? Wat vond u van de bereikbaarheid van de excursie? Wat vond u van de locatie van de excursie? Wat vond u van de prijs van de excursie? Zou u nogmaals een excursie bij Natuurcentrum Ameland doen? Hoe was de beleving van de excursie voor u? Gaat u nog andere georganiseerde activiteiten doen?

Observatie

Hier is dezelfde manier van data collecteren gebruikt als bij de sub-vraag: Wat is de huidige situatie van de Wad-, strand- en korexcursie? Tijdens de observatie is er gelet op het gedrag van

de gids, omgang met de deelnemers en bij de groepsboekingen is er gelet op het gedrag van de begeleider/docent.

HOE WORDEN DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES BEOORDEELD DOOR DE GIDSEN?

Methode: surveyonderzoek.

Surveyonderzoek

Om te achterhalen hoe de gidsen de excursie beoordelen, is er gebruik gemaakt van een semigestructureerde enquête. De volgende vragen zijn gesteld: Wat vindt u inhoudelijk van de Wad-, strand- en korexcursies? Wat zou er veranderd kunnen worden aan de inhoud van deze excursies? Wat vindt u van de tijdsduur van de excursies?

WELKE FACTOREN KUNNEN EEN NEGATIEVE INVLOED HEBBEN OP HET AANTAL BOEKINGEN?

Methode: deskstudie en surveyonderzoek

Deskstudie

In hoofdstuk 1: probleemstelling is er gesproken over het dalende aantal groepsverblijven en of dit een invloed kan hebben op het dalende aantal groepsboekingen en deelnemers aan de Wadexcursies. Om dit te achterhalen er is voor gekozen om de data over de groepsverblijven van minstens 5 jaar op te vragen. Het gaat om de cijfers van 2012 t/m 2018. Hierover is er contact geweest met de Gemeente Ameland, Vereniging Groepsverblijven Ameland, VVV Ameland en Malteser.

Surveyonderzoek

In hoofdstuk 1: probleemstelling is er gesproken over eventuele concurrentie van sportactiviteiten op het eiland. Om dit te achterhalen of de bedrijven die sportactiviteiten organiseren concurrenten zijn, is er gebruik gemaakt van een semigestructureerde enquête. De volgende vragen zijn gesteld: Gaat u nog andere georganiseerde activiteiten doen? Stel u heeft weinig tijd en geld en u moet kiezen tussen een sport- of natuuractiviteit. Welke zou u kiezen?

2.2.2. OP WELKE WIJZE KUNNEN DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES WORDEN AANGEPAST, ZODAT ZE AANSLUITEN BIJ DE WENSEN VAN DE DOELGROEPEN EN VAN HET NATUURCENTRUM AMELAND?

Om te achterhalen op welke wijze de excursies aangepast kunnen worden is er door middel van een surveyonderzoek, observaties en literatuurstudie gekeken naar de wensen en suggesties van de deelnemers en gidsen van het Natuurcentrum.

WAT ZIJN DE WENSEN EN SUGGESTIES VAN DE DEELNEMERS?

Methoden: surveyonderzoek.

Surveyonderzoek

Om te achterhalen wat de wensen van de deelnemers zijn, is er gebruik gemaakt van een semigestructureerde enquête. De volgende vragen zijn gesteld: Heeft u verbeterpunten voor deze excursie? Welke thema's vindt u belangrijk? Heeft u suggesties voor een nieuwe excursie activiteit? Ook is er gevraagd: Stel u heeft weinig tijd en geld en u moet kiezen tussen een sport-

of natuuractiviteit. Welke zou u kiezen? Welke combinatie(s) van een excursie(s) en een activiteit(en) zou u aanspreken? Van hieruit kan er gekeken worden naar een samenwerkingsverband tussen de bedrijven die sportactiviteiten organiseren (zie het hoofdstuk 1: Probleemstelling) en het Natuurcentrum.

WAT ZIJN DE WENSEN EN SUGGESTIES VAN DE GIDSEN?

Methoden: surveyonderzoek.

Surveyonderzoek

Om te achterhalen wat de wensen van het Natuurcentrum zijn, is er gebruik gemaakt van een semigestructureerde enquête. De volgende vragen zijn gesteld: Heeft u ook verbeterpunten voor één van de Wad-, strand- en korexcursies excursies? Zo ja op welke? En wat is het verbeterpunt? Welke thema's vindt u belangrijk? Heeft u ook suggesties voor een nieuwe excursie of activiteiten?

WELKE EXTERNE SUGGESTIES KUNNEN EEN BIJDRAGE LEVEREN AAN DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES?

Methoden: Literatuurstudie, observatie en survey onderzoek.

Literatuurstudie

Er is een literatuurstudie gedaan naar andere excursies onder andere aan de Nederlandse kust en ook Duitsland, Denemarken, België en Engeland. Deze landen grenzen allen aan de Noordzee. Hiervoor zijn de volgende trefwoorden individueel of in verschillende combinaties gebruikt: Wad, strand, kor, excursie(s), tocht(en), natuur, educatie, jongeren, volwassenen, kinderen, UNESCO, Waddengebied, interactief, app(s), Natuurcentrum, demonstratie. De trefwoorden zijn in het Nederlands, Engels en Duitse taal opgezocht. Informatie is gezocht op het internet via www.greeni.nl/, www.scholar.google.nl, www.schutzstation-wattenmeer.de/, www.sciencedirect.com/, www.google.nl. Om bruikbare informatie te vinden zijn de bronnen beoordeeld op relevantie en (wetenschappelijke) kwaliteit (Scribbr, z.d.). Voor de vertaling van verschillende sites is een woordenboek en de internetsite www.google.translate.nl gebruikt. (Scribbr, z.d.)

Observatie

Om meer inspiratie en ideeën op te doen, zijn er 3 natuurcentrums bezocht en zijn er aan 2 excursies deelgenomen. De nieuwe ideeën kunnen gebruikt worden om deze toe te passen in de huidige excursies en/of voor een nieuwe excursie. Tijdens het bezoek aan de natuurcentrums is er onder andere gelet op welke manier(en) de jongeren betrokken worden bij de natuur, welke technologie er gebruikt wordt en of er ook excursie(s) georganiseerd worden. Het Waddencentrum Afsluitdijk, het Natuurmuseum Fryslân en het Natuurinformatiecentrum Balgzand zijn bezocht. Tijdens de deelname aan de excursies is er onder andere gelet op welke manier is er informatie aan de bezoekers gegeven en wat is de inhoud, tijdsduur, bereikbaarheid en prijs van de excursie. Er is deelgenomen aan de vogelkijkexcursie bij Balgzand en de Wad zwerftocht Zoutkamperlaag bij Paesens-Moddergat. Over elke observatie is een samenvatting geschreven.

Surveyonderzoek

Om te achterhalen wat de suggesties van de deelnemers en gidsen zijn, is er gebruik gemaakt van een semigestructureerde enquête. De volgende vraag is gesteld: Heeft u suggesties voor een nieuwe excursie activiteit?

2.3. DATA-ANALYSE

In de volgende paragrafen is beschreven welke onderzoeksmethoden gebruik zijn om de data te verwerken.

Surveyonderzoek

Alle informatie verkregen tijdens het enquêteren van de 85 deelnemers en 10 gidsen is per vraag verwerkt, gecodeerd en in een datamatrix in Ms Excel gezet, met behulp van het Basisboek Methode en Technieken van Baarda en de Goede (2001).

De enquêtes van de deelnemers en gidsen zijn anoniem verwerkt in het onderzoeksverslag, de gegevens zijn wel bekend bij de onderzoeker.

Observaties

De observaties tijdens de excursies zijn anoniem verwerkt. De naam van de gids, datum en tijd zijn wel bekend bij de onderzoeker.

2.3.1. WAT IS DE OORZAAK VAN HET DALENDE AANTAL BOEKINGEN BIJ DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES?

WAT IS DE HUIDIGE SITUATIE VAN DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES?

De data is verzameld door 57 observaties en een semigestructureerde enquête ingevuld door 10 gidsen van het Natuurcentrum.

Surveyonderzoek

Voor de vraag over de inhoud aanpassen is geen grafiek gemaakt. De reden is dat alle gidsen het hierover eens waren. De inhoud aanpassen door weersomstandigheden en volgorde aanpassen is gebruik gemaakt van een kolomgrafiek. Voor de vraag over de deelnemers betrekken bij de excursie is gebruik gemaakt van een gestapelde staafgrafiek. Voor het gedrag van deelnemers zijn de open antwoorden uit de enquête verwerkt in Ms Excel en samengevat.

Observatie

De 57 observaties zijn gecategoriseerd per excursie. De groepsboekingen en individuele boekingen zijn samengevoegd. Hieruit zijn 6 excursie programma's ontstaan. Per excursie is gekeken naar de meest voorkomende volgorde van het programma. Vervolgens is dit verwerkt in een gestapelde staafgrafiek.

Het gedrag van gids en deelnemers tijdens de observaties is verwerkt in Ms Word.

HOE WORDEN DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES BEOORDEELD DOOR DE DEELNEMERS?

Surveyonderzoek

Van deze data zijn grafieken gemaakt. Per grafiek zijn alle 3 excursie en beide soorten boekingen te zien. Voor de vragen over hoe heeft u de excursie ontdekt en welke excursie van het Natuurcentrum is een gestapelde staafgrafiek gemaakt. Voor de vragen over de informatie vooraf, contact gids en deelnemers, inhoud excursie, tijdsduur excursie, bereikbaarheid excursie, locatie excursie, prijs excursie en nogmaals een excursie bij Natuurcentrum is een gestapelde kolomgrafiek gemaakt.

Voor de vraag van de beleving van de deelnemers is per excursie een grafiek gemaakt, wel zijn beide soorten boekingen verwerkt in een gestapelde staafgrafiek.

Observatie

De 85 enquêtes en de bijbehorende observaties zijn verwerkt in Ms Excel en in een datamatrix gezet. De data is gecategoriseerd door middel van variabelen: soort excursie, soort boeking, tijdstip, weer, aantal deelnemers, leeftijd groep, taal, begeleider, gids, interactie groep/gids en beoordeling deelnemer. De filters in Ms Excel zijn gebruikt voor de uitkomsten.

HOE WORDEN DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES BEOORDEELD DOOR DE GIDSEN?

Surveyonderzoek

Voor de gesloten vragen per excursie en vraag over de inhoud en tijdsduur zijn er kolomgrafieken gemaakt. De open antwoorden zijn samengevat.

WELKE FACTOREN KUNNEN EEN NEGATIEVE INVLOED HEBBEN OP DE AANTAL BOEKINGEN?

Deskstudie

De data verkregen over het aantal groepsverblijven van VVV Ameland en Malterser van 2012 t/m 2018 zijn verwerkt in Ms Excel. Hiervan is voor de data van VVV Ameland een kolomgrafiek en van de Malterser een lijngrafiek gemaakt.

Surveyonderzoek

Van deze data zijn grafieken gemaakt. In de grafiek zijn beide soorten boekingen te zien. Voor de vragen sport- of natuuractiviteit en andere activiteiten is een kolomgrafiek gemaakt en voor de vraag welke andere activiteiten is een gestapelde staafgrafiek gemaakt.

2.3.2. OP WELKE WIJZE KUNNEN DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES WORDEN AANGEPAST, ZODAT ZE AANSLUITEN BIJ DE WENSEN VAN DE DOELGROEPEN EN VAN HET NATUURCENTRUM AMELAND?

WAT ZIJN DE WENSEN EN SUGGESTIES VAN DE DEELNEMERS?

Surveyonderzoek

Van deze data zijn grafieken gemaakt. In de grafiek zijn beide soorten boekingen te zien. Wat betreft de vragen over de verbeterpunten van de deelnemers zijn de antwoorden die overeenkomen samengevoegd en hiervan is een gestapelde staafgrafiek gemaakt. Voor de vragen over belangrijke thema's en combinatie sport- en natuuractiviteit is een gestapelde staafgrafiek gemaakt.

In de enquête werd gevraagd naar suggesties voor een nieuwe excursies, hieruit kwamen ook suggesties die passen bij de huidige excursies. De overeenkomende antwoorden zijn samengevoegd.

WAT ZIJN DE WENSEN EN SUGGESTIES VAN DE GIDSEN?

Surveyonderzoek

Voor de vraag over de verbeterpunten van de gidsen is een lijst ontstaan. De antwoorden die overeenkomen zijn samengevoegd en per onderwerp samengevat. Voor de vraag over belangrijke thema's is een staafgrafiek gemaakt.

WELKE EXTERNE SUGGESTIES KUNNEN EEN BIJDRAGE LEVEREN AAN DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES?

Literatuurstudie

Alle bruikbare informatie gevonden in de literatuurstudie verwerkt in Ms Word.

Observatie

Van elke observatie is een samenvatting geschreven. Alle bruikbare informatie is verwerkt in Ms Word.

Surveyonderzoek

De informatie verkregen van 85 deelnemers en 10 gidsen zijn per suggestie verwerkt, gecodeerd en in een datamatrix in Ms Excel gezet. De overeenkomende antwoorden zijn samengevoegd. Hieruit is een lijst met suggestie ontstaan.

3. RESULTATEN

De hoofdvraag van het onderzoek is: *Wat is de oorzaak van het dalende aantal boekingen bij de Wad-, strand- en korexcursies? Welke wijze kunnen deze excursies worden aangepast, zodat ze aansluiten bij de wensen van de doelgroepen en van het Natuurcentrum Ameland? De verschillende deelvragen zijn apart van elkaar behandeld.*

3.1. WAT IS DE OORZAAK VAN HET DALENDE AANTAL GROEPSBOEKINGEN BIJ DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES?

Om deze deelvraag te beantwoorden, zijn er 3 sub-vragen geformuleerd.

3.1.1. WAT IS DE HUIDIGE SITUATIE VAN DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES?

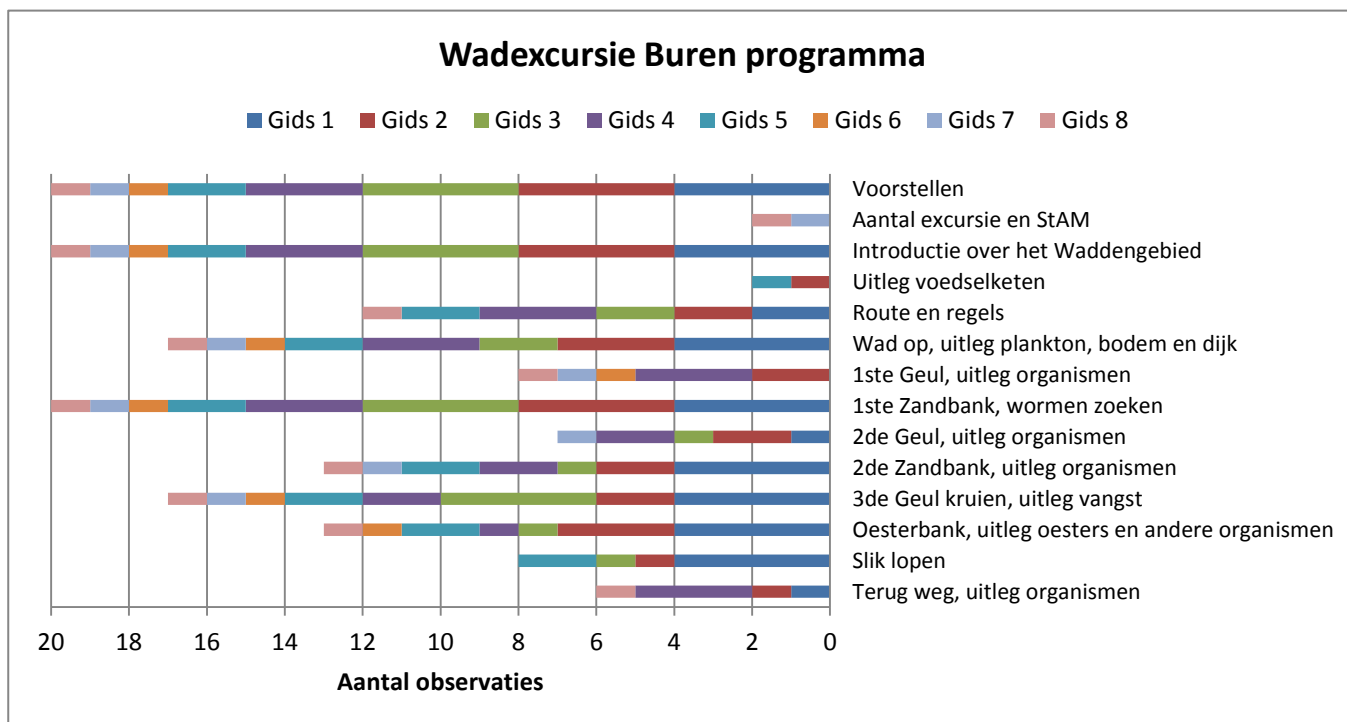
Om te achterhalen wat de huidige situatie van de excursie is, is er tijdens de 57 observaties opgeschreven welke volgorde de gidsen tijdens de excursie hebben. De 10 gidsen zijn gevraagd in de enquête of zij de excursie aanpassen op de doelgroep, weersomstandigheden en de volgorde van het programma aanpassen. Deze sub-deelvraag is per excursie behandeld.

WAT IS DE HUIDIGE SITUATIE VAN DE WADEXCURSIES?

Het excursieprogramma van de groepsboeking en individuele boeking is gelijk. Er is wel een verschil tussen locatie Buren en Hollum, hierdoor zijn er 2 programma's opgeschreven. Het programma is in grote lijnen opgeschreven omdat de volgorde van het vinden van organismen zoals krabben, kokkels en zeewier bij geen excursie hetzelfde is. Het gedetailleerde programma is te vinden in bijlage VII, onder de kop excursieprogramma.

Wadexcursie Buren

In figuur 6 is te zien dat tijdens het programma van 20 observaties alle 8 gidsen zichzelf voorstellen. Daarna geven zij een introductie over het gebied door middel van de deelnemers vragen te stellen. 2 gidsen vertellen kort iets over het aantal excursies per jaar en de StAM. Bij 12 observaties is de looproute en regels aan de deelnemers vertelt. Op het Wad is er bij 17

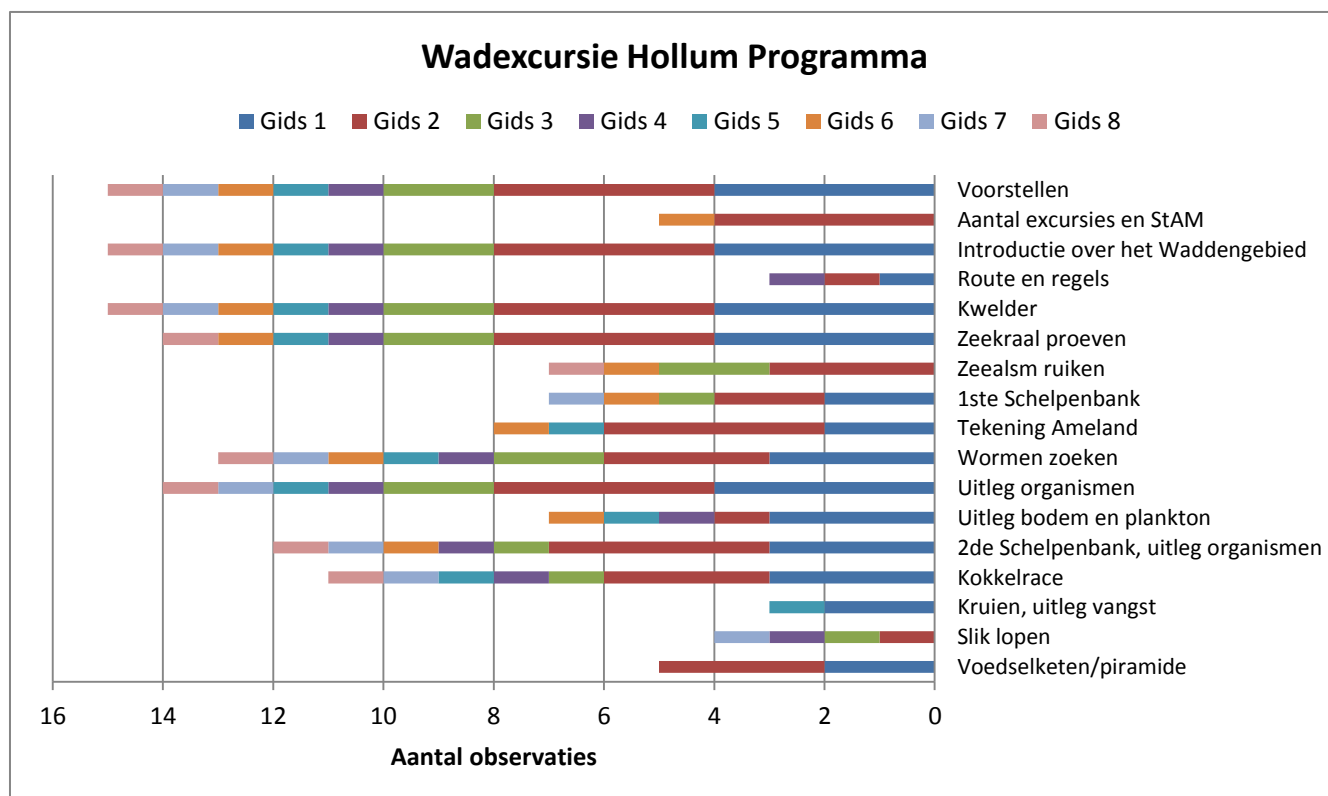

20 FIGUUR 6: WADEXCURSIE BUREN PROGRAMMA

observaties uitleg gegeven over plankton, het sediment en de dijk, hier vertelt 1 gids welke organismen tussen de stenen van de dijk leven. Voor de eerste geul, 2de geul en 2de zandbank geldt welke organismen de gidsen en deelnemers tegen komen, dit is elke excursie anders. Alle gidsen zoeken op de eerste zandbank naar wormen. Mochten de gidsen genoeg tijd hebben en de weersomstandigheden goed zijn dan gaan zij met een netje organismen vangen in de 3de geul en naar de oesterbank. 4 gidsen tijdens 8 observaties lieten de deelnemers door het diepe slik lopen, in overleg met de deelnemers. Bij 6 observaties geven de gidsen op de terugweg nog extra informatie over het gebied en organismen. Alle gidsen sluiten af met de vraag of alles duidelijk is en of er nog vragen zijn.

Wadexcursie Hollum

In figuur 7 is te zien dat tijdens het programma van 15 observaties alle 8 gidsen zichzelf voorstellen. Daarna geven zij een introductie over het gebied door middel van de deelnemers vragen te stellen. 2 gidsen vertellen kort iets over het aantal excursies per jaar en de StAM. Tijdens 3 observaties vertellen 3 gidsen de looproute en regels aan de deelnemers. Vervolgens gaan alle gidsen de kwelder op en laten de deelnemers zeekraal proeven. Het zeealsem ruiken en de eerste schelpenbank bezoeken is niet mogelijk tijdens het broedseizoen. Op het Wad maken 4 gidsen tijdens 8 observaties een tekening van Ameland en geven daarbij uitleg. Alle gidsen gaan opzoek naar wormen een aantal gidsen doet dit voor de 2de schelpenbank en de anderen na de 2de schelpenbank, hetzelfde geldt voor de kokkelrace. Een aandachtspunt is dat door de warme zomer vele kokkels gestorven zijn. In het begin van augustus 2018 was er geen levende kokkel meer te vinden, hierdoor kon de kokkelrace niet meer door gaan. Tijdens 12 observaties gingen de gidsen over de 2de schelpenbank, hier wordt uitleg gegeven over de schelpen en andere organismen. 2 gidsen hadden een krui meegenomen, mits er genoeg water staat kan er in een kleinere geul organismen gevangen worden. 4 gidsen laten de deelnemers door het diepere slik lopen, in overleg met de deelnemers. Net voor de dijk geven 2 gidsen als herhaling uitleg over het voedsel web door middel van een tekening. Alle gidsen sluiten af met de vraag of alles duidelijk is en of er nog vragen zijn.

21 FIGUUR 7: WADEXCURSIE HOLLUM PROGRAMMA

WAT IS DE HUIDIGE SITUATIE VAN DE STRANDEXCURSIES?

Het excursieprogramma van de groepsboeking en individuele boeking is gelijk. Het startpunt van deze excursie heeft meerdere mogelijkheden. De officiële start van deze excursie is bij de vuurtoren in Hollum, tevens heeft deze groepsboeking als mogelijkheid om te starten bij strand Nes of paal 17 bij Buren. Alle 5 gidsen die geobserveerd zijn hebben een andere looproute. Hierdoor zijn er 3 programma's opgeschreven. De programma inhoud is in grote lijnen opgeschreven om zo een volledig beeld te geven. Het gedetailleerde programma is te vinden in bijlage VII, onder de kop excursieprogramma.

Hollum via duinen

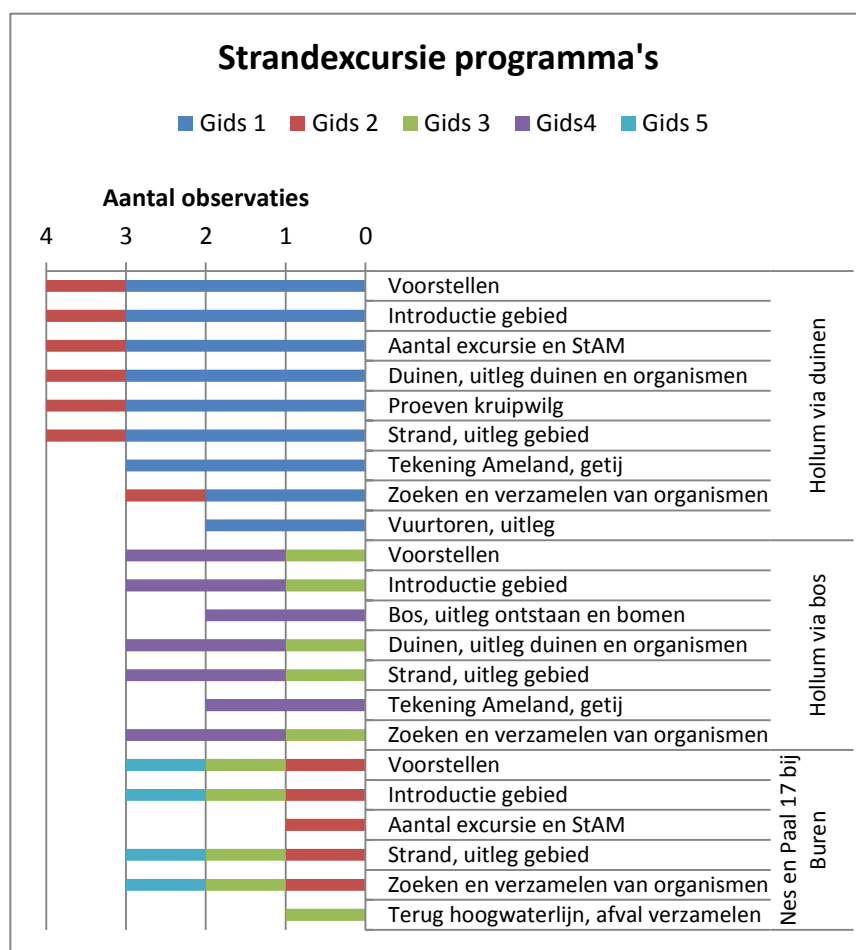
In figuur 8 is te zien dat tijdens het programma van de 4 observaties beide gidsen zichzelf voorstellen. Daarna geven zij een introductie over het gebied door middel van de deelnemers vragen te stellen. De gidsen vertellen kort iets over het aantal excursies per jaar en de StAM. In de duinen wordt er uitleg gegeven over drinkwaterpomstation, verschillende organismen, soorten duinen. Vervolgens wordt er op het strand uitleg gegeven over het gebied, 1 gids gebruikt hiervoor een tekening van het getij en Ameland. De deelnemers mogen zelf schelpen en andere organismen zoeken en de gidsen geven uitleg. Op de terugweg geeft 1 gids uitleg over de vuurtoren. Beide gidsen sluiten af met de vraag of alles duidelijk is en of er nog vragen zijn.

Hollum via bos

In figuur 8 is te zien dat tijdens het programma van 3 observaties alle 2 gidsen zichzelf voorstellen. Daarna geven zij een introductie over het gebied door middel van de deelnemers vragen te stellen. De route loopt via het bos, 1 van de 2 gidsen geeft uitleg over het ontstaan van het bos. 1 van de 2 gidsen geeft uitleg over de duinen en de organismen die er leven. Beide gidsen geven op het strand uitleg over het gebied, 1 gids gebruikt hiervoor een tekening van Ameland. Beide gidsen laten de deelnemers zelf de schelpen en andere organismen zoeken. Later worden deze verzameld en geeft de gids uitleg over de gevonden organismen. Beide gidsen sluiten af met de vraag of alles duidelijk is en of er nog vragen zijn.

Strand Nes en paal 17 bij Buren

In figuur 8 is te zien dat tijdens het programma van 3 observaties alle 3 gidsen zichzelf voorstellen. Daarna geven zij een introductie over het gebied door middel van de deelnemers vragen te stellen. 1 gids vertelt kort iets over het aantal excursies per jaar en de StAM. Alle

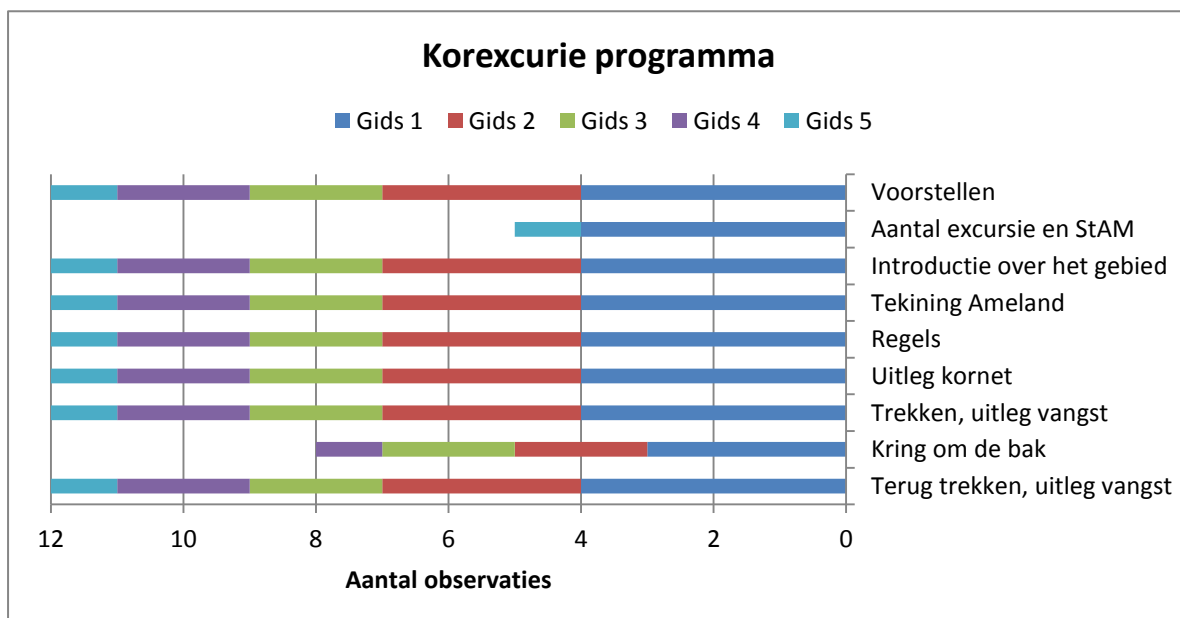
FIGUUR 8: STRANDEXCURSIE PROGRAMMA'S

gidsen laten de deelnemers zelf de schelpen en andere organismen zoeken. Later worden deze verzameld en geeft de gids uitleg over de gevonden organismen. 1 van de gidsen loopt op de terugweg over de hoogwaterlijn. Alle gidsen sluiten af met de vraag of alles duidelijk is en of er nog vragen zijn.

WAT IS DE HUIDIGE SITUATIE VAN DE KOREXCURSIES?

Het excursieprogramma van de groepsboeking en individuele boeking zijn gelijk. De programma inhoud is in grote lijnen opgeschreven omdat er bij elke excursie een ander vangst is. Het gedetailleerde programma is te vinden in bijlage VII, onder de kop excursieprogramma. Bij deze excursie zijn er 2 gidsen betrokken, 1 geeft de excursie en de andere gids zorgt dat het kornet in het water komt.

In figuur 9 is te zien dat tijdens het programma van 12 observaties alle 5 gidsen zichzelf en de collega gids voorstellen en geven ze een introductie over het gebied door middel van de deelnemers vragen te stellen, 4 van de 5 gidsen gebruiken hiervoor een tekening van Ameland. Daarna is er uitleg gegeven over het kornet en hoe deze in het water werkt. Ook is de looproute en zijn de regels verteld. De deelnemers beginnen en stoppen met trekken op sein van de gids.

FIGUUR 9: KOREXCURSIE PROGRAMMA

Vervolgens is het kornet geleegd in een bak en is er uitleg gegeven over de vangst. De deelnemers mogen de vangst zelf terugbrengen naar de zee. De terugweg gaat precies hetzelfde als de heenweg. Bij deze vangst is er tijdens de uitleg iets dieper ingegaan op de materie en de nieuwe soorten. Ook hier mogen de deelnemers de vangst zelf terugzetten in zee. Alle gidsen sluiten af met de vraag of alles duidelijk is en of er nog vragen zijn. Wat opvalt is dat er bij 7 van de 12 korexcursie een kring rondom de bak gemaakt wordt, hierdoor krijgen alle deelnemers een kans om de vangst te zien.

EXTRA INFORMATIE OVER DE EXCURSIES

Inhoud, weersomstandigheden en volgorde van de excursies

Alle gidsen hebben aangegeven of zij de inhoud aanpassen aan doelgroep, weersomstandigheden en of zij de volgorde van de excursie aanpassen. De volgende informatie geldt voor zowel de groepsboekingen als de individuele boekingen.

Alle gidsen passen de inhoud van de excursie aan op de doelgroep, leeftijd, interesse, niveau en aandacht van de deelnemers. In figuur 10 is te zien dat 9 van de 10 gidsen de inhoud van de excursie aanpast naar de weersomstandigheden. Een aantal gidsen neemt bij zonnig weer iets meer tijd voor de deelnemers. Bij slecht weer zoals regen en harde wind, blijven alle gidsen minder lang op 1 plaats staan en zo nodig in overleg met de deelnemers wordt de excursie ingekort. In figuur 11 is te zien dat 7 van de 10 gidsen de volgorde van de excursie veranderen als de omstandigheden daarom vragen, zoals weersomstandigheden en doordat de route bij de Wadexcursie bij Hollum gedeeltelijk door een broedgebied loopt. Buiten het broedseizoen mogen de excursies wel door dit gebied. Gedetailleerde informatie is te vinden in bijlage VII, onder de kop inhoud, weersomstandigheden en volgorde van de excursies.

Deelnemers betrekken bij de excursies

Alle gidsen hebben aangegeven hoe zij de deelnemers betrekken bij de excursie en tijdens de observaties is hier naar gekeken. De volgende informatie geldt voor zowel de groepsboekingen als de individuele boekingen. Gedetailleerde informatie is te vinden in bijlage VII, onder de kop inhoud, weersomstandigheden en volgorde van de excursies. Van de strand- en korexcursie kan geen volledig beeld gegeven worden doordat niet alle gidsen geobserveerd zijn.

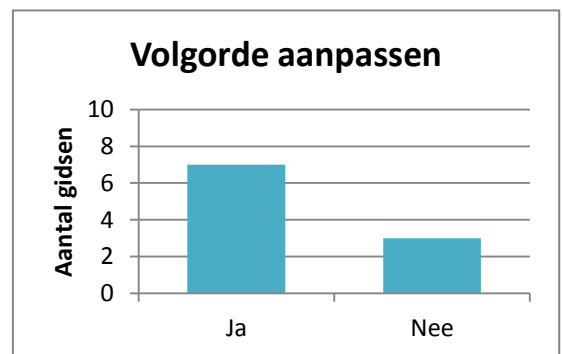
In figuur 12 is te zien dat tijdens elk soort excursie de gids vele vragen stelt aan de deelnemers en probeert de deelnemers zelf met vragen te laten komen. Ook is er bij elk soort excursie een tekening van Ameland gemaakt en mogen de deelnemers zelf de organismen vasthouden.

Gedrag van deelnemers & gids

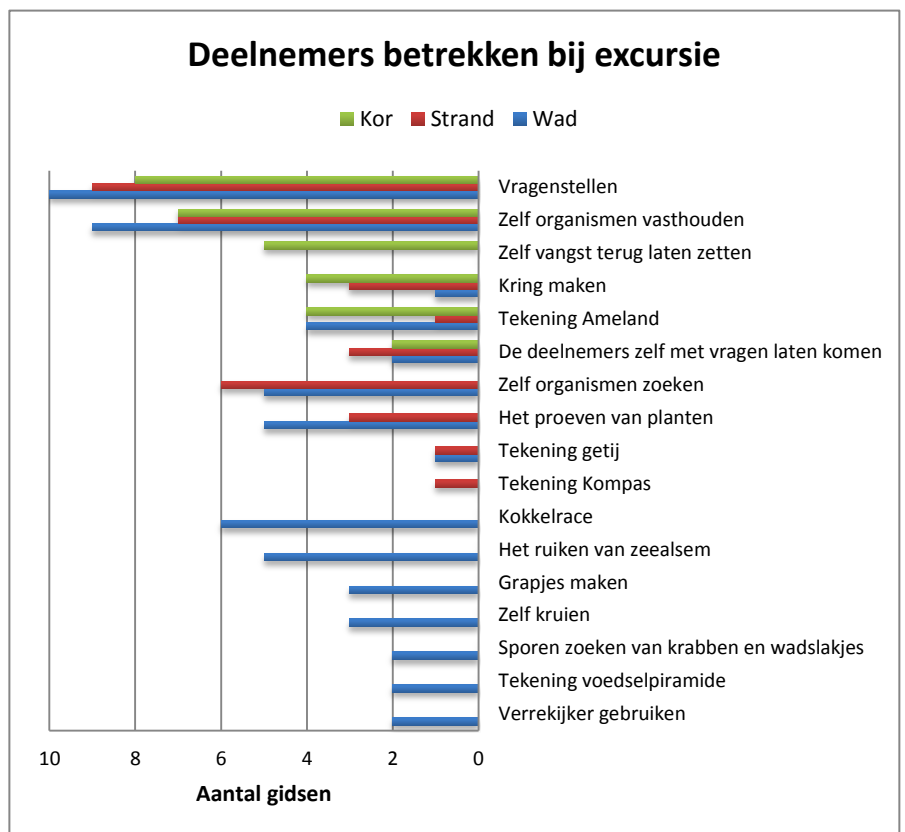
De gidsen hebben aangegeven hoe zij omgaan met het gedrag van de deelnemers, denk aan minder geïnteresseerd, niet luisteren, hinderlijk of eigenwijs. De volgende informatie geldt voor alle drie excursies en voor beide boekingen. Als het gedrag een gids en/of deelnemers stoort,

FIGUUR 10: INHOUD EXCURSIES AANPASSEN

FIGUUR 11: VOLGORDE EXCURSIES

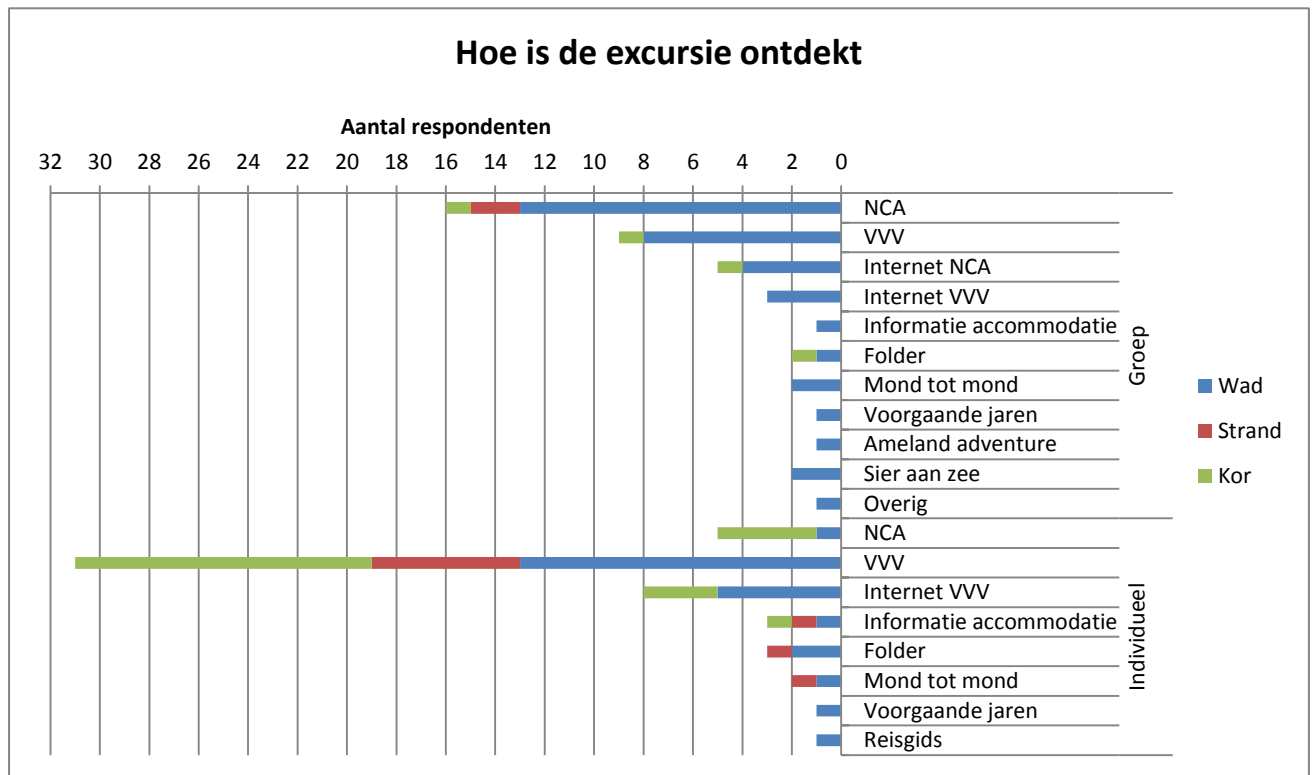
FIGUUR 12: DEELNEMERS BETREKKEN BIJ EXCURSIES

wordt er vaak iets van gezegd. Echter elke gids doet dit op zijn eigen manier. Tijdens de observaties is er geconstateerd dat het gedrag van de gids en deelnemers invloed op elkaar heeft. Vooral tijdens de groepsboekingen bij kinderen is dit te zien.

3.1.2. HOE WORDEN DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES BEOORDEELD DOOR DE DEELNEMERS?

Om te achterhalen hoe de deelnemers de excursie beoordelen is er gevraagd hoe de excursie ontdekt is, vooraf genoeg informatie, contact gids en deelnemers, inhoud, tijdsduur, bereikbaarheid, locatie, prijs, of ze nogmaals een excursie bij het Natuurcentrum willen doen, zo ja welke en hoe de beleving voor de deelnemers was. Tevens zijn de enquêtes gecombineerd met 57 observaties. Het onderwerp beleving is per excursie behandeld, de andere onderwerpen zijn samen behandeld.

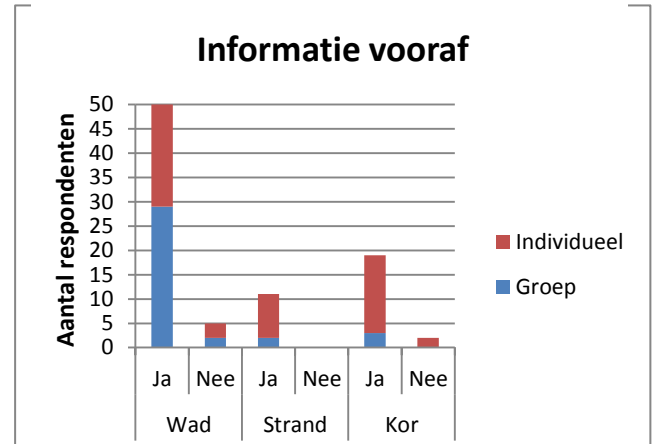
In figuur 13 is te zien dat de groepsboekingen voornamelijk ontdekt zijn via het Natuurcentrum. Bij de individuele boekingen is dit via het VVV Ameland. In de grafiek is te zien dat bij de groeps- en individuele boekingen het Natuurcentrum, VVV en het internet een belangrijke rol spelen bij

FIGUUR 13: HOE IS DE EXCURSIE ONTDEKT

het ontdekken van een excursie. 1 deelnemer geeft aan dat online boeken handiger zou zijn omdat de VVV Ameland beperkte openingstijden heeft.

In figuur 14 is te zien dat 80 respondenten tevreden zijn met de informatie die zij vooraf krijgen. 2 groepsboekingen Wadexcursie vinden dat zij niet genoeg informatie vooraf gekregen hebben. 1 individuele boeking van de Wadexcursie bij Hollum vindt dat het auto parkeren duidelijker aangegeven mag zijn. 2 individuele korexcursie en 1 individuele

FIGUUR 14: GENOEG INFORMATIE

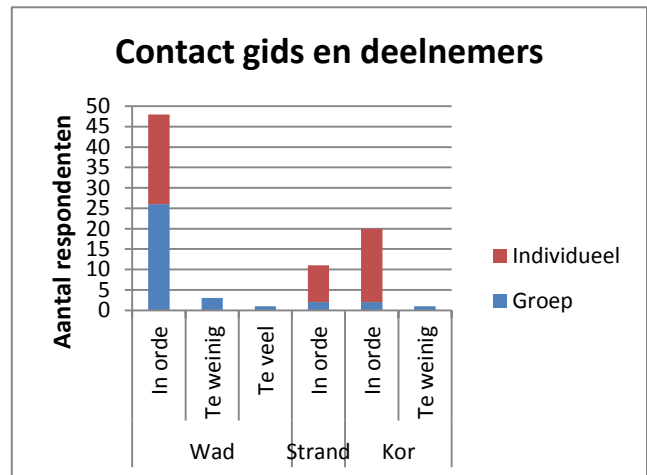
Wadexcursie vinden dat de informatie over de activiteit, starttijd en locatie bij de VVV Ameland duidelijker moet zijn.

De volgende informatie geldt voor de figuren 15 t/m 21, hierbij zijn de uitkomsten die nul waren niet meegenomen in de grafiek.

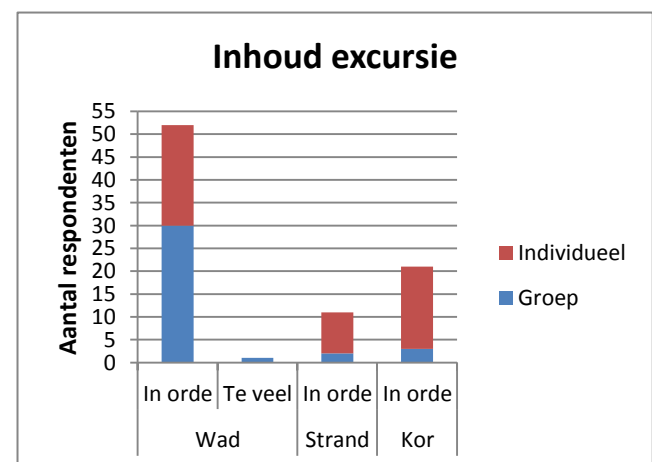
In figuur 15 is te zien dat 79 respondenten het contact tussen de gids en de deelnemers in orde vindt. 1 groepsboeking Wadexcursie vindt dat er te veel contact was en zou graag willen dat de kinderen zelf meer mogen ontdekken en onderzoeken. 3 groepsboekingen Wadexcursie en 1 groepsboeking korexcursie vinden dat er te weinig contact is en zouden graag willen dat de gids meer ingaat op de vragen van de kinderen en alle kinderen aandacht geeft, ook zou er meer interactie gecreëerd moeten worden met de deelnemers.

In figuur 16 is te zien dat 85 respondenten vinden dat de inhoud van de excursies in orde is. 1 vindt dat er te veel inhoud is bij de groepsboeking Wadexcursie, de reden is dat de gids te veel informatie geeft bij de Wadexcursie en de kinderen te weinig zelf laat doen.

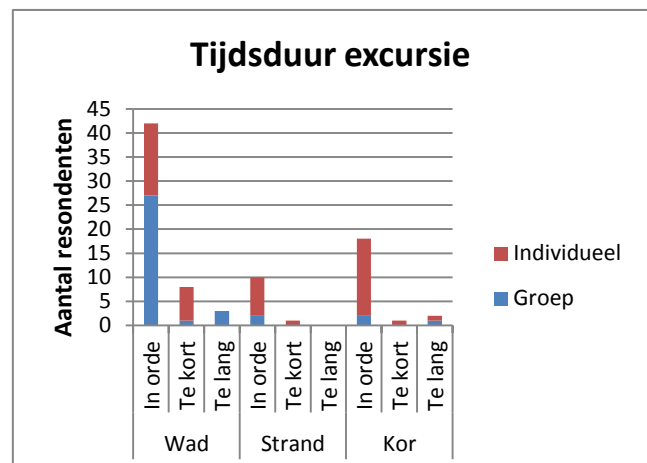
In figuur 17 is te zien dat 70 respondenten de tijdsduur van de excursie in orde vinden. 1 groepsboeking en 7 individuele boeking vinden de Wadexcursie te kort, 4 hiervan geven aan dat de Wadexcursie langer mag. 1 individuele boeking vindt dat de strandexcursie langer mag. 1 individuele boeking vindt de korexcursie te kort. 3 groepsboekingen Wadexcursie, 1 groepsboeking korexcursie en 1 individuele Wadexcursie vinden de excursie te lang. 1 gaf aan dat de korexcursie verkort moet worden naar 1 uur.

FIGUUR 15: CONTACT GIDS EN DEELNEMERS

FIGUUR 16: INHOUD EXCURSIE

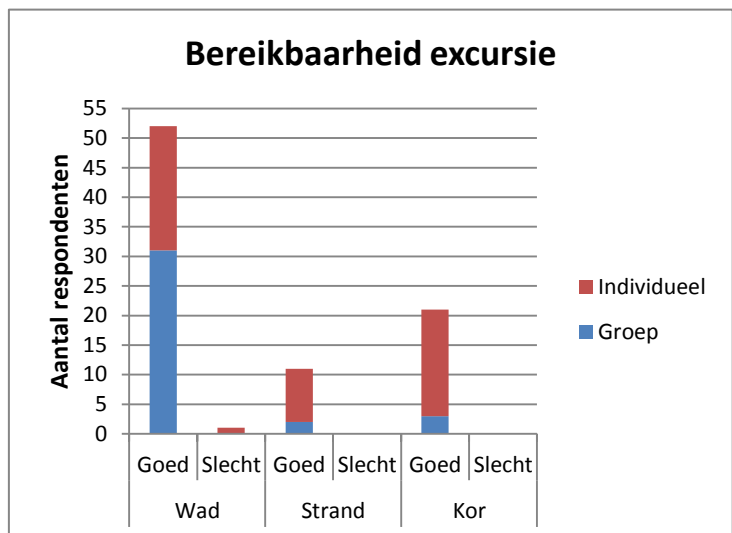

FIGUUR 17: TIJDSDUUR VAN EXCURSIE

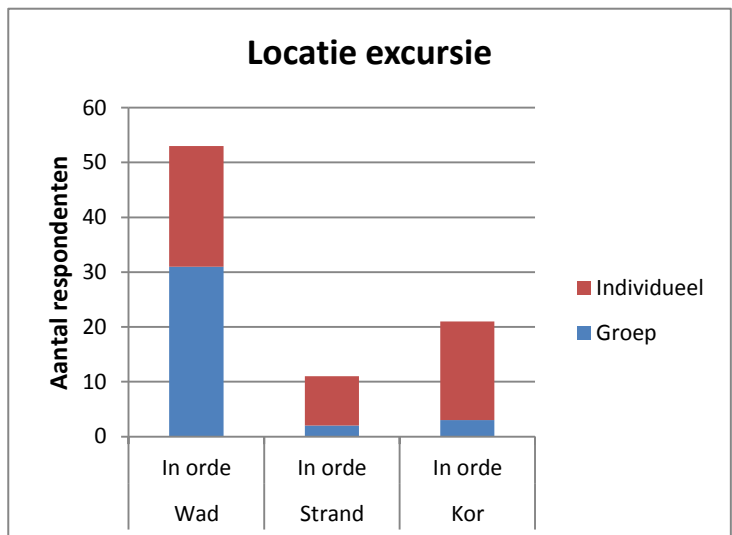
In figuur 18 is te zien dat 84 respondenten de bereikbaarheid van het startpunt van de excursie in orde is. 1 deelnemer vindt de bereikbaarheid bij de Wadexcursie bij Buren slecht, de reden is dat zij het adres op internet opzoeken moest.

In figuur 19 is te zien dat alle respondenten de locatie van de excursie in orde vinden.

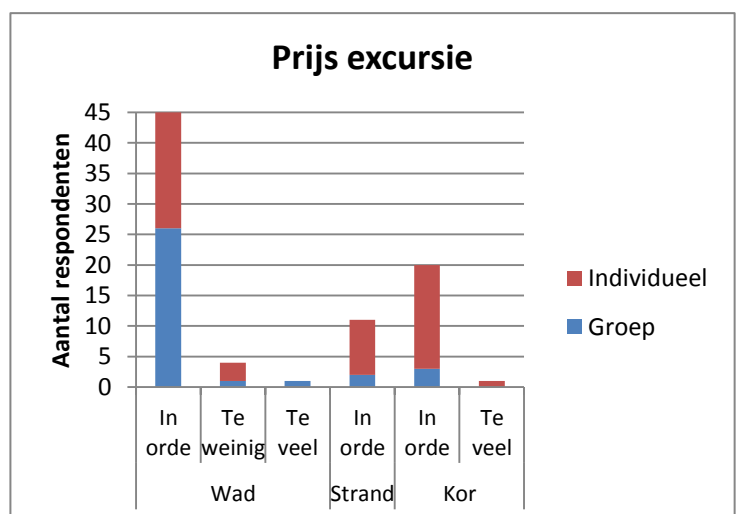
In figuur 20 is te zien dat 76 respondenten de prijs van de excursies in orde vinden. 2 vinden dat zij te veel betaalden voor de groepsboeking van de Wad- en korexcursies. 4 vinden de prijs van de individuele boeking Wadexcursie te laag, de reden is dat er veel informatie en ervaring gegeven is in de excursie.

FIGUUR 18: BEREIKBAARHEID EXCURSIE LOCATIE

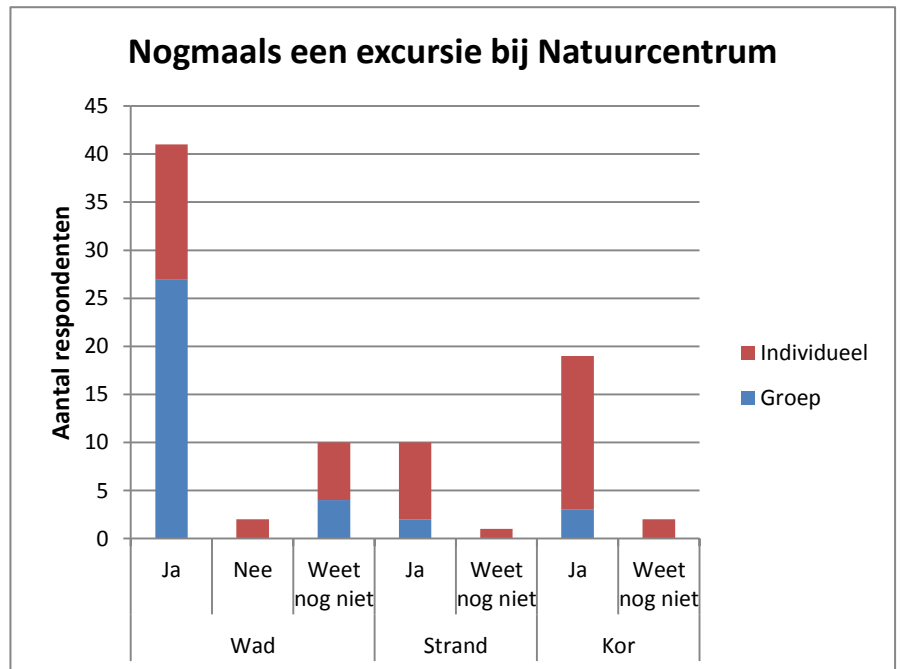
FIGUUR 19: LOCATIE EXCURSIE

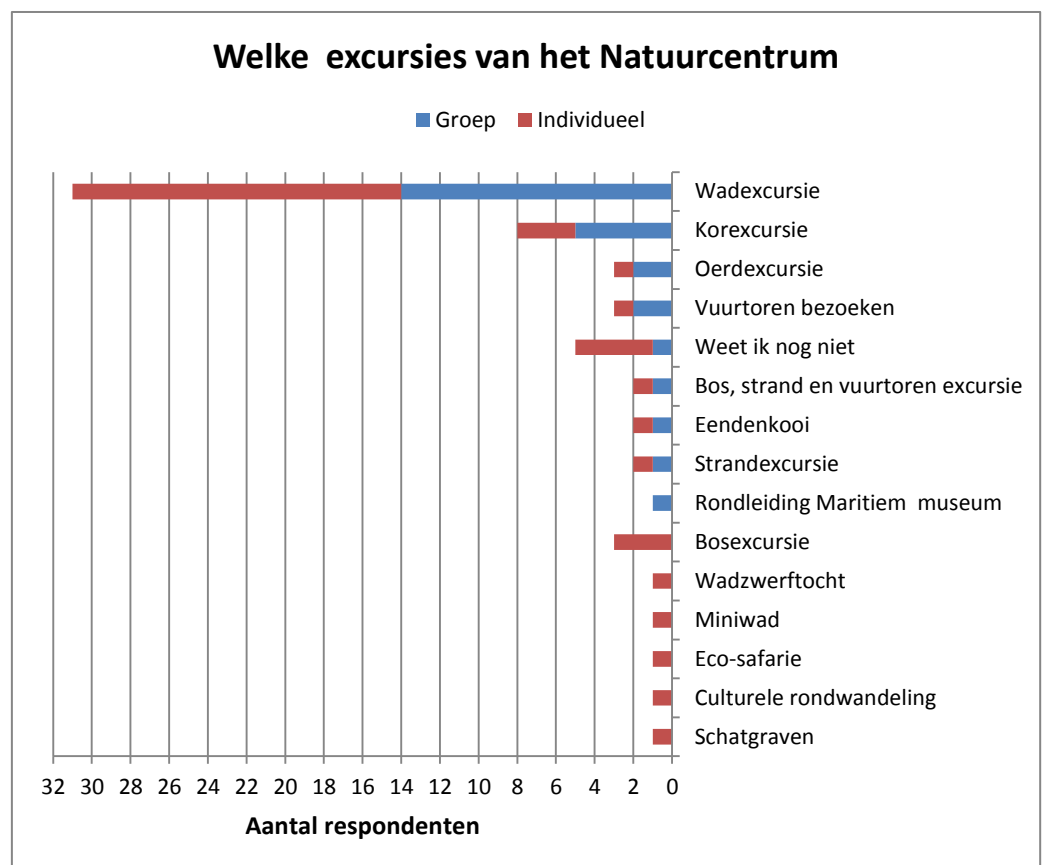
FIGUUR 20: PRIJS VAN DE EXCURSIE

In figuur 21 is te zien dat 70 respondenten nogmaals een excursie bij het Natuurcentrum willen doen. 2 individuele boeking van de Wadexcursie willen dit niet. 4 groepsboekingen Wadexcursie en 9 individuele boekingen Wad-, strand- en korexcursies weten het nog niet.

In figuur 22 is te zien dat er van de 70 respondenten er 46 respondenten aangegeven hebben om welke excursie het zou gaan. 5 hiervan hebben aangegeven dat ze nog niet weten welke excursie.

FIGUUR 21: NOGMAALS EEN EXCURSIE BIJ HET NATUURCENTRUM

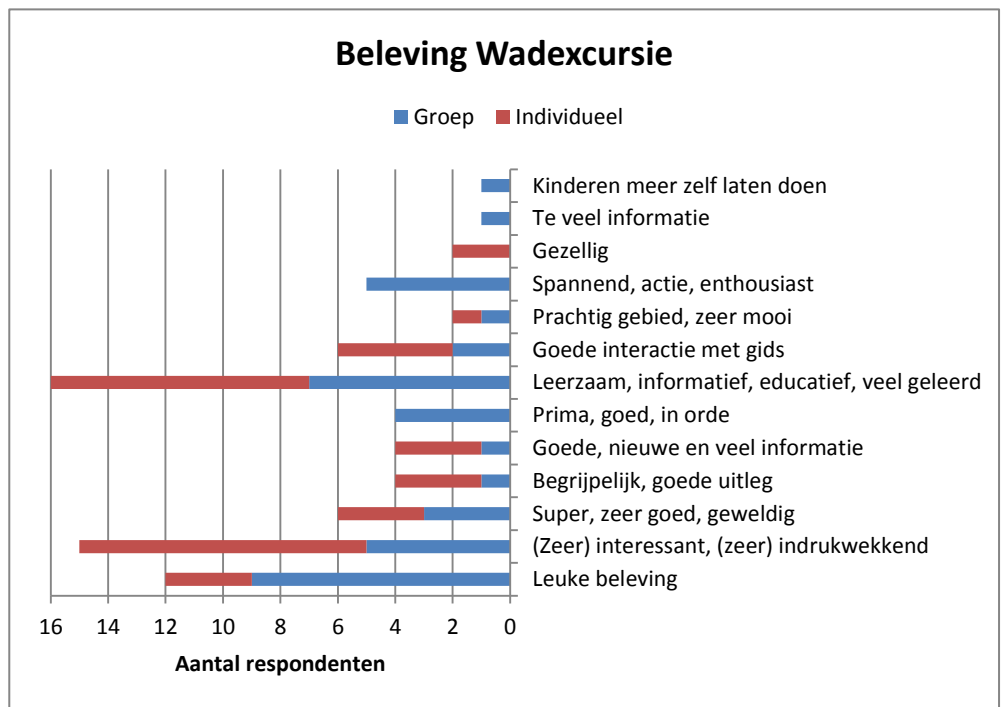
FIGUUR 22: WELKE EXCURSIE ZOU U NOGMAALS DOEN

In de enquêtes is er gevraagd naar de beleving van de deelnemers tijdens de excursie. Dit was een open vraag in de enquête, hiervoor zijn eigen woorden van de deelnemers gebruikt in de figuren 23, 24 en 25. Tevens zijn woorden die dezelfde betekenis hebben samengevoegd. Om de uitkomst overzichtelijk te maken is er per excursie een grafiek gemaakt. Gedetailleerde informatie is te vinden in bijlage VII, onder de kop beleving deelnemers.

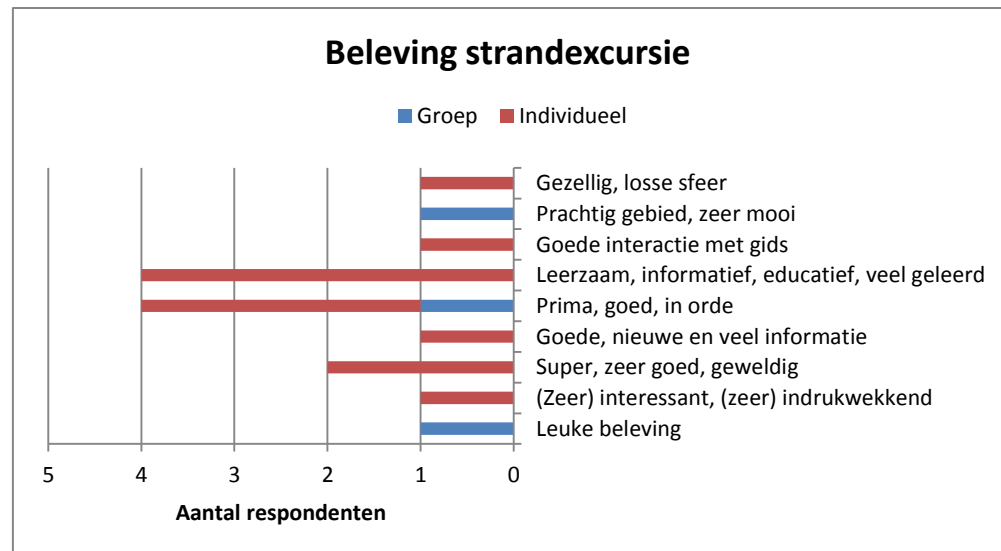
In figuur 23 komen de woorden leuke beleving, zeer interessant en leerzaam naar voren.

In figuur 24 komen de woorden leerzaam prima en super naar voren.

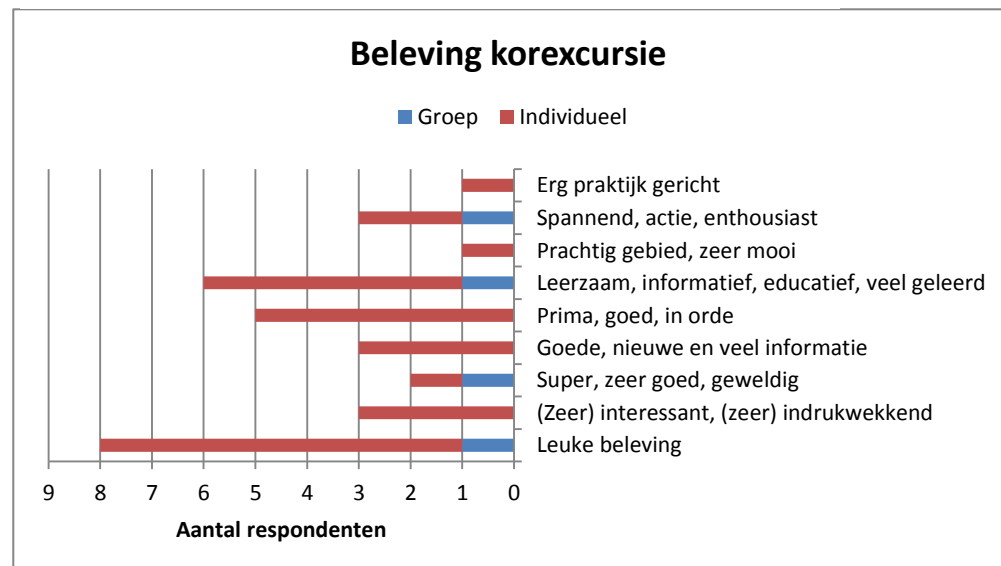
In figuur 25 is te zien dat de woorden leuke beleving, leerzaam en prima naar voren komen.

FIGUUR 23: BELEVING DEELNEMERS WADEXCURSIE

FIGUUR 24: BELEVING DEELNEMERS STRANDEXCURSIE

FIGUUR 25: BELEVING DEELNEMERS KOREXCURSIE

BEOORDELING DEELNEMERS OBSERVATIE

Om een goed beeld te krijgen van de beoordeling van de deelnemers zijn de enquêtes gecombineerd met de observaties. De volgende variabelen zijn gebruikt om de observaties met de enquêtes van de deelnemers te combineren: soort excursie, soort boeking, tijdstip, weertype, aantal deelnemers, leeftijd groep, taal, gedrag begeleider, gedrag gids, interactie groep/gids en beoordeling deelnemer. Gedetailleerde informatie is te vinden in bijlage VII, onder de kop combinatie enquête deelnemers en observatie. Er is gekeken naar het gedrag van de begeleiding en gids, interactie groep en gids en de beoordeling van de deelnemers. Deze paragraaf is per excursie ingedeeld.

De beoordeling was 46 keer tevreden, 10 keer neutraal en 1 keer ontevreden.

Wadexcursie

De 35 beoordelingen bestaan uit 26 groepsboekingen en 9 individuele boekingen. De beoordeling is 26 keer tevreden, 8 keer neutraal en 1 keer ontevreden. De neutraal en ontevreden ging 8 keer om een groepsboeking. De interactie was 27 keer goed, 3 keer neutraal en 5 keer slecht. Bij de neutraal en slecht ging het 8 keer om een groepsboeking hierbij was de begeleiding los en de gids 3 keer streng.

Strandexcursie

De 10 beoordelingen bestaan uit 5 groepsboekingen en 5 individuele boekingen. De beoordeling is 9 keer tevreden en 1 keer neutraal. De 1 keer neutraal ging om een groepsboeking, De interactie was 8 keer goed en 2 keer neutraal. De gidsen en begeleiding waren los en coulant.

Korexcursie

De 12 beoordelingen bestaan uit 3 groepsboekingen en 9 individuele boekingen. De beoordeling is 11 keer tevreden en 1 keer neutraal. De 1 keer neutraal ging om een individuele boeking. De interactie was 10 keer goed en 2 keer neutraal. De gids was coulant en 2 keer was de begeleiding streng.

3.1.3. HOE WORDEN DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES BEOORDEELD DOOR DE GIDSEN?

Om te achterhalen hoe de 3 excursies beoordeeld worden door de 10 gidsen is er gekeken naar de inhoud en tijdsduur van de excursie. Deze sub-vragen zijn per excursie besproken.

De volgende informatie geldt voor de figuren 26 t/m 31, hierbij zijn de uitkomsten die nul waren niet meegenomen in de grafiek.

HOE WORDEN DE WADEXCURSIES BEOORDEELD DOOR DE GIDSEN?

De 10 gidsen van het Natuurcentrum hebben door middel van een semigestructureerde enquête hun mening gegeven over de inhoud en tijdsduur van de excursies. De uitkomsten van de groepsboekingen en individuele boekingen zijn gelijk.

Inhoud excursie

In figuur 26 is te zien dat de inhoud van de Wadexcursie voor 9 van de 10 gidsen in orde is. 1 gids is van mening dat de inhoud soms meer aangepast moet worden op de niveau en leeftijd van de deelnemers.

Tijdsduur excursie

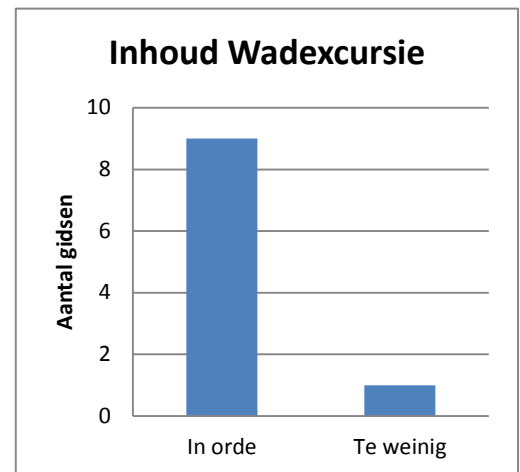
In figuur 27 is te zien dat de tijdsduur van de Wadexcursie voor 8 van de 10 gidsen te kort is. De gidsen geven aan dat de Wadexcursie 5 kwartier duurt. Dit is 1 kwartier korter dan de strand- en korexcursies. 7 vinden dat zij hun verhaal niet kwijt kunnen in 5 kwartier. De mening van de gidsen over deze tijdsduur is dat bij Wad Hollum tijdens het broedseizoen veel tijd verloren gaat met het lopen om het broedgebied heen. Ook bij Wad Buren als er te veel water in de geul staat zorgt dit voor vertraging. Door tijdsgebrek vinden de gidsen dat zij niet alle informatie aan de deelnemers kunnen geven, en noodgedwongen onderwerpen achterwege moeten laten.

HOE WORDEN DE STRANDEXCURSIES BEOORDEELD DOOR DE GIDSEN?

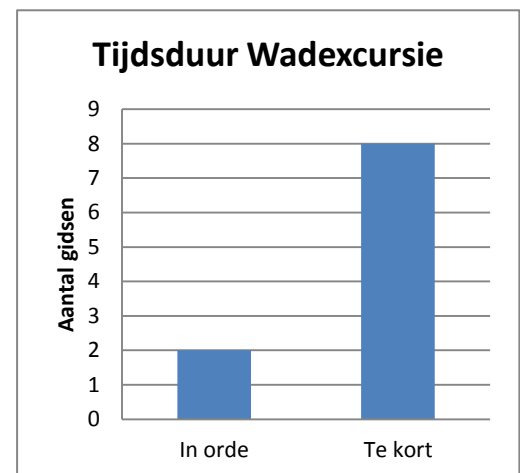
De 9 gidsen hebben hun mening gegeven over de inhoud en tijdsduur van de strandexcursies. De uitkomsten voor de groepsboekingen en individuele boekingen zijn gelijk.

Inhoud excursie

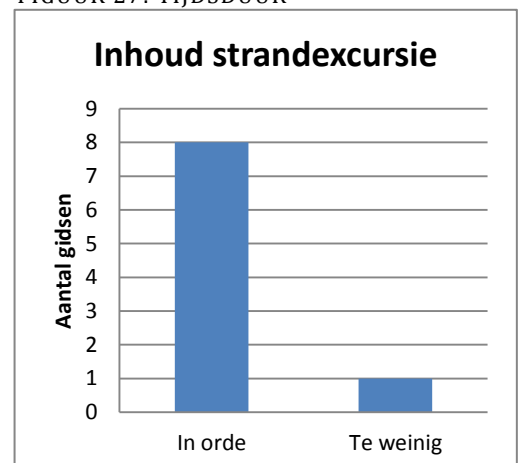
In figuur 28 is te zien dat de inhoud van de strandexcursie voor 8 van de 9 gidsen in orde is. Doordat de excursie afhankelijk is van wat er op het strand ligt aan organismen, vindt 1 gids dat er een breder diversiteit aan organismen en abiotische factoren ingebouwd kan worden in de excursie. 1

FIGUUR 26: INHOUD WADEXCURSIES

FIGUUR 27: TIJDSDUUR

FIGUUR 28: INHOUD STRANDEXCURSIE

gids vindt dat de inhoud meer aangepast moet worden op de niveau en leeftijd van de deelnemers.

Tijdsduur excursie

In figuur 29 is te zien dat de tijdsduur van de strand excursie voor 8 van de 9 gidsen in orde is. 1 gids vindt dat de excursie te lang is, doordat veel deelnemers al eens op het strand zijn geweest en in sommige gevallen er niet veel gevonden kan worden.

HOE WORDEN DE KOREXCURSIES BEOORDEELD DOOR DE GIDSEN?

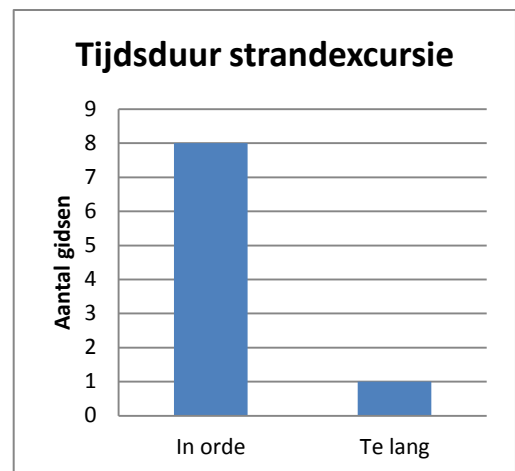
De 8 gidsen hebben hun mening gegeven over de inhoud en tijdsduur van de korexcursies. De uitkomsten van de groepsboekingen en individuele boekingen zijn gelijk.

Inhoud excursie

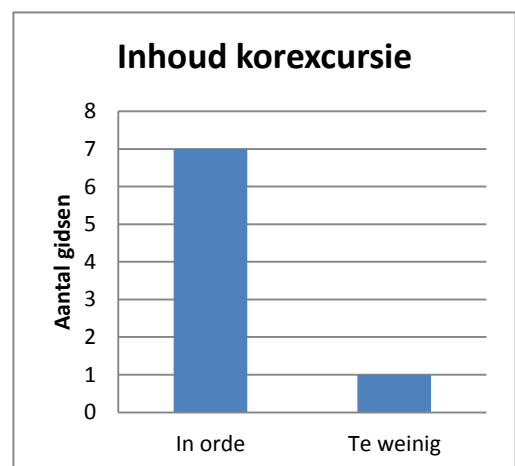
In figuur 30 is te zien dat de inhoud van de korexcursie voor 7 van de 8 gidsen in orde is. Doordat de inhoud van de excursie afhankelijk is van wat er in het kornet gevangen wordt, vindt 1 gids dat er een breder diversiteit aan organismen en abiotische factoren ingebouwd kan worden in de excursie. 1 gids vindt dat de inhoud meer aangepast moet worden op de niveau en leeftijd van de deelnemers.

Tijdsduur excursie

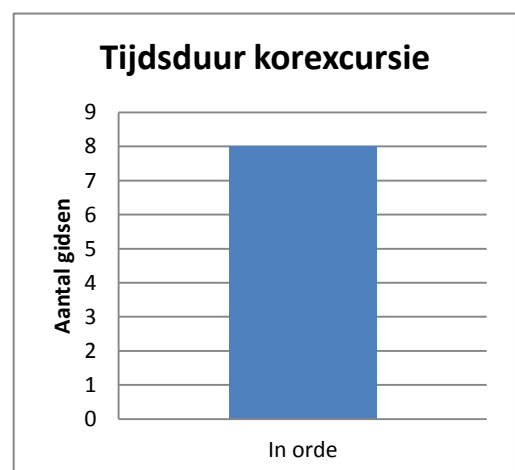
In figuur 31 is te zien dat de tijdsduur voor deze excursie voor alle gidsen in orde is.

FIGUUR 29: TIJDSDUUR STRANDEXCURSIE

FIGUUR 30: INHOUD KOREXCURSIE

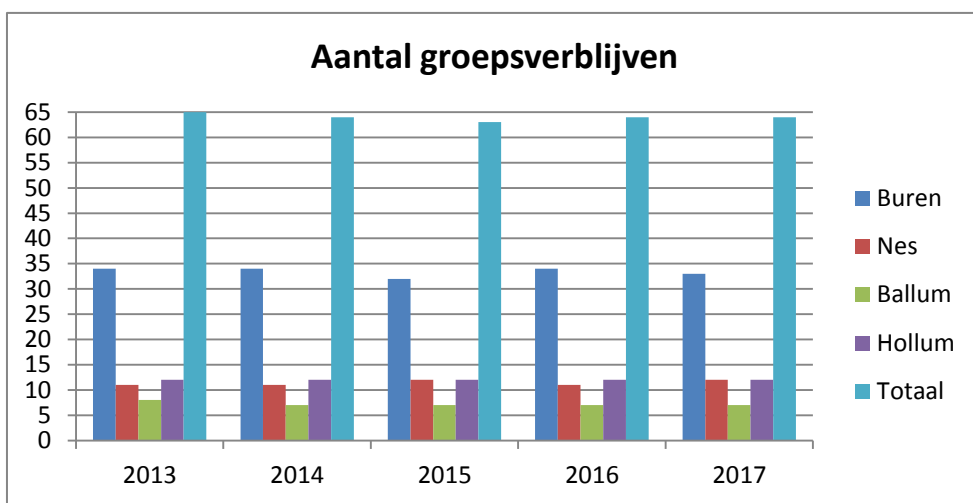
FIGUUR 31: TIJDSDUUR KOREXCURSIE

3.1.4. WELKE FACTOREN KUNNEN EEN NEGATIEVE INVLOED HEBBEN OP HET AANTAL BOEKINGEN?

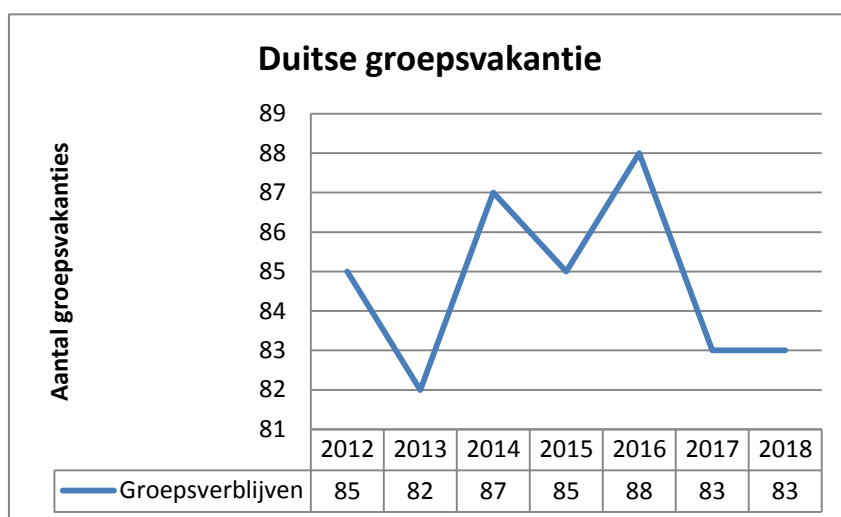
Om te achterhalen of de daling van de groepsverblijven zoals vermeld in de probleemstelling een factor kan zijn van het aantal dalende groepsboekingen en Wadexcursie. Tijdens de deskstudie is erbij verschillende partijen cijfers opgevraagd van het aantal groepsverblijven vanaf 2013 t/m 2017 bij VVV Ameland en vanaf 2012 t/m 2018 van de Duitse Medische dienst Malteser. Er is via vereniging voor groepsverblijven en de gemeente Ameland geprobeerd aan meer data te komen, hierover hadden zij geen data beschikbaar.

In figuur 32 is te zien dat er in 2017 ongeveer 64 groepsverblijven op het eiland waren. Dit aantal is gebaseerd op de groepsverblijven die aangesloten zijn bij de VVV Ameland. In deze grafiek is bijna geen daling te zien.

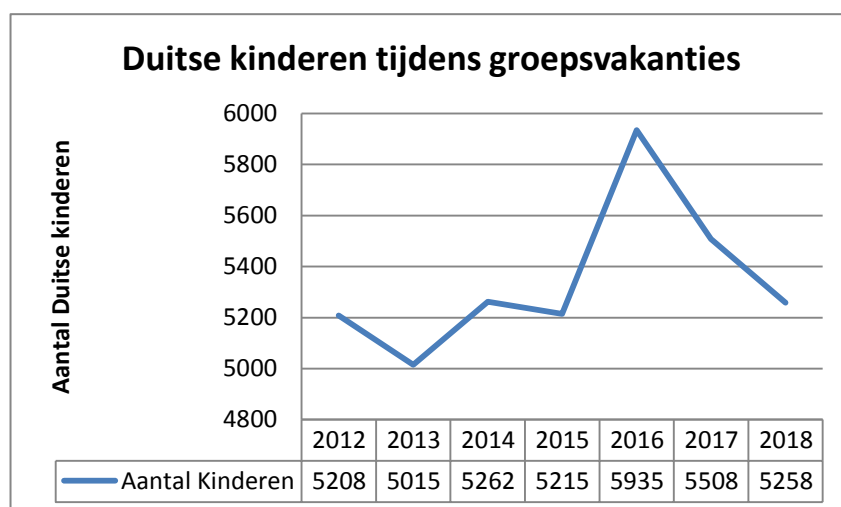
Via Bernard Bücker van de Duitse Medische dienst Malteser, zijn de volgende gegevens verkregen. De gegevens in figuren 33 en 34 laten alleen de Duitse groepsvakanties en kinderen in groepsverblijven zien die aangesloten zijn bij Malteser. De duur van dit verblijf is niet bekend. In deze figuren is te zien dat in 2016/2017 het aantal groepsvakanties en kinderen gedaald is. Het volgende werd daarover gezegd: *“De kosten voor slapen/vervoer stijgen elk jaar. Er gaan erg veel kinderen mee uit arme gezinnen, deze gezinnen kunnen het niet meer betalen”* (Bücker, 2018). In figuur 4 (inleiding) is dezelfde daling te zien bij de groepsboeking Wadexcursie.

FIGUUR 32: AANTAL GROEPSVERBLIJVEN VVV

FIGUUR 33: AANTAL DUITSE GROEPVAKANTIES

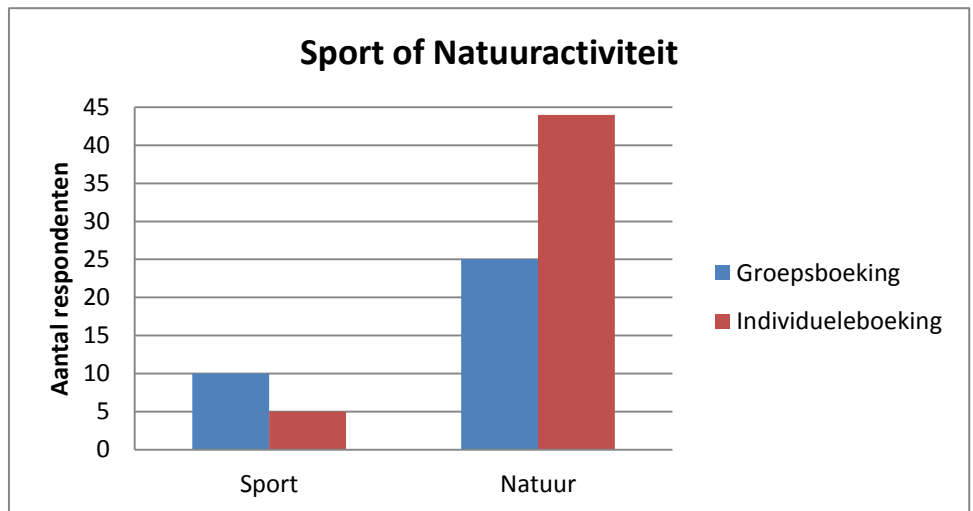
FIGUUR 34: AANTAL DUITSE KINDEREN IN GROEPSVERBLIJVEN

Om te achterhalen of concurrentie zoals vermeld in de probleemstelling een factor kan zijn van het aantal dalingen in groepsboekingen en Wadexcursies, is er in de enquête van de 85 deelnemers gevraagd of zij een voorkeur voor een sportactiviteit of een natuuractiviteit hebben, of de deelnemers tijdens hun verblijf op Ameland nog andere activiteiten/excursies gaan doen en welke activiteiten/excursies dit zou zijn.

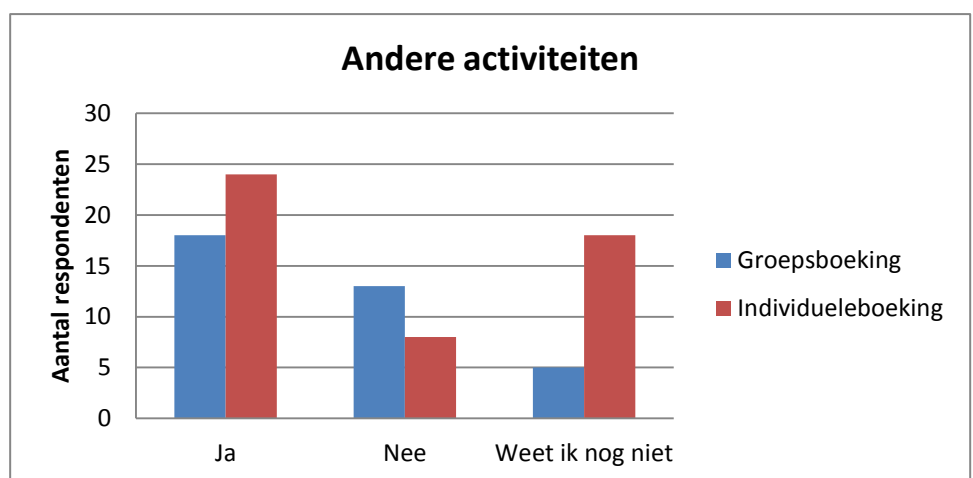
In figuur 35 is te zien dat 15 respondenten een sportactiviteit zouden kiezen en 71 een natuuractiviteit.

In figuur 36 is te zien dat 42 respondenten nog een andere activiteit gaan doen. 21 gaan geen andere activiteit doen en 23 weten het nog niet.

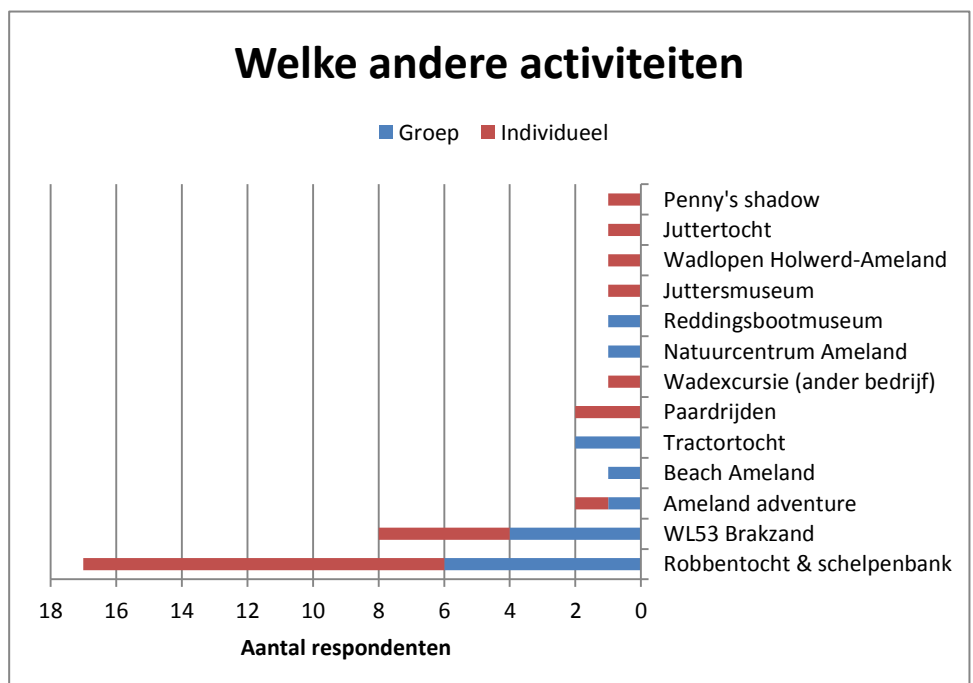
Van deze 42 hebben 38 respondenten aangegeven welke andere activiteit zij gaan doen. In figuur 37 is te zien dat 25 deelnemers zeehonden gaan kijken met de robbentocht en WL53 Brakzand.

FIGUUR 35: SPORT OF NATUURACTIVITEIT

FIGUUR 36: ANDERE ACTIVITEITEN OP AMELAND

FIGUUR 37: WELKE ANDERE ACTIVITEIT

3.2. OP WELKE WIJZE KUNNEN DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES WORDEN AANGEPAST, ZODAT ZE AANSLUITEN BIJ DE WENSEN VAN DE DOELGROEPEN EN VAN HET NATUURCENTRUM AMELAND?

Deze data is verzameld met een surveyonderzoek (door middel van enquêtes met deelnemers en gidsen), observaties en een literatuurstudie.

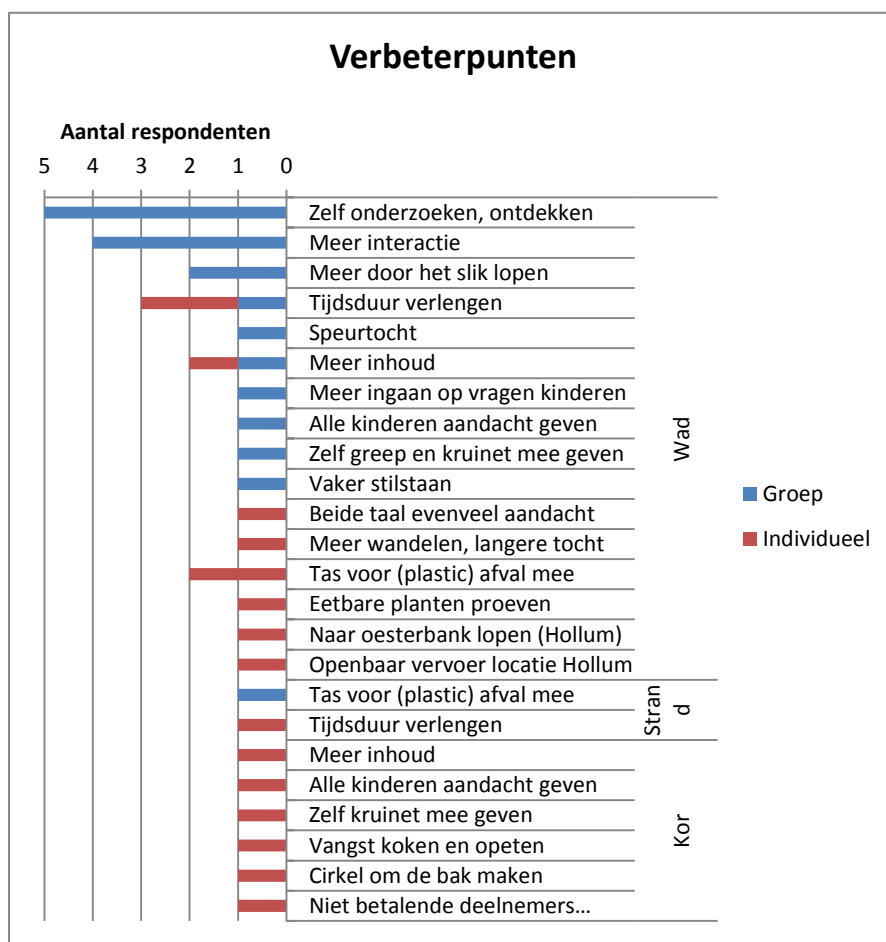
3.2.1. WAT ZIJN DE WENSEN EN SUGGESTIES VAN DE DEELNEMERS?

Om te achterhalen wat de wensen en suggesties voor de huidige excursies zijn hebben de 85 deelnemers in de enquête verbeterpunten, belangrijke thema's, suggesties en een combinatie van de huidige excursie en een sportactiviteit aangegeven.

VERBETERPUNTEN

De deelnemers geven verbeterpunten aan voor de huidige excursies. Dit was een open vraag in de enquête, hierdoor zijn de eigen woorden van de deelnemers gebruikt in figuur 38. Bij de groepsboekingen hadden 14 van de 26 respondenten een verbeterpunt. Bij de individuele boekingen hadden 19 van de 49 respondenten een verbeterpunt. Gedetailleerde informatie is te vinden in bijlage VII, onder de kop verbeterpunten deelnemers.

In figuur 38 zijn deze verbeterpunten te zien van de 3 excursies per boeking. Voor de groepsboeking Wadexcursie kwam als belangrijkste verbeterpunt naar voren: zelf onderzoeken en ontdekken van de kinderen en meer interactie tussen de gids en de kinderen. Zelf onderzoeken kan door middel van een speurtocht of de kinderen een visnetje meegeven. Bij de individuele boeking Wad- en groepsboeking strandexcursie komt als verbeterpunt om de deelnemers een tas of vuilniszak mee te geven voor (plastic) afval die zij tijdens de excursie tegen komen, zo worden de mensen ook milieubewuster zegt 1 van de respondenten. Volgens beide boekingen bij de Wadexcursie en bij de individuele strandexcursie mag de tijdsduur verlengd worden. Bij beide boekingen Wadexcursie is er ook aangegeven dat de inhoud verbreed kan worden met onderwerpen zoals: UNESCO, ontstaan Wad, getij en soorten Wadvogels. Het verbeterpunt meer wandelen en eetbare planten proeven bestaat al in de Wadexcursie en Wad zwerftocht.

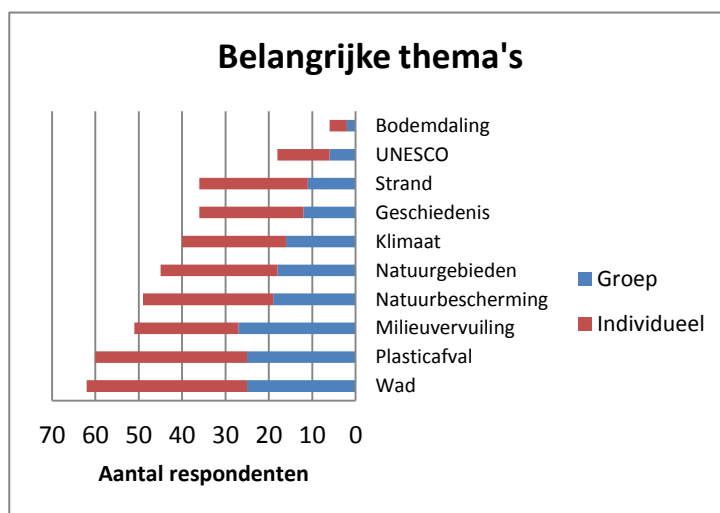
FIGUUR 38: VERBETERPUNTEN DEELNEMERS

BELANGRIJKE THEMA'S

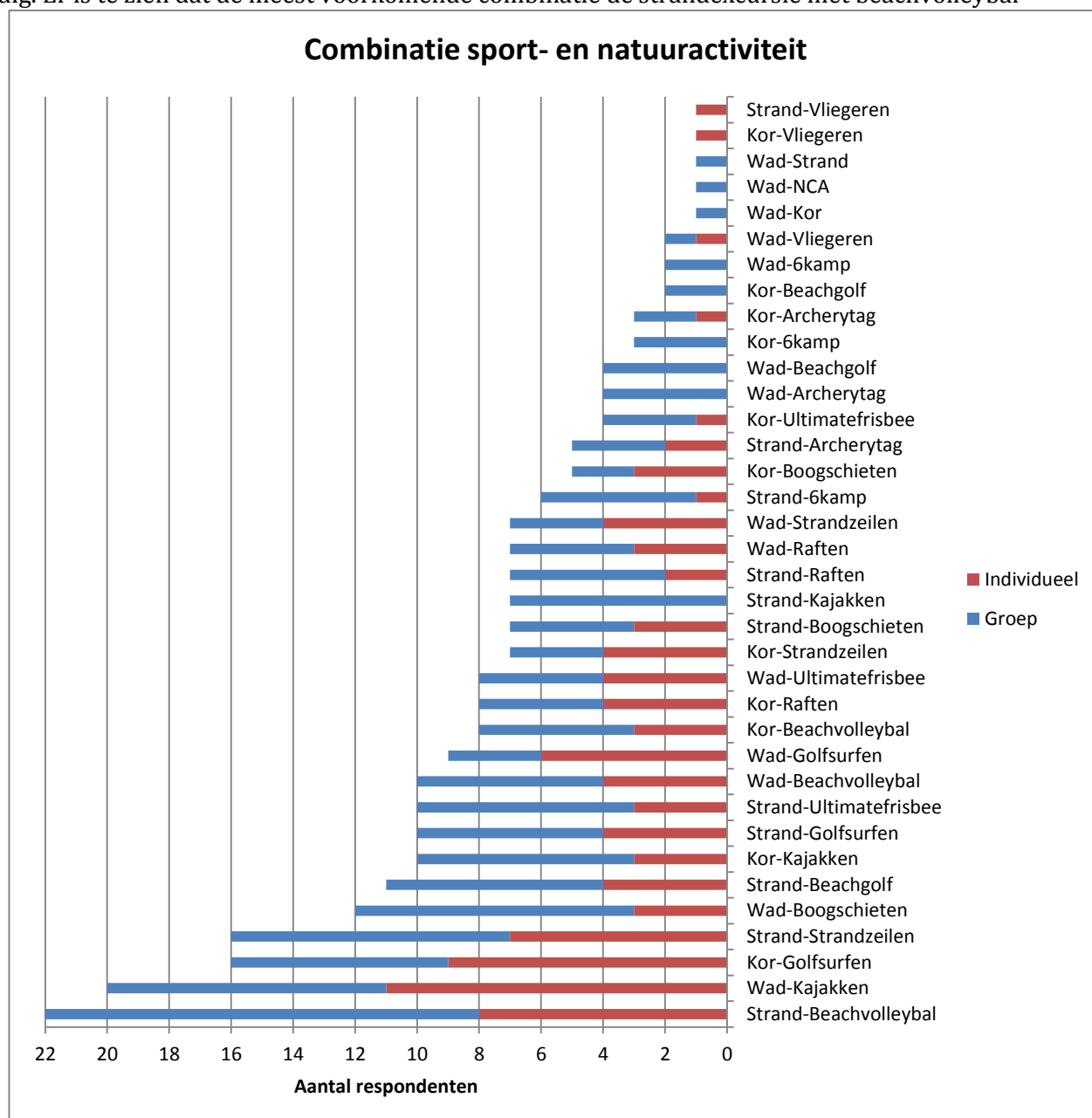
In figuur 39 is te zien welke thema's de 84 respondenten belangrijk vinden. Bij beide boekingen komen de thema's Wad, plastic afval, milieuvervuiling en natuurbescherming naar voren. De overige thema's die de deelnemers aangaven waren de uitleg van habitat, stand van de dieren, dijkbouw, visstand, planten, dieren en getij.

COMBINATIES VAN SPORT- EN NATUURACTIVITEIT

In figuur 40 is te zien welke combinatie tussen een sport- en natuuractiviteit de respondenten aanspreken. Van beide boekingen vonden 15 respondenten een combinatie niet nodig. Er is te zien dat de meest voorkomende combinatie de strandexcursie met beachvolleybal

FIGUUR 39: BELANGRIJKE THEMA'S VAN DE DEELNEMERS

FIGUUR 40: SPORT EN NATUUR COMBINATIES

en Wadexcursie met kajakken is. Deze combinaties zouden in samenwerking gaan met Ameland adventure en Beach Ameland.

SUGGESTIE VOOR DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES

De 85 deelnemers zijn gevraagd naar suggesties voor een nieuwe excursie, hieruit kwamen suggesties die passen bij de huidige excursies. 22 deelnemers hebben een suggestie gegeven. Een aantal suggesties passen bij de thema's genoemd in figuur 39. De suggestie om samen afval in te zamelen, vuilniszakken uitdelen en uitleggen hoe je het milieu kan beschermen passen bij de thema's milieuvervuiling, natuurbescherming en plastic afval. 1 suggestie is om bij Hollum naar de oesterbank te gaan en het uitpluizen van opgerold zeewier/sla, dit past goed bij het thema Wad. Er werd 2 keer een suggestie gegeven om een combinatie van sport- en natuuractiviteit te maken, deze suggestie sluit aan bij figuur 40.

3.2.2. WAT ZIJN DE WENSEN EN SUGGESTIES VAN DE GIDSEN?

Om te achterhalen wat de wensen en suggesties voor de huidige excursies zijn hebben de 10 gidsen in de enquête verbeterpunten, belangrijke thema's, suggesties aangegeven.

VERBETERPUNTEN

De gidsen geven verbeterpunten aan voor de huidige excursies. De uitkomsten van de groepsboeking en individuele booking zijn gelijk.

Algemene verbeterpunten

Meer interactie en communicatie tussen de gidsen aan het begin van een excursie. Jaarlijkse (bij)scholing voor de gidsen met aandacht voor didactiek en de inhoud van de excursies.

Wadexcursie

De verbeterpunten zijn om de tijdsduur te verlengen naar 1½uur en minder deelnemers per excursie een maximum van 20 deelnemers, hierdoor wordt er meer individuele aandacht geven.

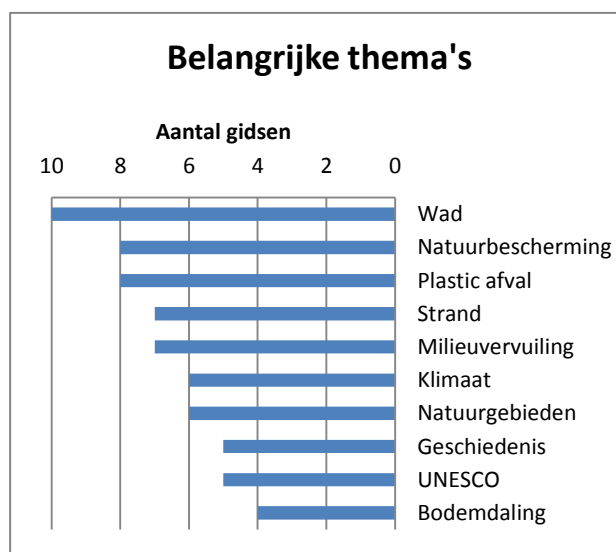
Korexcursie

Kleinere groepen vooral tijdens de individuele boekingen, deze boekingen zijn nu vaak te groot. Hierdoor kunnen niet alle deelnemers de vangst in de bak zien en wordt er geen individuele aandacht geven.

BELANGRIJKE THEMA'S

In figuur 41 is te zien welke thema's de 10 gidsen belangrijk vinden. Wad, natuurbescherming en plastic afval komen hier naar voren.

Overige thema's die de gidsen aangaven waren: aanpassing van organismen, biodiversiteit, biologie en ecologie.

FIGUUR 41: BELANGRIJKE THEMA'S VAN DE GIDSEN

WELKE EXTERNE SUGGESTIES KUNNEN EEN BIJDRAGE LEVEREN AAN DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES?

Om te achterhalen of andere natuurcentrums of excursies suggesties hebben voor de huidige excursies, is er 5 keer een observatie uitgevoerd. Er is ook een literatuurstudie gedaan.

OBSERVATIE NATUURCENTRUMS

Tijdens het bezoek aan de natuurcentrums is er onder andere gelet op welke manier(en) de jongeren betrokken worden bij de natuur of welke technologie er gebruikt wordt en of er ook excursie(s) georganiseerd worden. Gedetailleerde informatie is te vinden in bijlage VIII, onder de kop observatie natuurcentrums.

Tijdens de vogelkijk excursie werden de deelnemers ontvangen in het bezoekerscentra 't kuiltje, balgzand. In dit gebouw worden workshops gegeven voor volwassenen en kinderen. De gids gaf de observeerder een aantal tips zoals tijdens een Wadexcursie een vogelvoetspoor zoeken en vullen met cement, aan het einde van de Wadexcursie kunnen de deelnemers de afdrucken uit het Wad halen en meenemen. Tijdens de Wad-, strand- en korexcursie schelpen verzamelen en na de excursie in het Natuurcentrum er dieren van knutselen zoals een muis of kikker.

Tijdens het bezoek aan het Fries natuurmuseum en Waddencentrum zijn er geen suggesties voor de huidige 3 excursies gevonden. Wat opviel is dat bij beide veel kleine spelletjes en quizzen waren die je als bezoeker zelf moest spelen en uitzoeken.

OBSERVATIE EXCURSIES

Tijdens de deelname aan de excursies is er onder andere gelet op welke manier is er informatie aan de bezoekers gegeven en wat is de inhoud, tijdsduur, bereikbaarheid en prijs van de excursie. Gedetailleerde informatie is te vinden in bijlage VIII, onder de kop observatie excursies.

Het programma van de Wad zwerftocht in Paesens, Friesland duurde 2 uur en er was 1 deelnemer en 1 gids. Het begon met voorstellen aan elkaar. De observeerder kreeg geen introductie verhaal en route te horen. De route bestond uit via de dijk en kwelder het wad op, in een hoog tempo naar de vaargeul lopen, daar kreeg de observeerder 5 minuten om rond te kijken en daarna weer teruglopen. Tijdens de tocht werd er niets over het Wad en natuur verteld alleen als de observeerder een vraag stelde.

Het programma van de vogelkijkexcursie in Balgzand, Noord-Holland duurde 2 uur en er waren 5 deelnemers en 3 gidsen. Het begon met aan elkaar voorstellen en een kopje koffie/thee. Op de dijk werd er een introductie gegeven over het gebied en vogels. Alle deelnemers kregen een fiets te leen van de gidsen. Onder leiding van de gids reden de deelnemers onder de dijk langs richting de vogelkijkplaats. Onderweg werd er een aantal keer gestopt om naar vogels te kijken en informatie over het gebied te krijgen. Op de vogelkijkplaats werden 2 telescopen neergezet voor de deelnemers en de gidsen hielpen om vogels te zoeken en vervolgens gaven ze hierover uitleg. De deelnemers hadden alle vrijheid om vragen te stellen. De gidsen waren erg enthousiast en wilden veel informatie geven.

SUGGESTIES LITERATUURSTUDIE

De suggesties uit de literatuurstudie zijn opgedeeld per excursie.

Voor de Wadexcursie:

- Zonsopkomst op het Wad (De Noordwester, 2018)

- Met een vogelgids vogelkijken op het Wad (Schutzstation Wattenmeer, z.d., Nationalpark Wattenmeer erleben, 2010)
- Vuilnis in zee, dit is een wandeling over het onderwerp afval in de zee en de effecten ervan op zeedieren (Nationalpark Wattenmeer erleben, 2010)
- Tijdens de Wadexcursie de vertellen welke organismen eetbaar zijn en/of verzamelen en daarna uit eten bij een visrestaurant of zelf klaarmaken (Wadlopen Moddergat, z.d.)
- Wadexcursie en daarna een BBQ (Wadlopen Pieterburen, z.d.)
- Van Wad tot Strand (Paal 17) (Nationalpark Wattenmeer erleben, 2010)
- Wadexcursie en daarna wellness (Wadlopen Pieterburen, z.d.)

Voor de strandexcursie:

- (Afval) juttten op het strand (Fijn op vakantie, z.d., De Noordwester, 2018., Schutzstation Wattenmeer, z.d.)
- Vuilnis in zee, dit is een wandeling over het onderwerp afval in de zee en de effecten ervan op zeedieren (Nationalpark Wattenmeer erleben, 2010)
- Met een vogelgids vogelkijken op het strand (Schutzstation Wattenmeer, z.d.)
- 's Nachts sterrenkijken (Sydkyst Danmark, z.d.)

EIGEN SUGGESTIES VOOR DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES

De suggesties vanuit de onderzoeker zijn opgedeeld per excursie.

Voor de Wadexcursie:

- Wadlooptocht naar de Oude Dam
- Wadexcursie: opzoek naar porselein
- Wadexcursie en daarna een bierproeverij

Voor de strandexcursie:

- Zonsondergang op het strand

Voor de korexcursie:

- Scheenet (duwen)

SUGGESTIES VOOR NIEUWE EXCURSIES

De deelnemers en de gidsen hebben suggesties gegeven voor een nieuwe excursie. 1 van de gidsen gaf aan om een brainstormsessie te houden voor nieuwe ideeën.

De suggesties van de deelnemers en gidsen zijn:

- Vogelkijkexcursie.
- Kwelder excursie op het Neerlands Reid.
- Dierenobservatie, bijvoorbeeld reeën observeren.
- Kinderactiviteiten de vijver van Natuurcentrum.
- Een (eetbare) bloemen en planten excursie.
- Een excursie bij zonsopgang en/of zonsondergang.
- Een nachtexcursie sterrenkijken
- Een excursie gericht op duurzaamheid.
- Een bunkerexcursie en geschiedenisocht.
- Een heidetocht.
- Themaexcursie.

4. CONCLUSIE

Dit is een toegepast en kwalitatief onderzoek met als hoofdvraag: *Wat is de oorzaak van het dalende aantal boekingen bij de Wad-, strand- en korexcursies? Welke wijze kunnen deze excursies worden aangepast, zodat ze aansluiten bij de wensen van de doelgroepen en van het Natuurcentrum Ameland?*

WAT IS DE OORZAAK VAN HET DALENDE AANTAL BOEKINGEN BIJ DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES?

De 3 sub-deelvragen: *Wat is de huidige situatie van de Wad-, strand- en korexcursies? Hoe worden de Wad-, strand- en korexcursies beoordeeld door de deelnemers? Hoe worden de Wad-, strand- en korexcursies beoordeeld door de gidsen?* zijn samengevoegd en is per excursie ingedeeld, overige informatie staat onder het kopje algemeen. De sub-deelvraag: *Welke factoren kunnen een negatieve invloed hebben op het aantal boekingen?* is apart beantwoord.

Wadexcursie

De programmavolgorde en de inhoud van de excursie ligt in grote delen vast, wel verschilt de volgorde en de inhoud per excursie en gids. De beoordelingen van de deelnemers is 26 keer tevreden, 8 keer neutraal en 1 keer ontevreden. De neutraal en ontevreden ging 8 keer om een groepsboeking. De interactie was 27 keer goed, 3 keer neutraal en 5 keer slecht. Bij de neutraal en slecht ging het 8 keer om een groepsboeking. De beleving voor deelnemers was vooral leerzaam en informatief, zeer interessant en een leuke beleving. De meeste deelnemers vinden de informatie vooraf, contact tussen gids en deelnemers, inhoud, tijdsduur, bereikbaarheid, locatie en prijs in orde. Dit beeld zien we voor de inhoud ook terug bij de gidsen.

Om de resultaten overzichtelijk te maken is de data omgezet naar procenten. 80 % van de gidsen en 36.3% deelnemers waarvan de meeste individuele boekingen vinden de tijdsduur te kort. Bij de groepsboekingen vindt 9.6% de tijdsduur te lang. 13.6 % individuele boekingen en 3.2% groepsboeking vinden de prijs van de excursie te laag. 9.6% groepsboekingen ziet graag meer interactie tussen de gids en deelnemers.

Strandexcursie

De 5 gidsen hebben allen een ander programmavolgorde, route en de inhoud. Uitleg over het strand, gebied en het zelf verzamelen van organismen doen alle gidsen. De beoordelingen van de deelnemers is 9 keer tevreden en 1 keer neutraal. De beleving voor deelnemers was vooral leerzaam en informatief, prima, in orde, super en geweldig. De meeste deelnemers vinden de informatie vooraf, contact tussen gids en deelnemer, inhoud, tijdsduur, bereikbaarheid, locatie en prijs in orde. Dit sluit aan bij de beoordeling van de gidsen.

Om de resultaten overzichtelijk te maken is de data omgezet naar procenten. 11.1% individuele boeking vindt dat de excursie langer mag.

Korexcursie

De 5 gidsen hebben allen dezelfde programmavolgorde en dezelfde inhoud. De 12 beoordelingen bestaan uit 3 groepsboekingen en 9 individuele boekingen. De beoordeling is 11 keer tevreden en 1 keer neutraal. De beleving voor de deelnemers was vooral een leuke beleving, leerzaam, informatief, prima en in orde. De meeste deelnemers vindt de informatie vooraf, contact tussen gids en deelnemers, inhoud, tijdsduur, bereikbaarheid, locatie en prijs in orde. Dit sluit aan bij de beoordeling van de gidsen.

Om de resultaten overzichtelijk te maken is de data omgezet naar procenten. 33.3 % groepsboeking ziet graag meer interactie tussen de gids en deelnemers. 33.3 % groepsboeking en 5.5 % individuele boeking vinden de excursie te lang,

Algemeen

Van de groepsboekingen hebben de meeste deelnemers de excursie via het Natuurcentrum en VVV Ameland ontdekt. Bij de individuele boekingen is dit via VVV Ameland en de website van VVV Ameland. Doordat VVV Ameland een belangrijke rol speelt bij het ontdekken van de excursies is de volgende data meegenomen: 2 keer wordt er aangegeven dat de informatie bij VVV Ameland duidelijker en uitgebreider mag en een optie om online te boeken.

De beoordelingen van de deelnemers is 46 tevreden, 10 keer neutraal en 1 keer ontevreden. De meeste deelnemers zouden nogmaals een excursie bij het Natuurcentrum doen. Het gedrag van deelnemers en gidsen tijdens een excursie hebben invloed op elkaar.

Alle 10 gidsen passen de inhoud van de excursie aan de leeftijd, interesse, niveau en aandacht van de deelnemers. De meeste gidsen veranderen de volgorde van de excursie als de omstandigheden daarom vragen. Elke gids heeft zijn/haar eigen manier om de deelnemers te betrekken bij de excursie.

Welke factoren kunnen een negatieve invloed hebben op het aantal boekingen?

In 2016/2017 is er een daling in groepsboeking Wadexcursie geweest op dat moment was er ook een daling in Duitse groepsvakanties. Doordat VVV Ameland een ander beeld geeft van deze situatie en er geen andere data beschikbaar is kan hier geen conclusie aan verbonden worden.

De meeste deelnemers kiezen voor een natuuractiviteit en gaan tevens nog een andere activiteit op Ameland doen. Bijna alle natuuractiviteiten op Ameland worden door het Natuurcentrum georganiseerd, hieruit blijkt dat de concurrentie geen rol speelt in het dalende aantal groepsboekingen Wadexcursie.

OP WELKE WIJZE KUNNEN DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES WORDEN AANGEPAST, ZODAT ZE AANSLUITEN BIJ DE WENSEN EN SUGGESTIES VAN DE DEELNEMERS EN VAN HET NATUURCENTRUM AMELAND?

De 3 sub-deelvragen: *Wat zijn de wensen en suggesties van de deelnemers?*, *Wat zijn de wensen en suggesties van de gidsen?*, *Welke externe suggesties kunnen een bijdrage leveren aan de Wad-, strand- en korexcursies?* zijn samengevoegd en is per excursie ingedeeld, overige informatie staat onder het kopje algemeen.

Wadexcursie

De 3 meest voorkomende verbeterpunten bij groepsboekingen zijn: meer zelf onderzoeken en ontdekken, meer door het slik lopen en meer interactie met de gids. De 2 meest voorkomende verbeterpunten bij de individuele boekingen zijn de tijdsduur verlengen een tas voor (plastic) afval meenemen. De gidsen zien graag de tijdsduur verlengd worden naar 1,5uur en minder deelnemers per excursie. Er is niet aangegeven wat het aantal maximale deelnemers per excursie moet zijn.

Suggesties voor het uitbreiden zijn om samen afval in te zamelen en uitleggen hoe het milieu beschermd kan worden, bij Hollum naar de oesterbank lopen en op het Wad zeewier/sla uitpluizen, zonsopkomst op het Wad, met een vogelgids vogelkijken op het Wad, vuilnis in zee, dit is een wandeling over het onderwerp afval in de zee en de effecten ervan op de zeedieren (Nationalpark Wattenmeer erleben, 2010), tijdens de Wadexcursie de vertellen welke organismen eetbaar zijn en/of verzamelen en daarna uit eten bij een visrestaurant of zelf

klaarmaken, Wadexcursie en daarna een BBQ, van Wad tot strand (Paal 17) (Nationalpark Wattenmeer erleben, 2010), Wadexcursie en daarna wellness (Wadlopen Pieterburen, z.d.), Wadlooptocht naar de Oude Dam, Wadexcursie: opzoek naar porselein, Wadexcursie en daarna een bierproeverij.

Strandexcursie

De 2 verbeterpunten bij de groepsboeking en individuele boeking waren een tas voor (plastic) afval meenemen en de tijdsduur verlengen. 1 gids ziet graag een breder diversiteit aan organismen en abiotische factoren ingebouwd in de excursie.

Suggesties voor het uitbreiden zijn om samen afval in te zamelen en uitleggen hoe het milieu beschermd kan worden, afval jatten op het strand (Fijn op vakantie, z.d., De Noordwester, 2018., Schutzstation Wattenmeer, z.d.), vuilnis in zee, dit is een wandeling over het onderwerp afval in de zee en de effecten ervan op de zeedieren (Nationalpark Wattenmeer erleben, 2010), met een vogelgids vogelkijken op het strand (Schutzstation Wattenmeer, z.d.), 's nachts sterrenkijken (Sydkyst Danmark, z.d.), zonsondergang op het strand.

Korexcursie

De 6 verbeterpunten bij de individuele boekingen zijn meer inhoud, alle kinderen even veel aandacht, cirkel om de bak maken, niet betalende mensen weg sturen, zelf een netje geven en de vangst koken en opeten. De gidsen zien graag minder deelnemers per excursie vooral tijdens de individuele boekingen en 1 gids ziet graag een breder diversiteit aan organismen en abiotische factoren ingebouwd in de excursie.

Suggesties voor het uitbreiden zijn het gebruik van een scheenet (duwen).

Algemeen

Meer interactie en communicatie tussen de gidsen en een jaarlijks (bij)scholing met aandacht voor didactiek en inhoud.

De 5 belangrijkste thema's volgens de deelnemers zijn het Wad, plastic afval, milieuvervuiling, natuurbescherming en natuurgebieden. De gidsen hadden het thema strand in plaats van natuurgebieden en de andere thema's kwamen overeen. Extra thema's waren: habitat, stand van de dieren, dijkbouw, visstand, planten, dieren, getij, aanpassing van organismen, biodiversiteit, biologie en ecologie.

2 keer is een suggestie gegeven voor een combinatie tussen een sport- en natuuractiviteit. De 5 meest voorkomende combinaties waren: Strand-Beachvolleybal, Wad-Kajakken, Kor-Golfsurfen, Strand-Strandzeilen, Wad-boogschieten.

De observaties van de 2 excursies gaven geen nieuwe suggesties voor de huidige excursies. De observatie tijdens het bezoek in 't Kuitje in Balgzand gaf een aantal suggesties zoals tijdens een Wadexcursie een vogelvoetspoor zoeken en vullen met cement en aan het einde van de excursie kunnen de deelnemers de afdrukken meenemen. Tijdens de Wad-, strand- en korexcursie schelpen verzamelen en na de excursie in het Natuurcentrum er dieren van maken zoals een muis en/of een kikker.

Suggesties voor een nieuwe excursie van de deelnemers en gidsen zijn een vogelkijkexcursie, kwelder excursie op het Neerlands Reid, dierenobservatie, bijvoorbeeld reeën observeren, kinderactiviteiten de vijver van Natuurcentrum een (eetbare) bloemen en planten excursie, een excursie bij zonopgang en/of zonsondergang, een nachtextexcursie sterrenkijken, een excursie gericht op duurzaamheid, een bunkerexcursie en geschiedenistocht, een heidetocht en themaexcursie.

WAT IS DE OORZAAK VAN HET DALENDE AANTAL BOEKINGEN BIJ DE WAD-, STRAND- EN KOREXCURSIES? WELKE WIJZE KUNNEN DEZE EXCURSIES WORDEN Aangepast, ZODAT ZE AANSLUITEN BIJ DE WENSEN VAN DE DOELGROEPEN EN VAN HET NATUURCENTRUM AMELAND?

Een oorzaak van het dalende aantal groepsboekingen Wadexcursies zou te maken kunnen hebben met het dalende aantal groepsverblijven. Helaas is deze data alleen niet valide genoeg om er een conclusie uit te kunnen trekken.

Bijna alle deelnemers en gidsen zijn tevreden over de huidige Wad-, strand- en korexcursies. Wel zouden de excursies aangepast kunnen worden door middel van het implementeren van de verbeterpunten en suggesties zodat ze beter aansluiten bij de wensen van de deelnemers en gidsen.

Wadexcursie

Verbeterpunten: tijdsduur individuele boekingen verlengen naar 1½uur en bij groepsboekingen verkorten, de prijs van de excursie verhogen, meer interactie tussen de gids en deelnemers, meer zelf onderzoeken en ontdekken, meer door het slik lopen, een tas voor (plastic) afval meenemen en minder deelnemers per excursie.

Suggesties: samen afval inzamelen, bij Hollum naar de oesterbank lopen, op het Wad zeewier/sla uitpluizen en een vogelvoetspoor van cement maken.

Strandexcursie

Verbeterpunten: de tijdsduur verlengen en een tas voor (plastic) afval meenemen.

Suggesties: samen afval inzamelen en een breder diversiteit aan organismen en abiotische factoren ingebouwd in de excursie.

Korexcursie

Verbeterpunten: meer interactie tussen de gids en deelnemers, de excursie verkorten, meer inhoud, alle kinderen even veel aandacht, cirkel om de bak maken, niet betalende mensen weg sturen, zelf een netje geven, de vangst koken en opeten en minder deelnemers per excursie.

Suggesties: een breder diversiteit aan organismen en abiotische factoren ingebouwd in de excursie.

Algemeen

Verbeterpunten: de informatie vooraf over de excursies moeten duidelijker en uitgebreider bij VVV Ameland, een optie om online te boeken bij VVV Ameland, meer interactie en communicatie tussen de gidsen, een jaarlijks (bij)scholing met aandacht voor didactiek en inhoud, de inhoud verbreden met actuele thema's.

Suggesties: een combinatie tussen een sport- en natuuractiviteit, tijdens de Wad-, strand- en korexcursie schelpen verzamelen om er dieren van te knutselen en een nieuwe excursie ontwerpen.

5. DISCUSSIE

Het onderzoek ging over de Wad-, strand- en korexcursies en per excursie was er een groeps- en individuele boeking ook was het startpunt bij het de Wad- en strand niet altijd gelijk. Hieruit is veel verschillende soorten data ontstaan, hierdoor was het lastig om een duidelijke structuur in het rapport te creëren.

Voor het onderzoek zijn de methoden survey onderzoek (semigestructureerde enquêtes), participerende en gestructureerde observaties, literatuurstudie en een deskstudie gedaan.

De semigestructureerde enquêtes werden bij de groepsboekingen door 1 deelnemer die de groep vertegenwoordigd ingevuld. Hierdoor zijn er minder enquêtes ingevuld zoals vooraf berekend. Om de niet geënquêteerde deelnemers wel te vertegenwoordigen in het onderzoek zijn er meer observaties uitgevoerd. Door de enquêtes en observaties samen te voegen is de huidige situatie in kaart gebracht.

Er zou sociaal wenselijke antwoorden en een positiever beeld van de werkelijkheid gecreëerd kunnen zijn. Doordat de onderzoeker de deelnemers ter plaatste uitgekozen voor het invullen van de enquête, ook waren de onderzoeker en soms de gids in de buurt van de deelnemers die de enquête invulde. Ook kan dit gelden voor een aantal observaties. Doordat de onderzoeker bij het begin van de excursies werd voorgesteld, was zij niet meer anoniem. Bij een vervolg onderzoek zouden de enquêtes en observaties anoniemer moeten zijn.

Er is een kans dat 2 vragen in de enquête verkeerd begrepen zijn door de deelnemers. Het gaat om de vragen hoe ze de excursie ontdekt hebben deze kan verward zijn met hoe zij de excursie geboekt hebben. De vraag over de combinaties tussen sport- en natuuractiviteit was voor een aantal respondenten niet helemaal duidelijk en sommige hebben deze niet ingevuld.

Er is geen voldoende valide data over het aantal groepsverblijven verkregen tijdens de deskstudie om een significante conclusie te kunnen trekken.

De verwachting van het onderzoek was dat er veel aan de excursies veranderd moest worden omdat deze al vele jaren hetzelfde gebleven waren. Uit de resultaten is te zien dat vele deelnemers tevreden zijn met de excursies, er zijn wel verbeterpunten aangeleverd door de deelnemers en de gidsen.

De beperkingen voor het onderzoek waren een tijdslimiet hierdoor ook gebonden aan 1 seizoen. Het onderzoek heeft plaats gevonden in een zomer met prachtig weer, dit zou een positieve invloed kunnen hebben gehad op de enquêtes van de deelnemers en observaties. Er is een kans dat deelnemers in een ander seizoen andere antwoorden en verbeterpunten geven.

Mocht de opdrachtgever de wens hebben voor een vervolg onderzoek moet deze specifieker en dieper ingaan op de groepsboekingen van de Wadexcursies. Daarin kan er specifieker naar tijdsduur, prijs en verbeterpunten gevraagd worden. Dit onderzoek zou in meerdere seizoenen uitgevoerd kunnen worden, hierdoor worden alle school en vakantie groepen meegenomen. Ook zou er in de groepsaccommodaties een enquête neergelegd moeten worden zodat de groepen die niet met een excursie meegaan ook bereikt worden. Hierin zou gevraagd kunnen worden waarom zij wel of niet meegaan met een excursie.

6. AANBEVELINGEN

In dit hoofdstuk worden de aanbevelingen voor de Wad-, strand- en kor excursie gepresenteerd. Deze aanbevelingen zijn geschreven op basis van de resultaten en de conclusie uit het onderzoek. Allereerst is dit hoofdstuk opgedeeld per excursie. Daarna is de algemene informatie besproken en in de laatste paragraaf nieuwe excursie worden de extra resultaten besproken die tijdens het onderzoek ontdekt zijn.

WADEXCURSIE

De tijdsduur van de excursie verlengen naar 1½ uur zoals aangegeven door de gidsen en de deelnemers.

Een maximum van 20 deelnemers per excursie, zodat er meer aandacht gegeven wordt aan de deelnemers. Op deze manier kan er ook meer interactie gecreëerd worden met de deelnemers.

Elke groep is anders, daarom groepsboekingen op maat maken. Tijdens het boeken overleggen met de groep wat de mogelijkheden vanuit het Natuurcentrum zijn en wat de wensen van de groep is, hier moet gedacht worden aan tijdsduur, interactie, vaker of minder vaak stilstaan, door het slik lopen, meer inhoudelijke informatie geven of juist zelf laten ontdekken en onderzoeken door middel van een netje of zoekkaart.

Een aantal deelnemers vindt de prijs van de excursie te laag, er kan gekeken worden naar de prijzen van vergelijkbare excursies en deze prijs dan verhogen.

Verschillende opties voor de Wadexcursie maken bijvoorbeeld: samen afval inzamelen en uitleggen hoe het milieu beschermd kan worden en/of bij Hollum naar de oesterbank lopen en/of op het Wad zeewier/sla uitpluizen.

Extra activiteiten zoals tijdens een Wadexcursie een vogelvoetspoor zoeken en vullen met cement, aan het einde van de excursie kunnen de deelnemers de afdrucken meenemen.

STRANDEXCURSIE

De tijdsduur van de excursie verlengen zoals aangegeven door de deelnemers.

Een optie voor een strandexcursie maken om samen afval in te zamelen en uitleggen hoe het milieu beschermd kan worden.

KOREXCURSIE

Minder deelnemers per (individuele) excursie, zodat er meer aandacht gegeven kan worden. Op deze manier kan er ook meer interactie gecreëerd worden met de deelnemers.

De tijdsduur verkorten en de prijs van de excursie verlagen zoals aangegeven door de deelnemers.

Cirkel om de bak maken zodat alle deelnemers de vangst kunnen zien.

ALGEMEEN

De informatie vooraf over de excursies duidelijker en uitgebreider maken met betrekking tot starttijd, tijdsduur, startpunt excursie, wat de deelnemers tijdens de excursie kunnen verwachten en welke kleding/ schoeisel nodig is. Ook een optie om de excursie online te kunnen boeken in verband met de openingstijden van VVV Ameland en het Natuurcentrum. Het Natuurcentrum en VVV Ameland moeten deze kwestie samen gaan bespreken. Er kan tevens gekeken worden hoe vergelijkbare natuurcentrums en andere VVV's de informatie vooraf geven en of zij een optie voor online boekingen hebben.

Meer interactie en communicatie tussen de gidsen en een jaarlijks (bij)scholing met aandacht voor didactiek en inhoud. Daarnaast de gidsen 2 keer per jaar samen laten komen om ideeën en ervaringen uit te wisselen en hierover een evaluatieverslag van te maken.

De inhoud van de excursies verbreden en aan laten sluiten bij actuele onderwerpen zoals: UNESCO, ontstaan Wad, getij, Wadvogels. Wad, plastic afval, milieuvervuiling, natuurbescherming, natuurgebieden, strand, habitat, stand van de dieren, dijkbouw, visstand, planten, dieren, aanpassing van organismen, biodiversiteit, biologie en ecologie.

Niet alle organismen die men tijdens de excursie kan vinden worden ook werkelijk gevonden hiervoor zou er een breder diversiteit aan organismen en abiotische factoren ingebouwd kan worden in de excursie. Ook zou er een geplastificeerde zoekkaart of boekje met voorbeelden van organismen die in dit gebied leven door de gids mee genomen kunnen worden.

Een samenwerking met Ameland adventure en/of Beach Ameland om zo een sport- en natuuractiviteit te combineren. De 5 meest voorkomende combinatie waren: Strand-Beachvolleybal, Wad-Kajakken, Kor-Golfsurfen, Strand-Strandzeilen, Wad-boogschieten.

Extra activiteiten zoals tijdens de Wad-, strand- en korexcursie een tas voor (plastic) afval meenemen en schelpen verzamelen en dan na de excursie in het Natuurcentrum er dieren van knutselen zoals een muis of kikker.

SUGGESTIES VOOR EEN NIEUWE EXCURSIE

De deelnemers en de gidsen van het Natuurcentrum hebben suggesties gegeven voor een nieuwe excursie. Ook zijn er suggesties afkomstig van de onderzoeker, de literatuurstudie en de observaties. Een brainstormsessie houden met alle gidsen en ander betrokkenen, tijdens deze sessie kunnen de suggesties van de deelnemers en gidsen besproken worden en kan er gekeken worden of er suggesties haalbaar zijn.

‘Wadt vogels kijken’ een vogelkijkexcursie op verschillende plaatsen op Ameland zoals de fugelpolle, blauwe keet, Neerlands Reid en andere vogelrijke plekjes. (Natuurinformatiecentrum Balgzand, z.d.) (Nationalpark Wattenmeer erleben, 2010)

Vogeltrekspel, de kinderen leren spelenderwijs wat voor gevaren vogels tegenkomen op hun trek naar het noorden of zuiden. (Natuurinformatiecentrum Balgzand, z.d.)

Een speurtocht over het Wad, met bordjes op het Wad geplaatst daaraan hangen opdrachten die de deelnemers zelf moeten uitvoeren. (Natuurinformatiecentrum Balgzand, z.d.)

Van Wad tot strand, de excursie begint op het Wad en loopt over de dijk door de kwelder/weilanden naar de duinen en zo het strand op. (Nationalpark Wattenmeer erleben, 2010)

Geschiedenis-, natuur- en bunkerexcursie over het eiland.

Duurzaamheidexcursie naar de NAM locatie, met als onderwerp energie, klimaat, duurzaamheid en bodemdaling.

Kwelder excursie op het Neerlands Reid. Uitleg over hoe de organismen leven op de kwelder en bodemdaling.

Een heidetocht.

Dierenobservatie, bijvoorbeeld reeën observeren. (Nationalpark Wattenmeer erleben, 2010)

Themaexcursie met actuele onderwerpen.

Kinderactiviteiten de vijver van Natuurcentrum.

Een (eetbare) bloemen en planten excursie over het eiland.

Een excursie op het Wad bij zonsopgang en op het strand bij zonsondergang.

Een nachtextcursie sterrenkijken op het strand.

Een practicum: Eb en vloed, hoe werkt het? (Nationalpark Wattenmeer erleben, 2010)

Arrangementen in samenwerking met een ander bedrijf:

- Zeehonden bezoeken met de kano (Fijn op vakantie, z.d.)
- Familie survival (Ameland adventure) (De Noordwester, 2018)
- Interactieve app/ 3D bril
 - GPS tocht door natuur
- Mountainbiken over strand en/of kwelder.
- Met een horeca bedrijf afspreken dat de deelnemers na een excursie langs mogen komen voor koffie of thee met gebak.

Er komen vele toeristen naar het eiland, hier tussen zitten ook mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking. Er zou een excursie gemaakt kunnen worden die gericht is op deze mensen. Bijvoorbeeld speciale karren voor op strand of Wad. Ook oudere mensen zouden hier gebruik van kunnen maken.

BIBLIOGRAFIE..

- Ameland Adventure. (2015). *Activiteiten Ameland*. Opgeroepen op 05 25, 2018, van Ameland Adventure: <https://www.amelandadventure.nl/activiteiten-ameland/>
- Ameland Adventure. (2015). *Contact*. Opgeroepen op 05 02, 2018, van Ameland Adventure: <https://www.amelandadventure.nl/contact/>
- Ameland, N. *Logo*. Natuurcentrum Ameland.
- Amelander Musea. (2018). *Eco-safari Ameland*. Opgeroepen op 05 03, 2018, van Amelander musea: <https://www.amelandermusea.eu/actief-bezig/eco-safari-ameland/>
- Amelander Musea. (2018). *Excursies*. Opgeroepen op 04 24, 2018, van Amelander Musea: <https://www.amelandermusea.eu/actief-bezig/excursies/>
- Amelander Musea. (2018). *Korren aan het strand*. Opgeroepen op 04 24, 2018, van <https://www.amelandermusea.eu/actief-bezig/korren-aan-het-strand/>
- Amelander Musea. (2018). *Strand excursie*. Opgeroepen op 04 24, 2018, van <https://www.amelandermusea.eu/actief-bezig/786-2/>
- Amelander musea. (2018). *Wadexcursie*. Opgeroepen op 05 25, 2018, van Excursie Ameland: <https://www.excursieameland.nl/natuurexcursies/wadexcursie/>
- Amelander Musea. (2018). *Wadtochten*. Opgeroepen op 04 24, 2018, van Amelander Musea: <https://www.amelandermusea.eu/actief-bezig/wadtochten/>
- Ameland-info. (2016-2018). *Strand*. Opgeroepen op 05 02, 2018, van Ameland-info: <https://www.ameland-info.eu/strand.php>
- Baarda, D. B., & De Goede, M. P. (2001). Basisboek Methode en Technieken. In D. B. Baarda, & M. P. De Goede, *Basisboek Methode en Technieken* (pp. 228, 229). Groningen/Houten, Nederland: Wolters-Noordhoff.
- Baarda, D. B., & De Goede, M. P. (2001). Basisboek Methode en Technieken. In D. B. Baarda, & M. P. De Goede, *Basisboek Methoden en Technieken* (p. 220 t/m 262). Groningen/ Houten, Nederland: Wolters-Noordhoff.
- Baarda, D. P., & De Goede, M. P. (2001). Basisboek Methode en Technieken. In D. P. Baarda, & M. P. De Goede, *Basisboek Methode en Technieken* (p. 266 t/m 284). Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff.
- Beach Ameland. (z.d.). *Activiteiten kalender*. Opgeroepen op 05 25, 2018, van Beach Ameland: <https://www.beach-ameland.nl/#activiteiten-anker>
- Beleef de Waddennatuur. (z.d.). *Wadexcursie Buren, Ameland*. Opgeroepen op 05 25, 2018, van Beleef de Waddennatuur: <http://www.beleefdewaddennatuur.nl/agenda/wadexcursie-buren-ameland/>
- Boomhiemke. (2018). *Wadexcursies*. Opgeroepen op 05 25, 2018, van Boomhiemke: <https://www.boomhiemke.nl/activiteiten/wadexcursies>
- Brouwer, S. Natuur. *Wadexcursie*. Eigen archief, Buren, Ameland.

- Bücker, B. (2018, 08). Aantal Duitse groepsverblijven. (S. Brouwer, Interviewer)
- Check market. (z.d.). *Home*. Opgeroepen op 05 27, 2018, van Check market: <https://nl.checkmarket.com/>
- Checkmarket. (2018). *Steekproef methodes*. Opgeroepen op 05 26, 2018, van Checkmarket: <https://nl.checkmarket.com/blog/steekproefmethodes/>
- De Amelander. (2016). *Strandritten*. Opgeroepen op 04 30, 2018, van <https://www.deamelander.nl/ameland-agenda-nl/beleef-en-actief/strandritten.html>
- de Jong, J. (2017). *Jaarverslag 2017*. Nes, Ameland: Stichting Amelander Musea.
- De Noordwester. (2018). *Excursie mogelijkheden*. Opgeroepen op 06 11, 2018, van De Noordwester: <https://www.denoordwester.nl/c/excursiemogelijkheden>
- Feddema, P. *Natuurcentrum Ameland*. Film & Projecten.
- Fijn op vakantie. (z.d.). *Natuurexcursies op het strand*. Opgeroepen op 06 11, 2018, van Fijn op vakantie: <https://www.fijnopvakantie.nl/blog/natuur-excursies-op-het-strand>
- Gemeente Ameland. (z.d.). *Natura 2000-beheerplannen Waddengebied definitief vastgesteld*. Opgeroepen op 05 25, 2018, van Ameland: https://www.ameland.nl/ameland-actueel/nieuws_42176/item/natura-2000-beheerplannen-waddengebied-definitief-vastgesteld_34405.html
- Google Maps. (2018). *Google Maps*. Opgeroepen op 05 17, 2018, van Google Maps: <https://www.google.nl/maps/place/Ameland/@53.4455911,5.6526448,11z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x47c90f7a8d7cc225:0x471722396bb4e0c9!8m2!3d53.440564!4d5.6587659>
- Hoftijzer, M., & Korte, P. (2018, 05 26). *Onderneem! Enquêtes opstellen*. Noordhoff uitgevers BV.
- Krol, J. (2018, 05 16). Informatie Natuurcentrum Ameland. (S. J. Brouwer, Interviewer)
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. (z.d.). *Natura 2000 - gebieden*. Opgeroepen op 05 25, 2018, van Synbiosys Alterra: <https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k>
- Museumfederatie Fryslân. (z.d.). *Natuurcentrum Ameland*. Opgeroepen op 04 26, 2018, van Museumfederatie Fryslân: <http://www.museumfederatiefryslan.nl/musea/natuurcentrum-ameland/>
- Nationalpark Wattenmeer erleben. (2010). *Veranstaltungen*. Opgeroepen op 06 12, 2018, van Nationalpark Wattenmeer erleben: <https://www.nationalpark-wattenmeer-erleben.de/veranstaltungen>
- Natuurcentrum Ameland. (2018). *Tarieven activiteiten*. Opgeroepen op 05 22, 2018, van Amelander musea: <https://www.amelandermusea.eu/prijzen/tarieven-activiteiten/>
- Natuurinformatiecentrum Balgzand. (z.d.). *Vogelkijk excursies*. Opgeroepen op 06 12, 2018, van Kuitje Balgzand: <http://www.kuitje-balgzand.nl/excursies/vogelkijk-excursies/>
- Rondvaartbedrijf Kiewied. (2017). *Contact*. Opgeroepen op 05 02, 2018, van Robbentocht Ameland: <https://robbentochtameland.nl/nl/contact/>

Schutzstation Wattenmeer. (z.d.). *Gruppenveranstaltungen*. Opgeroepen op 06 12, 2018, van Schutzstation Wattenmeer: <https://www.schutzstation-wattenmeer.de/veranstaltungen/gruppenveranstaltungen/>

Schutzstation Wattenmeer. (z.d.). *Klassen im Einsatz*. Opgeroepen op 06 12, 2018, van Schutzstation Wattenmeer: <https://www.schutzstation-wattenmeer.de/mit-uns-aktiv/klassen-im-einsatz/>

Scribbr. (z.d.). *Hoe doe je Literatuuronderzoek*. Opgeroepen op 05 27, 2018, van Scribbr: <https://www.scribbr.nl/scriptie-structuur/hoe-doe-je-literatuuronderzoek/>

Scribbr. (z.d.). *home*. Opgeroepen op 04 30, 2018, van Scribbr: <https://www.scribbr.nl/>

Scribbr. (z.d.). *Observatie van je scriptie*. Opgeroepen op 05 26, 2018, van Scribbr: <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/observatie-je-scriptie/>

Scribbr. (z.d.). *Validiteit en betrouwbaarheid Literatuuronderzoek*. Opgeroepen op 05 26, 2018, van Scribbr: <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/validiteit-en-betrouwbaarheid-literatuuronderzoek/>

Survey Monkey. (2018). Opgeroepen op 05 26, 2018, van Survey Monkey: <https://nl.surveymonkey.com/>

Survey Monkey. (2018). *Margin of error calculator*. Opgeroepen op 05 26, 2018, van Survey Monkey: <https://nl.surveymonkey.com/mp/margin-of-error-calculator/>

Survio. (2018). *Home*. Opgeroepen op 06 26, 2018, van Survio: <https://my.survio.com/>

Sydkyst Danmark. (z.d.). *Dark sky paa moen og nyord*. Opgeroepen op 06 12, 2018, van Sydkyst Danmark: <https://www.sydkystdanmark.dk/danmark/dark-sky-paa-moen-og-nyord>

Vereniging Groepsverblijven Ameland. (z.d.). *Kaart*. Opgeroepen op 05 16, 2018, van Groepsverblijven Ameland: <https://www.groepsverblijven-ameland.nl/kaart>

VHL, H. *Logo*. Hogeschool VHL.

VVVAmeland. (2018). *Excursies*. Opgeroepen op 04 2018, 30, van <http://zoekenboek.vvvameland.nl/excursions?lang=nl>

VVVAmeland. (2018). *Excursies*. Opgeroepen op 05 25, 2018, van VVVAmeland: <https://www.vvvameland.nl/zien-en-doen/excursies/>

VVVAmeland. (2018). *Korren aan het strand*. Opgeroepen op 04 30, 2018, van <http://zoekenboek.vvvameland.nl/nl/excursie/details/46#prijzen>

VVVAmeland. (2018). *Robbentochten*. Opgeroepen op 04 30, 2018, van <https://www.vvvameland.nl/zien-en-doen/boottochten/robbentocht-ameland/>

VVVAmeland. (2018). *Strandexcursie*. Opgeroepen op 04 30, 2018, van <http://zoekenboek.vvvameland.nl/nl/excursie/details/8#prijzen>

VVVAmeland. (2018). *Strandrit tractor*. Opgeroepen op 04 30, 2018, van <https://www.vvvameland.nl/zien-en-doen/strand-ritten-vluchten/tractor-strandrit/>

Waddencampus. (z.d.). *home*. Opgeroepen op 06 28, 2018, van Waddencampus: <http://www.waddencampus.nl/>

- WaddenZee.nl. (2016). *Natuur*. Opgeroepen op 05 02, 2018, van WaddenZee.nl:
<https://www.waddenzee.nl/themas/natuur/>
- Wadlopen Moddergat. (z.d.). *Eten uit de Zee*. Opgeroepen op 06 11, 2018, van Wadlopen Moddergat: http://www.wadlopen-moddergat.nl/eten_uit_de_zee.html
- Wadlopen Pieterburen. (z.d.). *Wadlopen en BBQ*. Opgeroepen op 06 11, 2018, van Wadlopen Pieterburen: <http://www.wadlopen-pieterburen.nl/arrangementen/informatie/wadlopenenbbq/>
- Wadlopen Pieterburen. (z.d.). *Wellness Wadloop arrangement*. Opgeroepen op 06 11, 2018, van Wadlopen Pieterburen: <http://wadlopen-pieterburen.nl/arrangementen/informatie/wellnesswadlooparrangement/>
- Werelderfgoed. (z.d.). *Waddenzee*. Opgeroepen op 05 02, 2018, van Werelderfgoed: <https://www.werelderfgoed.nl/werelderfgoed/waddenzee>
- Wijnberg. (z.d.). *Wadexcursies*. Opgeroepen op 04 30, 2018, van Wijnberg Wadexcursies: <http://www.wijnbergwadexcursies.nl/>
- Wikipedia. (2016). *Natuurcentrum Ameland*. Opgeroepen op 04 26, 2018, van https://nl.wikipedia.org/wiki/Natuurcentrum_Ameland
- WL35 Brakzand. (2017). *Robbentocht*. Opgeroepen op 05 25, 2018, van Robbentocht Ameland: <https://robbentochtameland.nl/nl/robbentocht/>

I. BIJLAGE: BESCHRIJVING EXCURSIES

Wadexcursie

Een wandeling met een gids over het Wad. Tijdens deze wandeling ontdek je welke organismen er allemaal leven in en op de Wad bodem. Met als optie een Wad practicum, om verder te ontdekken wat er allemaal leeft in de Wad bodem (Ameland Museum, 2018). De Wadexcursie is onderverdeeld in 2 opties (VVA Ameland, Excursies, 2018): Wad wandeling Hollum en Buren, beide duren ze ongeveer 1¼ uur.

Strandexcursie

Een interactieve excursie langs de vloedlijn van het Noordzee strand en duinen. Ontdekken wat er aanspoelt op het eiland qua schelpen, weekdieren en veel plastic. Onder leiding van een gids (Ameland Museum, 2018). De excursie duurt ongeveer 1½ uur (VVA Ameland, Strandexcursie, 2018).

Korexcursie

Vissen met het kornet aan het strand en ontdekken welke vissen, kreeftachtige en schaaldieren er langs de kust leven onder leiding van een gids (Ameland Museum, 2018). De excursie duurt ongeveer 1½ uur (VVA Ameland, Korren aan het strand, 2018).

II. BIJLAGE: INFORMATIE MAILS GIDSEN

Beste gidsen,

Mijn naam is Selina Brouwer en woonachtig in Buren, ik studeer Kust- en Zee management (major Marine Biologie) aan de Hogeschool Van Hall Larenstein te Leeuwarden. Momenteel ben ik bezig met het schrijven van mijn scriptie met als opdrachtgever Natuurcentrum Ameland. Hiervoor doe ik onderzoek naar jullie georganiseerde Wad-, Strand- en Korexcursies. Vanaf begin juni zal mijn werkplek in het Natuurcentrum zijn (gedeelte Waddencampus).

Voor het onderzoek gedeelte vraag ik jullie hulp. Om een goed idee te krijgen hoe een excursie er uit ziet en om suggesties te vragen, zou ik jullie graag willen enquêteren en met een aantal excursies van jullie meegaan, om zo ook de deelnemers te kunnen enquêteren & observeren.

Graag zou ik jullie medewerking hiervoor willen vragen.

Voor vragen ben ik te bereiken via telefoonnummer 0622677881 of mail selina.brouwer@hvhl.nl.

Groeten Selina

III. BIJLAGE: ENQUÊTE GROEP DEELNEMERS EXCURSIES

Groep excursie:

School:

Groep/ Klas:

Gemiddelde Leeftijd:

Geïnterviewde:

1) Hoe heeft u deze excursie ontdekt?

- ☐ Natuurcentrum Ameland
- ☐ VVV Ameland
- ☐ Folder
- ☐ Internet Natuurcentrum
- ☐ Internet VVV
- ☐ Kabelkrant
- ☐ Informatie in accommodatie
- ☐ Anders nl.

2) Heeft u vooraf genoeg informatie over de excursie gekregen?

- ☐ Ja, genoeg informatie
- ☐ Nee, te weinig informatie

3) Wat vond u inhoudelijk van de excursie?

- ☐ In orde
- ☐ Te weinig informatie
- ☐ Te veel informatie

4) Hoe vond u het contact tussen de gids en de groep?

- ☐ In orde
- ☐ Te weinig
- ☐ Te veel

5) Wat vond u van de tijdsduur van de excursie?

- ☐ In orde
- ☐ Te kort
- ☐ Te lang

6) Wat vond u van de bereikbaarheid van de excursie?

- ☐ Goed bereikbaar
- ☐ Slecht bereikbaar, doordat.....

7) Wat vond u van de locatie van de excursie?

- ☐ In orde
- ☐ Ander nl.....

8) Wat vond u van de prijs van de excursie?

- ☐ In orde
- ☐ Te weinig
- ☐ Te veel

9) Zou u nogmaals een excursie bij Natuurcentrum Ameland doen?

- ☐ Ja, welke.....
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik nog niet

10) Hoe was de beleving voor de groep?

- ☐

11) Heeft u verbeterpunten voor deze excursie?

- ☐
- ☐

12) Gaat u nog andere georganiseerde activiteiten doen?

- ☐ Ja, welke.....
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik nog niet

13) Stel u heeft weinig tijd en geld en u moet kiezen tussen een sport- of natuuractiviteit. Welke zou u kiezen?

- ☐ Sportactiviteit, zoals beach golf, kajakken, strandzeilen
- ☐ Natuuractiviteit, zoals een Wad-, strand-, korexcursie

14) Welke combinatie(s) van een excursie(s) en een activiteit(en) zou u aanspreken?
(Treklijnen tussen natuurexcursie en sportactiviteit)

Natuurexcursie	Sportactiviteit
☐ Wadexcursie	☐ Beach golf
☐ Strandexcursie	☐ Strandzeilen
☐ Korexcursie	☐ Boogschieten
	☐ Kajakken
	☐ Raften
	☐ Archery tag
	☐ 6-kamp
	☐ Ultimate frisbee
	☐ Beach volleybal
	☐ Golfsurfen

15) Welke thema's vindt u belangrijk? (Meerkeuze en eigen invulling)

☐ Plastic afval	☐ Wad	☐ Milieuvervuiling	☐ Natuurbescherming
☐ Geschiedenis	☐ UNESCO	☐ Natuurgebieden	☐ Bodemdaling
☐ Strand	☐ Klimaat	☐	☐
☐	☐	☐	☐

16) Heeft u suggesties voor een nieuwe excursie activiteit?

- ☐

Bedankt voor uw medewerking!

IV. BIJLAGE: ENQUÊTE INDIVIDUELE DEELNEMERS EXCURSIES

Voor mijn opleiding Kust- en Zee management aan Hogeschool Van Hall Larenstein te Leeuwarden doe ik mijn afstudeeronderzoek naar de excursies die gegeven worden door het Natuurcentrum Ameland.

Graag zou ik uw medewerking willen vragen om deel te nemen aan deze korte enquête.

1) Wat is uw leeftijd?

- ☐jaar

2) Hoe heeft u deze excursie ontdekt?

- ☐ Natuurcentrum Ameland
- ☐ VVV Ameland
- ☐ Folder
- ☐ Internet Natuurcentrum
- ☐ Internet VVV
- ☐ Kabelkrant
- ☐ Informatie in accommodatie
- ☐ Anders nl.

3) Heeft u vooraf genoeg informatie over de excursie gekregen?

- ☐ Ja, genoeg informatie
- ☐ Nee, te weinig informatie

4) Wat vond u inhoudelijk van de excursie?

- ☐ In orde
- ☐ Te weinig informatie
- ☐ Te veel informatie

5) Hoe vond u het contact tussen de gids en de deelnemers?

- ☐ In orde
- ☐ Te weinig
- ☐ Te veel

6) Wat vond u van de tijdsduur van de excursie?

- ☐ In orde
- ☐ Te kort
- ☐ Te lang

7) Wat vond u van de bereikbaarheid van de excursie?

- ☐ Goed bereikbaar
- ☐ Slecht bereikbaar, doordat.....

8) Wat vond u van de locatie van de excursie?

- ☐ In orde
- ☐ Ander nl.....

9) Wat vond u van de prijs van de excursie?

- ☐ In orde
- ☐ Te weinig
- ☐ Te veel

10) Zou u nogmaals een excursie bij Natuurcentrum Ameland doen?

- ☐ Ja, welke.....
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik nog niet

11) Hoe was de beleving van de excursie voor u?

- ☐
- ☐

12) Heeft u verbeterpunten voor deze excursie?

- ☐

13) Gaat u nog andere georganiseerde activiteiten doen?

- ☐ Ja, welke.....
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik nog niet

14) Stel u heeft weinig tijd en geld en u moet kiezen tussen een sport- of natuuractiviteit. Welke zou u kiezen?

- ☐ Sportactiviteit, zoals beach golf, kajakken, strandzeilen
- ☐ Natuuractiviteit, zoals een Wad-, strand-, korexcursie

15) Welke combinatie(s) van een excursie(s) en een activiteit(en) zou u aanspreken?
(Treklijnen tussen een natuurexcursie en sportactiviteit)

Natuurexcursie	Sportactiviteit
☐ Wadexcursie	☐ Beach golf
☐ Strandexcursie	☐ Strandzeilen
☐ Korexcursie	☐ Boogschieten
	☐ Kajakken
	☐ Raften
	☐ Archery tag
	☐ 6-kamp
	☐ Ultimate frisbee
	☐ Beach volleybal
	☐ Golfsurfen

16) Welke thema's vindt u belangrijk? (Meerkeuze en eigen invulling)

☐ Plastic afval	☐ Wad	☐ Milieuvervuiling	☐ Natuurbescherming
☐ Geschiedenis	☐ UNESCO	☐ Natuurgebieden	☐ Bodemdaling
☐ Strand	☐ Klimaat	☐	☐
☐	☐	☐	☐

17) Heeft u suggesties voor een nieuwe excursie activiteit?

- ☐

Bedankt voor uw medewerking!

V. BIJLAGE: MAIL & ENQUÊTE GIDSEN

Beste Gids,

Ik ben met veel plezier al een aantal keer jullie allen mee geweest op verschillende excursies. Nu wil ik graag je medewerking vragen voor het invullen van een enquête. De vragen zullen gaan over de Wad-, strand- en kor excursies. Mocht je niet mee willen werken aan de enquête, zou ik daar graag een mail over ontvangen.

Graag op deze link klikken om de enquête in te vullen:

<https://www.surveio.com/survey/d/A2F4R1T4P1Q8D2C2V>.

De gegevens van de enquête worden anoniem verwerkt.

Alvast bedankt!

Groeten Selina

Deze enquête zal anoniem verwerkt worden in het adviesrapport.

1. Welke excursie begeleidt u? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Bos, strand en vuurtoren tochten "bij nacht"
- ☐ Bosexcursie
- ☐ Bosexcursie (Avonds)
- ☐ Cultureel historische dorp rondleiding
- ☐ ECO-safari
- ☐ Eendenkooi excursie
- ☐ Jutters-schatgraaftochten
- ☐ Korren aan het strand
- ☐ Oerd excursie
- ☐ Strandexcursie
- ☐ Wadexcursies

Alle volgende vragen gaan over de Wad-, strand- en korexcursies

2. Wat vindt u inhoudelijk van de Wad-, strand- en korexcursies?

- ☐ In orde
- ☐ Te weinig informatie
- ☐ Te veel informatie

3. Wat zou er veranderd kunnen worden aan de inhoud van deze excursies?

- ☐

4. Wordt de inhoud van de excursies aangepast op de doelgroep, bijv. groepen kinderen versus individuele volwassenen?

- ☐ Ja
- ☐ Nee (ga door naar vraag 6)

5. Op welke manier past u de excursie(s) aan?

- ☐

6. Wordt de inhoud van de excursies aangepast op de weersomstandigheden?

- ☐ Ja

- Nee (ga door naar vraag 8)
7. Op welke manier past u de excursie(s) aan?
-
8. Past u de volgorde van de excursies wel eens aan?
- Ja
 - Nee (ga door naar vraag 10)
9. Waardoor past u de volgorde van de excursie(s) aan?
-
10. Op welke manier past u de volgorde van de excursie(s) aan?
-
11. Op welke manier betreft u de deelnemers bij de excursies?
-
12. Hoe gaat u om met mensen/ kinderen die bijvoorbeeld: minder geïnteresseerd zijn, niet luisteren, hinderlijk of eigenwijs zijn?
-
13. + 14. Wat vindt u van de tijdsduur van de excursies?
- In orde
 - Te kort, omdat.....
 - Te lang, omdat.....
15. Heeft u ook verbeterpunten voor één van de Wad-, strand- en korexcursies excursies?
- Ja
 - Nee (Ga verder naar vraag 9)
16. Zo ja op welke? En wat is het verbeterpunt?
-
 -
 -
17. Welke thema's vindt u belangrijk? (Eigen invulling & meerkeuze)
☐ Plastic afval	☐ Wad	☐ Vervuiling	☐ Bescherming
☐ Geschiedenis	☐ UNESCO	☐ Natuurgebieden	☐ Bodemdaling
☐ Strand	☐ Klimaat	☐	☐
18. Heeft u ook suggesties voor een nieuwe excursie of activiteiten?
-

Mocht u verder nog vragen of uitleg willen geven ben ik te bereiken via telefoonnummer 0622677881 of mail selina.brouwer@hvhl.nl. Ook ben ik een aantal dagen in de week aanwezig in de Waddencampus.

Bedankt voor uw medewerking!

VI. BIJLAGE: DATA SHEET EXCURSIES

Excursie	Datum	Tijsduur	Gidsen	Weer	Deelnemers
Verloop excursie:					
Op- en aanmerkingen gids-deelnemers:					
Interactie tussen gids-deelnemers:					

VII. BIJLAGE: DEELVRAAG 1: EXTRA RESULTATEN

EXCURSIE PROGRAMMA'S

WADEXCURSIE PROGRAMMA

Buren

- Start op de dijk.
 - De gids stelt zich voor.
 - Een aantal gidsen vertelt kort iets over het aantal excursie per jaar en StAM.
- Op de dijk.
 - Introductie: uitleg over Waddenzee, Ameland, getij, wadlopen.
 - Een aantal gidsen vertellen kort iets over de dijkverzwaring, toeristen en inwoners Ameland.
 - Een aantal gidsen vertellen over de voedselketen en wat er zo al leeft in de Waddenzee.
 - Looprouten en eventueel regels.
- Onder de dijk.
 - Uitleg zwarte sediment, fytoplankton en zoöplankton.
 - Er is 1 gids die vertelt welke soorten organismen er leven tussen de stenen van de dijk, zoals de alikruik (*Littorina littorea*) en zeepokken, en tot waar de vloedlijn is.
- Door de 1ste geul.
 - Als de kans er is, dan een krab vangen en uitleg geven (veel deelnemers zijn bang voor krabben en op deze manier kan je ze uitleggen dat er niets engs aan is).
 - De deelnemers zelf de strandkrab (*Carcinus maenas*) of zwemkrab (*Liocarcinus holsatus*) laten vasthouden.
- 1ste zandbank.
 - Opgraving en uitleg wadpieren (*Arenicola marina*) en bij aanwezigheid de zager (*Alitta virens*).
 - De deelnemers de wadpier zelf laten vasthouden.
- Door 2de geul.
 - Als hier iets meer water is staat kan hier ook met een net organismen gevangen worden.
- Op de 2de zandbank.
 - Uitleg over de kokkel (*Cerastoderma edule*), strandgaper (*Mya arenaria*), nonnetje (*Limecola balthica*), mossel (*Mytilus edulis*).
 - Uitleg vogels zoals de scholekster (*Haematopus ostralegus*), lepelaar (*Platalea leucorodia*), bergeend (*Tadorna tadorna*), eidereend (*Somateria mollissima*) en zilvermeeuw (*Larus argentatus*).
- 3de geul.
 - Met een netje organismen vangen in de geul.
 - Uitleg vangst, zoals gewone garnalen (*Crangon crangon*), jonge platvissen.
 - Een aantal gidsen hebben een bakje bij zich om de vangst te laten zien.
 - Een aantal gidsen laat de kinderen zelf met een netje organismen vangen.
- Oesterbank.
 - Uitleg over de herkomst van de Japanse oester (*Crassostrea gigas*) en verdwijning van de platte oester (*Ostrea edulis*).

- Door het slik lopen.
- Terg naar de dijk lopen.
 - Tijd voor vragen.
 - Zandkokerworm (*Sabellaria alveolata*) opgraven.
 - Als er tijd over is nog de leefgemeenschap van Japanse oester, mosselen en gewone zeester (*Asterias rubens*) laten zien en uitleggen.
- Op de dijk.
 - Afsluiten met de vraag of alles duidelijk is en of er nog vragen zijn.

Hollum

- Start op de dijk.
 - De gids stelt zich voor.
 - Een aantal gidsen vertellen kort iets over het aantal excursie per jaar en StAM.
- Op de dijk.
 - Uitleg over Waddenzee, Ameland, getij, wadlopen, kwelder.
 - Dijkverzwaring.
 - Route en eventueel regels.
- Kwelder op lopen.
 - Uitleg kwelderplanten zoals langarige- en kortarige zeekraal (*Salicornia procumbens* en *Salicornia europaea*), zeealsem (*Artemisia maritima*), schorrenkruid (*Suaeda maritima*), lamsoor (*Limonium vulgare*) en zeeaster (*Aster tripolium*).
 - Zeekraal proeven en zeealsem ruiken.
 - Broedvogels zoals de scholekster, bergeend en dwergstern (*Sternula albifrons*).
- 1ste schelpenbank (buiten broedseizoen)
 - Vloedlijn uitleggen.
- Wad op.
 - Een aantal gidsen legt d.m.v. een tekening van Ameland uit, onderwerpen zoals getij, zeehonden, dorpjes Oerd en Sier.
 - Plankton uitleggen.
 - Wadslakjes (*Peringia ulvae*) zoeken en uitleg geven.
- 2de schelpenbank.
 - Uitleg over de Kokkel, strandgaper, nonnetje, mossel.
 - Een aantal gidsen laten de deelnemers zelf de schelpen zoeken.
 - Uitleg vogels zoals lepelaars, eidereend en zilvermeeuw.
 - Vloedlijn uitleggen.
- Wad op.
 - Opgraving en uitleg wadpieren.
 - De deelnemers de wadpier zelf laten vasthouden.
 - Kokkelrace.
 - Deelnemers zoeken zelf naar levende kokkels en laten de kokkels dan zichzelf ingraven.
- Geul (Mits er genoeg water is).
 - Met een netje organismen vangen in de geul.
 - Vangst zoals vissen, garnalen uitleggen.
- Terugweg.
 - Slik.
 - 1 gids legt d.m.v. tekening de voedselketen uit.
- Op de Dijk.

- Afsluiten met de vraag of alles duidelijk is en of er nog vragen zijn.

STRANDEXCURSIE PROGRAMMA

Hollum via duinen

- Start bij de vuurtoren.
 - De gids stelt zich voor.
 - Een aantal gidsen vertellen kort iets over het aantal excursie per jaar en StAM.
- Duinen in.
 - Uitleg drinkwaterpompstation.
 - Kruipwilg, Jacobskruiskruid (*Jacobaea vulgaris*) en Sint-jacobsvlinder (*Tyria jacobaeae*) en duindoorn.
 - Proeven van kruipwilg.
 - Witte & grijze duinen en ontstaan duinen.
 - NAM-locatie.
- Strandovergang.
 - Zee werende duinen en helmgras (*Ammophila arenaria*) en zeeraket (*Cakile maritima*).
- Op het strand.
 - Uitleg d.m.v. een tekening van het getij en Ameland.
 - Uitleg van verschillende schelpen of andere bijzonderheden.
 - Een aantal gidsen laten de deelnemers zelf de schelpen zoeken.
- Strandovergang terug.
- Bij de vuurtoren.
 - Korte uitleg over de vuurtoren.
 - Afsluiten met de vraag of alles duidelijk is en of er nog vragen zijn.

Hollum via bos

- Bij de vuurtoren.
 - De gids stelt zich voor.
 - Een aantal gidsen vertelt kort iets over het aantal excursie per jaar en StAM.
 - Introductie gebied.
- Bos in.
 - Uitleg over het ontstaan van het bos.
 - Welke soorten bomen.
- Eendenvijver.
 - Korte uitleg over de eendenvijver.
- Duinen in.
 - Duinen uitleg.
 - Kruipwilg (*Salix repens*) en duindoorn (*Hippophae rhamnoides*).
 - Proeven van kruipwilg.
- Strand op.
 - Uitleg d.m.v. een tekening van het getij en Ameland.
 - Uitleg van verschillende schelpen of andere bijzonderheden.
 - Een aantal gidsen laten de deelnemers zelf de schelpen zoeken.
- Bij de vuurtoren.
 - Korte uitleg over de vuurtoren.
 - Afsluiten met de vraag of alles duidelijk is en of er nog vragen zijn.

Strand Nes en paal 17 bij Buren

- Start bij strandopgang.
 - De gids stelt zich voor.
 - Een aantal gidsen vertellen kort iets over het aantal excursie per jaar en StAM.
 - Uitleg over ontstaan Ameland, getij, duinen.
- Op het strand.
 - Uitleg van verschillende schelpen of andere bijzonderheden.
 - Een aantal gidsen laten de deelnemers zelf de schelpen zoeken.
- 1 van de gidsen loop op terugweg een stukje door de duinen.
- Bij strandopgang.
 - Afsluiten met de vraag of alles duidelijk is en of er nog vragen zijn.

KOREXCURSIES PROGRAMMA

- Start met een tekening van Ameland.
 - Uitleg over de locatie van het korren, waarom hier korren, getij.
 - Wat we zoal kunnen vangen.
 - Uitleg Bornrif met de Gewone zeehond (*Phoca vitulina*) en de Grijsze zeehond (*Halichoerus grypus*).
- Kornet uitleggen.
 - Wekkerketting, drijvers, stuur.
- Regels en looproute vertellen.
- Kornet door het water trekken.
- Uitleg vangst zoals gewone garnaal, aasgarnaal (*Chrysaora hysoscella*), vissen, krabben, zeesla (*Ulva lactuca*) en kwallen.
 - Er is een aantal gidsen dat een kring maakt rondom de bak zodat alle deelnemers de vangst kunnen zien.
 - De deelnemers de vangst laten terugzetten.
- Kornet door het water trekken.
- Uitleg vangst.
 - Herhaling of dieper uitleg over de soorten.
 - Nieuwe soorten uitleggen.
 - Er is een aantal gidsen dat een kring maakt rondom de bak zodat alle deelnemers de vangst kunnen zien.
 - De deelnemers de vangst laten terugzetten.
- Afsluiten met de vraag of alles duidelijk is en of er nog vragen zijn.

INHOUD AANPASSEN AAN DOELGROEP

Bij jongere deelnemers tot ongeveer 14 jaar worden er meer vragen gesteld en zelf laten ontdekken. Bij volwassen deelnemers gaat de gidsen dieper in op onderwerpen. Het taalgebruik wordt ook aangepast naar leeftijd en niveau, hiermee wordt bedoeld dat bij jongere kinderen niet diep op de materie ingegaan wordt, en simpeler woorden gebruikt worden dan bij volwassenen.

DEELNEMERS BETREKKEN BIJ DE EXCURSIE

Wadexcursie

- Veel vragenstellen aan de deelnemers
- Tekening maken van Ameland en er vragen bij stellen over locatie, dorpen, ander eilanden, getij stroming
- Tekening van de veroorzaker van getij (maan, zon)
- Tekening van het voedsel web
- Laten raden hoe bepaalde organismen heten
- Grapjes maken
- Zelf de organismen zoals wadpieren en krabben vasthouden en voelen
- Het proeven van zeekraal
- Het ruiken van zeealsem
- Sporen zoeken van krabben en wadslakjes
- Zelf zoeken naar wadslakjes, levende kokkels en andere schelpen
- Zelf met een netje vissen en garnalen vangen, en de vangst laten sorteren in bakjes
- Spelletje kokkelrace en de uitleg van het getij
- Probeer de deelnemers zelf met vragen te laten komen

Strandexcursie

- Veel vragenstellen aan de deelnemers
- Tekening maken van Ameland en er vragen bij stellen over locatie, dorpen, ander eilanden, getij stroming
- Tekening van de veroorzaker van getij
- Laten raden hoe bepaalde organismen heten
- Zelf de organismen vasthouden en voelen
- Proeven van kruipwilg
- Zelf laten zoeken naar organismen, bijv. 10 verschillende schelpen
- Probeer de deelnemers zelf met vragen te laten komen

Korexcursie

- Veel vragenstellen aan de deelnemers
- Tekening maken van Ameland en er vragen bij stellen over locatie, dorpen, ander eilanden, getij stroming
- Laten raden hoe bepaalde organismen heten
- Vasthouden van de organismen
- Zelf de vangst terug laten zetten in de zee
- Probeer de deelnemers zelf met vragen te laten komen

BELEVING DEELNEMERS

	Groepsboeking	Individuele boeking
Wadexcursie	• Leuk • Spannend, leuk, positief • Te veel informatie door de gids, Weinig kinderen zelf laten doen. • Prima • Zeer goed, veel informatie, spannend • Goed, de leerlingen waren vooral enthousiast over de krabben en garnalen • Leuke ervaring voor de kinderen • Leerzaam, verandering • Zeer geïnteresseerd, veel vragen en goede antwoorden • Interessant • Veel nieuwe dingen geleerd, veel plezier gehad • Super • Leuk beleving • Erg goed om te zien wat er zo al in het Wad leeft • Informatief, Spannend, Actie • In orde, Zeer goed, Veel geleerd, zeer mooi • Leuk en zeer interessant • Educatieve beleving • Zeer interessant • Interessant • Zeer informatief, zeer goede uitleg voor de kinderen • Goed, heerlijk weer, Enthousiaste kinderen • Leuk, Leerzaam • Ingespeeld op de leerlingen • Het wad was ook erg leuk maar de grond was erg bewegelijke en de kinderen waren snel afgeleid, dit heeft niets met de gids te maken.	• Informatief, de gids heeft tijd voor de kinderen genomen • Fantastisch door de prachtige omgeving en het prachtige weer. Gids Saskia vertelt alles wat we willen • Leuk, Interessante informatie • Zeer verrijkend • Zeer interessant • Gezellig, informatief • Educatief, goede informatie • Zeer positief, Veel nieuwe informatie, Kinderen en volwassenen betrokken • Zee interessant. Veel geleerd • Interessant en goede gelegenheid om vragen te stellen • Geweldig, Gezellig, Informatief • Leuk, interessant • Het was interessant, de gids was aardig en heeft iedereen erbij betrokken • Zeer indrukwekkend en interessant • Interessant en aparte ervaring • Heel erg leuk, veel informatie te weten gekomen • Zeer informatief • Het was interessant en aan de groep wordt vragen gesteld • Begrijpelijk • Interessant, Een must als je in het waddengebied bent, educatief • Super informatief
Strandexcursie	• Leuk, Beleving van t strand en golven was ook al erg leuk • Goed	• Veel ruimte om vragen te stellen, losse sfeer • Erg leuk en leerzaam • Leuk en veel informatie • Mooie dingen geleerd • Prima, Lekker wandelen en tussendoor informatie • Goed • Het was een leuke en interessante excursie • Leerzaam, informatie, Prima
Korexcursie	• Een fijne beleving, veel geleerd, veel plezier gehad • De groep heeft actief deelgenomen aan de excursie • Het korren was top voor iedereen,	• Prima en informatief • Goed, de kinderen hebben heel veel plezier gehad • Goed en informatief • Leuk, Lekker buiten, Leerzaam • Leuk om te doen, interessant • Goed, Klein beetje chaotisch maar dat maakt het juist leuk, veel informatie

	• Leuke ervaring, erg interessant • Leuk winderig, Informatief • Zeer informatie ook voor kinderen • Goed • Erg leuk, veel informatie en interessant • Leuk om te zien wat voor dieren/planten er in zee voorkomen • Altijd weer leuk, natuur aan te raken • Leuk, mijn beide kinderen waren enthousiast ook voor mij waren er nog veel leermomenten • Erg praktijkgericht en levendig voor de kinderen
--	---

COMBINATIE ENQUÊTE DEELNEMERS EN OBSERVATIES

Soort excursie	Soort boeking	Tijdstip	Weer	Aantal Deelnemers	Leeftijd groep	Taal	Begeleider	Gids	Interactie groep/Gids	Beoordeling deelnemers
Kor	Groep	Ochtend	Gewoon weer	20-30	9-13 Jaar	BE	Streng	Coulant	Neutraal	Tevreden
Kor	Groep	Ochtend	Gewoon weer	20-30	9-13 Jaar	DU	Coulant	Coulant	Goed	Tevreden
Kor	Groep	Middag	Mooi weer	20-30	9-11 Jaar	NL	Streng	Coulant	Goed	Tevreden
Kor	Individueel	Middag	Gewoon weer	20-30	-	NL/DU	-	Coulant	Goed	Tevreden
Kor	Individueel	Middag	Gewoon weer	11-19.	-	NL	-	Coulant	Goed	Tevreden
Kor	Individueel	Middag	Mooi weer	20-30	-	NL/DU	-	Coulant	Neutraal	Neutraal
Kor	Individueel	Middag	Mooi weer	20-30	-	NL/DU	-	Coulant	Goed	Tevreden
Kor	Individueel	Middag	Mooi weer	11-19.	-	NL/DU	-	Coulant	Goed	Tevreden
Kor	Individueel	Middag	Gewoon weer	20-30	-	NL/DU	-	Coulant	Goed	Tevreden
Kor	Individueel	Middag	Slecht weer	>30	-	NL/DU	-	Coulant	Goed	Tevreden
Kor	Individueel	Ochtend	Mooi weer	20-30	-	NL/DU	-	Coulant	Goed	Tevreden
Kor	Individueel	Middag	Gewoon weer	>30	-	NL/DU	-	Coulant	Goed	Tevreden
Strand	Groep	Middag	Slecht weer	20-30	11-12 Jaar	NL	Los	Coulant	Neutraal	Neutraal
Strand	Groep	Middag	Slecht weer	20-30	11-12 Jaar	NL	Coulant	Coulant	Goed	Tevreden
Strand	Groep	Avond	Slecht weer	20-30	11-12 Jaar	NL	Coulant	Coulant	Goed	Tevreden
Strand	Groep	Middag	Mooi weer	>30	11-12 Jaar	NL	Coulant	Coulant	Neutraal	Tevreden
Strand	Groep	Ochtend	Gewoon weer	11-19.	15-16 Jaar	NL	Coulant	Coulant	Goed	Tevreden
Strand	Individueel	Middag	Mooi weer	<10	-	NL	-	Los	Goed	Tevreden
Strand	Individueel	Avond	Mooi weer	<10	-	NL	-	Coulant	Goed	Tevreden
Strand	Individueel	Ochtend	Mooi weer	11-19.	-	NL	-	Los	Goed	Tevreden
Strand	Individueel	Avond	Mooi weer	<10	-	NL	-	Los	Goed	Tevreden
Strand	Individueel	Ochtend	Mooi weer	<10	-	NL	-	Los	Goed	Tevreden
Wad Buren	Groep	Middag	Gewoon weer	20-30	11-12 Jaar	NL	Coulant	Coulant	Goed	Neutraal
Wad Buren	Groep	Middag	Slecht weer	20-30	11-12 Jaar	NL	Coulant	Steng	Goed	Tevreden
Wad Buren	Groep	Ochtend	Gewoon weer	11-19.	11-12 Jaar	NL	Los	Coulant	Goed	Neutraal
Wad Buren	Groep	Ochtend	Gewoon weer	11-19.	11-12 Jaar	NL	Los	Coulant	Neutraal	Tevreden
Wad Buren	Groep	Middag	Gewoon weer	11-19.	11-12 Jaar	NL	Coulant	Los	Goed	Tevreden
Wad Buren	Groep	Avond	Mooi weer	20-30	11-12 Jaar	NL	Los	Coulant	Slecht	Ontevreden
Wad Buren	Groep	Ochtend	Mooi weer	>30	12-14 Jaar	NL	Coulant	Coulant	Goed	Tevreden

Soort excursie	Soort boeking	Tijdstip	Weer	Aantal Deelnemers	Leeftijd groep	Taal	Begeleider	Gids	Interactie groep/Gids	Beoordeling deelnemers
Wad Buren	Groep	Ochtend	Mooi weer	>30	9-11 Jaar	DU	Streng	Coulant	Goed	Tevreden
Wad Buren	Groep	Middag	Mooi weer	20-30	9 Jaar	DU	Streng	Coulant	Goed	Tevreden
Wad Buren	Groep	Avond	Mooi weer	11-19.	9 Jaar	DU	Streng	Coulant	Goed	Tevreden
Wad Buren	Groep	Middag	Slecht weer	11-19.	9-13 Jaar	DU	Coulant	Coulant	Goed	Neutraal
Wad Buren	Groep	Middag	Gewoon weer	11-19.	10 Jaar	DU	Los	Coulant	Goed	Tevreden
Wad Buren	Groep	Middag	Mooi weer	20-30	8-14 Jaar	DU	Los	Steng	Slecht	Neutraal
Wad Buren	Groep	Middag	Mooi weer	11-19.	15-16 Jaar	DU	Los	Coulant	Neutraal	Tevreden
Wad Buren	Groep	Ochtend	Gewoon weer	20-30	12-14 Jaar	NL	Streng	Steng	Goed	Tevreden
Wad Buren	Groep	Middag	Gewoon weer	20-30	9-13 Jaar	DU	Streng	Coulant	Goed	Tevreden
Wad Buren	Groep	Ochtend	Mooi weer	>30	17-19 Jaar	NL	Los	Steng	Neutraal	Neutraal
Wad Buren	Groep	Middag	Mooi weer	11-19.	9-12 Jaar	NL	Streng	Los	Goed	Tevreden
Wad Buren	Groep	Middag	Gewoon weer	20-30	11-12 Jaar	NL	Los	Steng	Slecht	Tevreden
Wad Buren	Individueel	Middag	Mooi weer	20-30	-	DU	-	Coulant	Goed	Tevreden
Wad Buren	Individueel	Ochtend	Mooi weer	<10	-	NL/DU	-	Coulant	Goed	Tevreden
Wad Buren	Individueel	Middag	Mooi weer	>30	-	NL/DU	-	Coulant	Goed	Tevreden
Wad Hollum	Groep	Middag	Gewoon weer	20-30	11-12 Jaar	NL	Coulant	Coulant	Goed	Tevreden
Wad Hollum	Groep	Middag	Gewoon weer	20-30	11-12 Jaar	NL	Coulant	Coulant	Goed	Tevreden
Wad Hollum	Groep	Middag	Mooi weer	>30	11-12 Jaar	DU	Coulant	Coulant	Goed	Tevreden
Wad Hollum	Groep	Middag	Mooi weer	>30	12-14 Jaar	DU	Los	Coulant	Slecht	Neutraal
Wad Hollum	Groep	Ochtend	Mooi weer	>30	12-14 Jaar	DU	Los	Coulant	Slecht	Neutraal
Wad Hollum	Groep	Ochtend	Mooi weer	20-30	9-13 Jaar	BE	Streng	Coulant	Goed	Tevreden
Wad Hollum	Groep	Middag	Gewoon weer	11-19.	9-13 Jaar	DU	Coulant	Coulant	Goed	Tevreden
Wad Hollum	Individueel	Middag	Gewoon weer	20-30	-	NL/DU	-	Coulant	Goed	Neutraal
Wad Hollum	Individueel	Middag	Mooi weer	>30	-	NL/DU	-	Coulant	Goed	Tevreden
Wad Hollum	Individueel	Ochtend	Mooi weer	20-30	-	NL	-	Coulant	Goed	Tevreden
Wad Hollum	Individueel	Middag	Gewoon weer	11-19.	-	DU	-	Coulant	Goed	Tevreden
Wad Hollum	Individueel	Middag	Gewoon weer	<10	-	NL	-	Los	Goed	Tevreden
Wad Hollum	Individueel	Avond	Gewoon weer	11-19.	-	NL/DU	-	Coulant	Goed	Tevreden

VIII. BIJLAGE: DEELVRAAG 2: EXTRA RESULTATEN

VERBETERPUNTEN DEELNEMERS

	Groepsboeking	Individuele boeking
Wadexcursie	• Meer interactie, zelf doen, speurtocht, materiaal, meer inhoudelijk over UNESCO, Ontstaan Wad, Eb +Vloed • 10min vrij rondlopen, zelf doen • Soms wat meer zelf doen • Meer interactie, de kinderen zelf laten doen en onderzoeken • Meer ingaan op vragen van de kinderen en niveau • Meer interactie, meer door de modder • Meer interactie, Proberen om alle kinderen aandacht te geven • Zelf een greep en net mee krijgen • Meer door het slik • Vaker staan blijven • Meer mogelijkheid tot zelf ontdekken en handelen	• 2talige excursies zijn lastig, de ene taal komt meer aan de orde dan de andere • Meer informatie over de Wadvogels • Meer wandelen, langere tocht • Afstemming informatie met VVV over de starttijd van de excursie • Vuilniszak meenemen voor de afval, Eetbare planten proeven, naar de oesterbank lopen • Geef mensen een tasje mee voor het Plasticafval wat ze tegen komen tijdens de excursie, zo worden ze ook milieubewuster • Voor kinderen zou meer informatie in het Duits nuttig zijn. • Openbaar vervoer wat de deelnemers brengt • Tijd verlengen, te kort • Mag langer
Strandexcursie	• Aangeven dat de kinderen iets meer in de buurt moeten blijven, niet te ver weg gaan • Samen afval inzamelen, en vuilniszakken uitdelen	• Iets langer
Korexcursie		• Soms te lang over 1 onderwerp, Meer informatie over schelpen, Korren beperken tot 1uur • De vangst na het korren koken en opeten • Het is een excursie voor kinderen, die kunnen iets meer aandacht krijgen. Er staan niet betalende kinderen bij, waardoor de betalende er niet goed meer bij kunnen • Eigen schepnet voor de kinderen • Online boeken zou handiger zijn i.v.m. beperkte openingstijden van de VVV • De deelnemers meer op afstand houden door een cirkel te tekenen, waar je achter moet staan • Korte duidelijke uitleg over wat ze gaan doen bij de agenda van de VVV • Vooraf aangeven dat de deelnemers het water in moeten

OBSERVATIE EXCURSIES

Excursie	Datum	Tijsduur	Gidsen	Weer	Deelnemers
Zwerftocht Paesens	18-08-2018	9.00-11.00	Harm-Jan	Zonnig, Bewolkt	Alleen de observeerder
Verloop excursie:					
Elkaar voorstellen, wachten of er nog meer deelnemers komen					
Lopen naar de Dijk en door de kwelder naar het Wad.					
Op het Wad lopen naar de vaargeul.					
Na 5 min weer terug naar de Dijk lopen.					
Op- en aanmerkingen:					
Geen uitleg over wat we gingen doen of wat de route was					
Loop tempo lag erg hoog.					
Amper tijd om foto's te maken.					
Hij was erg negatief over alles.					
Niets vertelt over de Natuur, behalve als de observeerder erom vroeg.					

Excursie	Datum	Tijsduur	Gidsen	Weer	Deelnemers
Vogelkijken Balgzand	19-08-2018	13.00-15.00	Henk Arts Stefan, nog 1	Bewolkt, Wind, Miezer	5 volwassenen
Verloop excursie:					
Voorstellen bij 't Kuiltje, kopje koffie, rondkijken in 't Kuiltje, gevraagd of iedereen een verrekijker heeft					
Op de dijk kijken, en kregen uitleg over het gebied, en een aantal vogels.					
Op de fiets (binnenkant) onder de dijk langs fietsen.					
Onderweg uitleg over de Nijlgansen, Oeverlopers, NAM Locatie,					
En hoogwater vlucht plaats poldertje binnenkant dijk.					
Op de vogelkijk plek, 2 telescopen opgezet voor de deelnemers, er werd wat informatie over het gebied gegeven en verder mochten we zelf vogels zoeken door de verrekijker en daar vertelde de gids dan over.					
Na ongeveer 45min gingen we weer terug op de fiets naar 't Kuiltje.					
Kleine afsluiting met eventueel een kopje koffie.					
Op- en aanmerkingen:					
De gidsen was erg enthousiast en wilden veel informatie kwijt.					
Grapjes maken					
Gemoedelijke en open sfeer					
Overig:					
Henk Arts heeft mij veel informatie en tips gegeven:					
- Cement vogelvoet afdrukken maken					
- Schelpdieren maken					
- Vogeltrek spel					
De Gidsen zijn allemaal vrijwilligers					

OBSERVATIE NATUURCENTRUMS

Excursie	Datum	Tijsduur
Fries Natuurmuseum	18-08-2018	12.30-14.00
Verloop:		
Bij de Balie staat er iemand die vertelt waar je alles kunt vinden.		
1 ^{ste} verdieping Walviszaal -> Groot skelet van een Amelander Potvis en een aantal andere walvis en dolfijnen skeletten. - De zeehonden staan achter glas maar er hangt een huid om zijn vacht te voelen. - Een spel: potvis skelet in elkaar zetten. – gesproken verhaal over de stranding van de Potvis.		
1 ^{ste} verdieping Reiskabinet van Kapitein Severein-> Introductie in de 4D woonkamer van Kapitein Severein. Daarna loop je door ruimtes met de vondsten tijdens zijn reizen over de wereld.		
1 ^{ste} verdieping Verwonderland -> Een reis door de bijzondere wereld van de Natuur. Vele onderwerpen komen aan de orde zoals Reukzin, Schelpen, Records van dieren, Albinisme, drollen, vliegen met de Ganzen, Bijen en soorten vogels. Aan het einde was er een donkere ruimte waarin je van verschillende dieren vachten kon voelen, zoals blinde mensen het zouden ervaren.		
2 ^{de} verdieping Darwin's zolder -> Uitleg evolutietheorie met verschillende Dierengroepen en de Latijnse benamingen door Darwin, Aristoteles, Linnaeus en Lamarck. Alles wordt uitgelegd aan de hand van voorwerpen, filmpjes en spelletjes.		
Begane grond Preparateurs -> Was niemand aanwezig, maar hier kan je zien hoe een dier geprepareerd word.		
Begane grond Grote Grutto Theater -> Een tentoonstelling over de Nationale vogel: De Grutto. Door middel van beleving kom je terecht in de wereld van de Grutto		
Begane grond Expositie Nederland Zoemt -> Informatie over de Bijen, met spelletjes		
Begane grond Het Weesthuisschooltje & Voogdenkamer -> Een volledig ingerichte woonkamer en schoolklas. Je kon gaan zitten in de schoolbankjes.		
Op- en aanmerkingen:		
Er waren heel veel spelletjes en quizzen die je zelf moest doen of uitzoeken.		
Vliegen met de Ganzen met 2D film		
Ze waren niet aan het werk bij de preparateurs		

Excursie	Datum	Tijsduur
Waddencentrum	19-08-2018	10.00-12.00
Verloop:		
Bij de balie krijg je een papier met route en informatie over het gebruik van de app.		
1 ^{ste} verdieping in de hal kreeg je informatie over de Afsluitdijk en Vispassage.		
Aan het einde van de hal ging je een zaaltje in waar je een filmpje te zien kreeg over de stormvloeden.		
In elke hoek van het Waddencentrum staat een tijdijkker met een combinatie van Live beelden en beelden van hoe het vroeger in die windrichting was.		
In de expositie zaal kreeg je informatie over stormvloeden en watersnoodrampen, bouw van de afsluitdijk, verbouwing afsluitdijk, Waddengebied, Vismigratie en de dieren van de Waddenzee		
2 ^{de} verdieping een panoramaview		
Op- en aanmerkingen:		
Alles was erg strak en modern ingericht. Veel moderne apparatuur werd gebruikt		
Er was een route maar die staat niet vast.		
Met je telefoon kon je de QR code scannen, daardoor kreeg je via de App gesproken informatie.		
Er waren verschillende films en spelletjes te spelen.		